

عرفان

عرفان

د پوهنې وزارت

محله تحقیقی، ادبی، تربیتی و اجتماعی

هر ۷ ماهه هجری شمسی

محله تحقیقی، ادبی، تربیتی و اجتماعی

سال نودو هفتم دور دوم ماه حوت، شماره مسلسل ۵۹۸، سال ۱۳۹۷ هجری شمسی

حوت ۱۳۹۷ هجری شمسی

- بررسی استفاده از روش بحث...
- فلسفه د علوم مواد فنون په...
- دیدگاه های تربیتی جان دیوی

په زده کړه کې د نجونو فعاله ونډه د روښانه راتلونکي زپری ورکوي

Erfan

Research, Cultural & Social Magazine

March - 2019

نظم و د سپلین در آموزش با کیفیت از ارزش بلندی برخوردار است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسوول مدیر

محمد ابراهیم ستانکزی

مهتمم: صادق سپین غر

مسلکی غری

عبدالواسع سعادت

عبدالناصر فقیری

انخور

محمد ادریس نوری

کمپوز چاری

احمد شعیب ورسجی

پیزاین

بریالی رحمانزی

د دفتر شمیره

۰۷۲۹۸۱۹۰۳۵

کتنپلاوی

پوهنیار محمد کبیر حمل

معراج زمانی

استاد گل رحمان رحمان

سرحق محمد آصف گلزار

دسر مؤلف مرستیال عنایت الله عادل

محمد اکرم وفادار

عبدالصبور غفرانی

محمد نسیم عیاذ

۱.....	سرمقاله
۳.....	تدریس معلم به شیوه یادگیری...
۷.....	روش تدریس مبتنی بر بیان فکر...
۲۷.....	بررسی استفاده از روش بحث...
۳۹.....	فلسفه د علوم و فنون په...
۴۹.....	دیدگاه های تربیتی جان دیوی
۵۸.....	درنگونو اروآپوهنه
۷۷.....	مثبت اندیشه و نتیجه آن در...
۸۱.....	اهمیت علم سکه شناسی از...
۹۰.....	داستان حماسی...
۹۲.....	تاریخچه مختصر هشت مارچ...

د عرفان مجله د مطالبو په ادبیت کې خپلوا که ده، راغلې لیکنې له عرفان سره پاتې کېږي
د عرفان مجله د لیکوال د لیکنې ننګه نه کوي، هر لیکوال ته بنایی،
چې د خپلې لیکنې ننګه په خپله وکړي

د پوهنې وزارت
څېرنیزه، ادبی، نسوانیزه، روزنیزه او ټولنیزه مجله
کې ۱۳۹۷ هجري لمريز کال

سر مقاله:

میرونه غرونه او بنخې اړمونه

زموره په افغانی - پښتنې او اسلامي تهذیب کې بنخه لور مقام لري، بنخه مورده، بنخه خورده، بنخه ترورده، بنخه ميرمن او بنخه د ژوندانه د دروند پیهېي د پورته کولو، بنو او بدو ورڅو به ملګري ده، د مور، ترور، خور او ميرمنې کلمې او اصطلاح ګانې که خه هم ساده بریښي خو په واقعیت کې داهغه کلمې دی چې د نوم په اوريدو يې د انسان روح او روان سکون موږي او د خوبشی احساس کوي، زموره په افغانی کلتور کې مور د هغې مجسمې پريښتې نوم دی چې جنت يې تر قدمونو لاندې دی. مور د نجات او سکون د پريښتې نوم دی چې په نړۍ کې هیڅ داسې دین او ائین نشه چې مقام ته يې د تعظیم او تکريم سرتیټ نه کړي، دغه راز دخور او ترور دنوم په اوريدو انسان د خوشالی احساس کوي دوی په ربستیا پرڅمکه د مهرباني او عاطفې خرگندې نښې دی، راخو ورستي کلمې ته چې هغه د ميرمنې اصطلاح ده، د ميرمن په اصطلاح کې لوی مفهوم پرivot دی، دميرمنې کلمه نه یوازې داچې د ژوند ملګري، د مينې او محبت غوره مفهوم وړاندې کوي، بنخه زموره په اسلامي او افغانی کلتور کې د کور او کورنۍ ټولواکه بلل کېږي، میړه، زامن او د کور نور غړي خپل ټول شته د هغې په واک کې ورکوي او د کور د خزانه دارې دنده په غاړه لري د کورخاوند چې د کور مشر ګډل کېږي هغه وخت په ژوند کې ډير راضي او راحت وي چې د کور ميرمن ټولواکه یه په بل مفهوم د کور ملکه خوبنې کو راضي وي، په پښتو کې یو متل دی چې

وايي: ((مېرونە غرونە او بىئىچى يې ارمونە)) ددى متل معنا داده كە خە هم نارينە د فزيكىي توان او طاقت او كورنى تە د ژوند انه د اسانتياو پە برابرولو كې لور مقام لري خود كورنى پە تصميم نيلو كې د بىئۇ او د كور د ميرمنو رول بارز او خواكمى دى، د اسلام ستر پىغمبر حضرت محمد مصطفى (ص) لە بىئۇ سره پە بىئە سلوك امر كېرى دى، د اسلام مقدس دين بىئىچى تە لور مقام وركىرى او هغە حدود چې د بىئۇ لپاره تاكل شوي سارى يې پە هىيخ يو دين او ائىن كې نشته، د اسلام پە مقدس دين كې بىئە آزاده او خپلواكە ده د توپى د نورو غەرو پە شان يو ھول حقوقە او وجايىب لري او پەدى بىخە كې تۈل حددود د عدالت، انسانىت او تۈلنيز ژوندانە اصولو سره برابر دى. د بىئۇ پە ورلاندى هىيخ ھول تاوترىخوالى تە د اسلام پە مقدس دين كې اجازە نشته مسلمانو بىئۇ تە پكار د چې د اسلامى احکامو تر سىوري لاندى چىل اسلامى غررور، عزت او وقار وساتىي او د خىلىقى تۈلنيز دسر شىملە شى، مورد ملالى او ميونديان لرو، مورد زرغونە او نازو غوندىپ نياڭكانى لرو، بىئە زمورد افغانىي كلتور او ژوند يو بىخە ده د بىئۇ د حقوقو پە بىخە كې د خىنۇ مشخصو نېبىوالو كېرى او اوازى او چىلەورى چې بىتە لە هەغى د ژوندانە هەرخە نىمگىرى، بې خوندە او بىرنگە دى د بىكىلاڭگرو او استعمار د تۈر جال لە خپرولو او لە بىئۇ خىنە د ناوارە استفادىپ كولو بل مفهوم او معنا نلىرى پە خىنۇ مواردو كې آن حيوانىت هم ورتە سلامى كوي او ورخخە امن او پناھ غواپىي.

پە هەر صورت د مارچ اتمە چې د كې د مياشتى لە اولسىپى نېتىپى سره سمون لرى د بىئىچى د نېبىوالى ورخى پە نامە نومول شوي ده دغە ورخ دنرى پە زياتو ھبادونو كې د بىئۇ پە ورلاندى د تاوترىخوالى د لمنىخە وپلو لپاره لمانخل كىرىي، چې پە افغانستان كې هم پە خاصو مراسمو سره بدرگە كىرىي.

تدریس معلم به شیوه یادگیری شاگردان

سرمحقق گلباز بنیادی

بخش دوم:

فراهم کردن تعامل اجتماعی

با این شناخت که نقش تعامل اجتماعی در پرورش فکر غیر قابل چشم پوشی است. محیط‌های یادگیری ساخت گرا به گونه‌ای سازماندهی می‌شود که فرصتهای کلانی را برای همکاری و تبادل عقیده با همصنفان و بزرگترها در اختیار شاگردان قرار می‌دهد. صنوف درسی به شکلی هستند که یادگیری دسته جمعی و موقعیت تدریس توسط همصنفی درآن وجود دارد. طوری که شاگردان می‌توانند آزادانه باهم صحبت، پرسش و پاسخ و در باره ایده‌ها بحث می‌کنند. این نوع تبادلات که به غنی شدن، افزایش و استحکام درک و فهم می‌انجامد پیوسته شاگردان را در معرض دیدگاههای مختلف قرار می‌دهد.

ارزش گذاری به تفاوت‌ها در صنوف ساخت گرا

برای گسترش دامنه تجربه و انواع پدیده‌ها و دیدگاههای مختلف، صنوف ساختگرا به گونه‌ای طراحی می‌شوند که شاگردان از سین مختلف، توانایی‌ها و سوابق فرهنگی و زبان شناختی متفاوت در آن جا دارند. هرچه گروههای شاگردان متفاوت تر و فرصت‌های تبادل نظر در این تنوع و گونه‌گونی بیشتر باشد شاگردان آمادگی بیشتر و بهتری برای خروج از قالبهای سنتی خود، ارزش گذاری به گسترده‌ای از ایده‌ها و فهمیدن نقطه نظرات دیگران دارند.

ساختارهای نامتجانس و دسته بندی‌های مختلف سنی این نوع تنوع را موجب می‌شوند. صنوف دارای سطوح مختلف سنی، الگوهای رشد ناهمسطح، درجه رشد شاگردان را مدنظر قرار می‌دهند. این صنوفهای درسی یا شاگردانی از سین و توانایی‌های مختلف، محیط اعطاف پذیری را به وجود می‌آورند که در آن شاگردان همتایانی از نظر نقاط قوت، علائق، شیوه و سرعت یادگیری را برای

خود می یابند. طوری که هریک از آنها هم زمان امکان چالش با بعضی و برتری در میان برخی دیگر را به دست می آورند.

قرار گرفتن در معرض تنوع از هر دو بعد شناختی و فرهنگی اکثراً انگیزه لازم برای برقراری ارتباطی را بوجود می آورند که در ک یک مفهوم با کسب یک مهارت را افزایش می دهد. به طور مثال ممکن است برای شاگردی که در عمل ضرب مشکل دارد، مشاهده راهیافت شاگرد دیگر استفاده از طریق عملیه ای جمع های مکرر به جای الگوریتم متداول، مفید واقع شود و به یادگیری روند محاسبه کردن کمک کند.

فراهم آوری زمان برای درک و فهم عمیق یادگیری

صنوف درسی ساخت گرا زمان زیادی را در اختیار شاگردان قرار می دهد تا پروسه مملو از فرازو نشیب و به هم ریخته ای که بخشی از مسیر نیل به درک و فهم عمیق نیز هست به فرجام برسد، پروسه ای که مستلزم یک دوره از شناخت، گاهی به پیش و گاهی به عقب، لحظه ای متوقف و گاهی در گذر است. این نوع یادگیری باعث ترویج تفکر عمیقی در باره هرچیز یعنی ارائه راهبرد و شناسایی پیچیدگی ایده ها، بسط تفکر به شوه های نوین و غیرمنتظره می شود. در آموزش ساخت گرایی بیشتر به درک معنا اهمیت قایل است تا سرعت و کارآیی. هدف، بوجود آوردن لحظه است یعنی بارقه «فهمیدم»، درست در لحظه ای است که ارتباط با درک و فهم گذشته ایجاد و در قالب جدیدی مستحکم می شود. پروسه تربیت چنین درک و فهم هایی با یک برنامه از قبل زمانبندی شده به سرانجام نمی رسد، بلکه غالباً به شکلی غیر مترقبه و در زمان طولانی تر از زمان پیش بینی شده پیش می رود. به دلیل صنوف درسی ساخت گرا جدول زمان بندی انعطاف پذیر برای شاگردان در نظر می گیرند، زمان زیادی را برای کشف انواع مسائل و موضوعات قایل می شود. و در صورت لزوم موقتاً اجازه انحراف توجه از اصل قضیه و عطف آن به سایر مطالعات و اندکی بعد برگشت به پروژه ها و علایق ناتمام گذشته را می دهد. شاگردان به این طریق می توانند روی شیوه های خاص خود برای قرار دادن ایده های شان در کنار هم کار کنند، تا زمانی که شخصاً به درک و فهم هدفمند و معنا داری برسند.

در هم تنیدن برنامه درسی با ایده های بزرگ یادگیری

چون درک و فهم عمیق در بافت های معنادار تربیت می یابد، از این روموضع های مجزا کنار هم گذاشته می شوندو پلان درسی صنوف ساخت گرا عموماً ماهیت بین رشته ای می یابند. این صنوف

درسی به شاگردان فرصت تداوم تفکر شان از طریق کاوشگری را تا رسیدن به ایده های بزرگ می دهد که پیرامون مضامین زایشی Generative (تولید کننده، مؤلد، احداث کننده، زایا، زاینده، نیروی تولید یا پیدایش، تولدی) سازمان یافته اند.

موضوع های مورد نظر برای مطالعه، نصاب درسی را با توانمندی های شاگردان پیوند می دهند. موضوع های مطالعاتی به قدر کافی کلیت دارند که دیدگاه و سطوح مختلفی از مشارکت را در هم می آمیزند و با ارائه نقاط ورود گوناگون برای مشارکت همه شاگردان تا راهیافتهای یادگیری را مدنظر قراردهند.

معلم به مثابه تسهیل کننده یادگیری شاگردان

نقش معلم در این پروسه هدایت گری و تسهیل کننده تلقی می شود، دادن جایگاه محوری به شاگردان در صنف ایجاد فضایی است که در آن شاگردان نقش فعال و کاوشگرانه ای را در یادگیری ایفا کند. معلم به عنوان راهنمای، مربی و مشاور عمل کرده و بین علائق فردی و درک و فهم شاگردان خود و مهارتها و دانش متداول جایگاه پل ارتباطی را دارد.

معلمان برای نیل به این هدف برای آنچه که تدریس خواهند کرد، پلان می کنند. آنها از تجویز نسخه های ثابت و جدول زمانبندی شده دروس اجتناب می کنند. بلکه این اجازه را به خود میدهند که همراه با شاگردان بیاموزند و تلاش می ورزند به قدر کافی انعطاف پذیری داشته باشند که پاسخ های شاگردان بتواند تدریس و محتوا را تغییر دهد، راهبردهای آموزشی را پیش ببرد و یادگیری جدیدی را پدید آورد.

سؤال کردن بخش مهمی از نقش معلم در فضای صنف درسی ساخت گرا است. معلمان از سؤالات به عنوان پله های زینه برای یادگیری استفاده کرده و پرسش هایی را مطرح می کنند که شاگردان را به پرسش کنندگان ماهر تبدیل می کند. مثلاً، آیا در جواب همصنف تان چیزی جدیدی به نظرتان می آید؟ چه روی داد یا اتفاقی رخ خواهد داد اگر...؟ آیا می توانید جواب دیگری ولی بهتر را بیابید؟ مطلبی را که همصنفی تان ابراز کرد چطور می توان آن را درک کرد و فهمید؟ می توانید برای من و همصنفان خود نشان دهید که کجا این متن خوانده شده پشتونه تفکر تو است؟ آیا می توانی مثال ارائه بدھید؟ گفته می توانید که این موضوع چگونه به سؤالات اصلی ما مرتبط است؟ لطفاً بگویید که این پاسخ ها چطور به نتیجه گیری دیروز ما ربط پیدا می کند؟ چنین سؤالاتی با خود تحلیل، ترکیب و قضاؤت را توانم با ارزیابی به همراه دارد. این پرسش ها به شاگردان کمک می کند تا

دیدگاههای مختلف را در ک کنند و بین آراء و واقعیت تمایز قابل شوند. شاگردان توجه را به بافت هایی معطوف می کنند که سؤالات دیگری را برای کسب اطلاعات و ساخت تجارب در اختیار می گذارند که در آن شاگردان علیه تفکر خود می شورند و تا رسیدن به درک و فهم عمیق، به شرح و بسط و حتی نقض آن می پردازند.

در این پروسه، خطاهای و اشتباهات ارزیابی می شوند. این کار نه فقط اطلاعاتی در خصوص نوع تفکر شاگردان می دهد، بلکه فرصت‌های فراوانی را در اختیار شاگردان قرار می دهد تا در ایده های خود تجدید نظر نمایند. این نوع برخورد با اشتباهات سبب می شود که شاگردان بعدها از خطا کردن کمتر بهراسند و ریسک هایی را بپذیرند که منجر به کشفیات و درک و فهم های جدیدی میشود.

طرز تفکر ساخت گرا بر مبنای علایق و نقاط قوت شاگردان تمرکزدارد

برای اینکه شاگردان بتوانند در طراحی دوره یادگیری خوبیش نقش محوری ایفا کنند باید توانایی و علایقی را که پشتوانه کار شان است بشناسند. معلمان ساخت گرا شاگردان را در کشف این توانایی ها و علایق یاری میکنند و تمام تلاش خود را به کار می بندند تا این علایق و نقاط قوت را تا جای ممکن در برنامه درسی شان بگنجانند. زیرا می دانند که هیچ انگیزه ای برای یادگیری قوی تر از علاقه عمیق و وادارنده نیست.

از اجزای دیگر مهم یادگیری، کار کردن بر روی توانایی های فردی شاگردان است. موقفیت و مثبت اندیشه به تحقق پروسه یادگیری کمک می کند. به هر صورت، هنوز هم بسیاری از شاگردان در بافت زندگی تحصیلی شان ناموفق هستند.

سنجهش پشتوانه معلمان برای یادگیری شاگردان

معلمان ساخت گرا برای شناسایی نقاط قوت و علایق شاگردان از انواع سنجهش بهره می گیرند. سنجهش، معلمان را در شناخت راهبردهای مختلف شاگردان برای یادگیری و میزان پیشرفت و موقفیت آنها یاری می کند.

شواهد مختلف این اطلاعات را به دست می دهد که بعضی از معلمان مشاهدات عینی مستند از شاگردان در هنگام ساختن چیزی، یا انجام تحقیق و همکاری با سایرین تهییه می کنند. برخی دیگر از مهارت‌های موجود، چک لیست و معیارهای رشد استفاده می کنند که اطلاعاتی در باره انتظاراتی که می توانند از شاگردان دوره ها و سنین مختلف داشته باشند به آنها میدهد. برخی دیگر مجموعه ای از کارهای شاگردان را در طی یک دوره یا گزیده ای از بهترین کارها و نیز محصولات و پروسه

هایی که نشانگر گرایشات فردی بر شاگرد است را نگه می دارند. عده هم از شاگردان شان می خواهند تا نمایشگاهی را از نتیجه تحقیقات خود در معرض دید سایرین قرار دهند. این کار به طرق مختلف نشان می دهد که شاگردان چه می دانند و قادر به انجام چه کاری هستند. بسیاری معلمان از شاگردان می خواهند که در باره کار درسی فرزندان معلمان شان اظهار نظر و آن را ارزیابی کنند. این نوع سنجش ها در مقایسه با آزمونهای سنتی اطلاعات با ارزش تری به دست می دهند. چنین سنجش ها نه تنها انعطاف کافی برای به رسمیت شناختن تفاوت شیوه ارایه دانش توسط شاگردان را دارند، بلکه چنین اجازه ای را به آنها می دهد تا این سنجش ها اطلاعات لازم برای ارائه راهبرد های آموزشی و حمایت از آنها را به معلمان می دهد و برنامه درسی را طوری به پیش می برد که به نحوی مطلوب شاگردان می توانند به کسب مهارت، اطلاعات و درک و فهم عمیق تر از گرایشات خود دست یابند.

یادگیری معلم برای تدریس تفکر ساخت گرا

درست همان طور که شاگردان با کاوش فعال، تعامل اجتماعی و تفکر شخصی که بر مبنای علائق شان بهره می گیرند، توانایی آنها را ساخته و در ایجاد ارتباط بین درک و فهم گذشته و حال کمک می کند. معلمان نیز با تجربه کردن یادگیری ساخت گرایشتر می آموزند. زیرا پروسه تدریس ساخت گرا فرصت های کسب دانش جدید را در باره شاگردان، یادگیری آنها و ماهیت یادگیری فراهم می سازد. برای اینکه چنین فرصت های کسب دانش در اختیار معلمان قرار گیرد، تغییرات اساسی باید در نصاب درسی معلمان و پیشرفت حرفه ای آنها صورت پذیرد.

یادگیری از طریق کاوشنگری

وقتی معلمان، خود یک محیط یادگیری را تجربه می کنند که آنها را در تنظیم و پیگیری مسائل و یافتن استفاده از منابع، همکاری با سایر هم مسلکان، بسط و تعمیق تفکر یاری می رسانند، شناخت بهتری نسبت به پشتونه های لازم برای بالا بردن رشد شاگردان حاصل می کنند. درگیر شدن در مطالعات، به معلمان کمک می کند شخصاً به این درک برسند که چگونه علاقه می تواند انگیزه ای برای یادگیری باشد و خود یادگیری هم بر توانایی شخص در ایجاد ارتباط بین تمایلات فردی سیستم تفکر شخص مตکی است.

یادگیری از طریق گفتگو با همتایان و تأمل در باره تدریس

فرصت تفکر در باره کار و بحث و گفتگو با هم مسلکان، معلمان را در فهم بهتر پروسه تدریس و بسط راهبردهای مؤثرتر تدریس کمک می کند، معلمان با بیان ایده ها و شیوه کار خود همچون آینه ای در برابر هم هستند و به همدیگر کمک می کنند.

بررسی توصیفی شاگرد راهی است که از طریق آن معلمان می توانند به تسهیم دانش خود در باره یادگیری شاگرد بپردازنند. در این پروسه معلم در باره شاگرد خاصی به سایر معلمان هم مسلک خود اطلاع رسانی می دهد. این اطلاع رسانی که به مدارک و شواهد جمع آوری شده از مشاهدات عینی در دراز مدت متکی است، به توصیف جامع و دقیق کودک می پردازد و بر راهبردهای منحصر به فرد، توانایی ها و استعداد یادگیری او توجه دارد.

به دنبال این توصیف بحث های جدی در باره مشاهدات راه می افتد که هدف آن ارائه پیشنهاد و رهنمود به معلم مربوطه در خصوص آموزش‌های آتی است: نخست، بحث و حل دسته جمعی مسائل که در طول پروسه بررسی توصیفی جریان می یابد به یادگیری تمام معلمان حاضر در جلسه بررسی منتج می شود. ثانیاً، معلمان با نکاه ژرف به شاگرد در باره تمام کودکان و در کل پروسه تدریس و یادگیری بیشتر می آموزند.

علاوه بر روش توصیفی، ساختار ها و پروسه های دیگری شناسایی شده اند و به این واقعیت اشاره دارند که معلمان هم مانند شاگردان از طریق تجارت مختلف و به شیوه های متعدد یاد می گیرند. معلمان از صنوف درسی یکدیگر دیدن می کنند، با همدیگر در مکاتب یکدیگر می روند، در تیم های مطالعاتی شاگردان و بررسی توصیفی شرکت می کنند، در باره کتاب ها و مقالات تخصصی و نگرانی های مشترک نصاب درسی، رویدادهای جهان یا رویداد های خاص جامعه بحث می کنند. این فرصت ها حس همکاری، تشریک مساعی و مراوده اجتماعی را به وجود می آورد که تدریس را از بعد فکری، بسیار رغبت انگیز و رضایت بخش می کند.

یادگیری از طریق تحقیق

تحقیقی که با کمک معلم، در صنف درسی آغاز و انجام می شود شیوه دیگری برای یادگیری معلمان در باره یادگیری شاگرد و پروسه های تفکر انسان است. معلمان هم زمان با طرح مسائل برای مطالعه و مشاهده شاگردان، تحلیل تأثیر تدریس، تحلیل و تفکر در باره اطلاعات، ظرفیت های فکری خود را نیز گسترش می دهند. آنها با درگیر شدن در تحقیق، جدی در باره نحوه رسیدن

شاگردان به درک مفاهیم و منطقی که برای درک مفاهیم دارند، شناخت بهتری نسبت به چگونگی پشتیبانی از تحقیق شاگردان خود حاصل می‌کنند.

یادگیری از طریق پروسه تعیین استانداردها

معلمان با شرکت در بحث‌هایی استاندارد کارشان را مشخص می‌کند و به کسب دانش در بارهٔ تدریس می‌پردازند. این مباحث و گفتگوهای شناخت کامل‌تری از آنچه که معلمان، مکتب و شاگردان باید انجام دهند به دست می‌دهد.

یادگیری در بافت مکاتب

نظریه‌های تدریس و تربیت انسانی وقتی در بافت‌های زندگی واقعی پیاده می‌شوند محصول بهتری دارند. برنامه‌های تربیت معلم و توسعه‌ای حرفه‌ای معلم که تحقیقات را در قالب کارمنتب می‌ریزند فرصت‌های فراوانی را برای تبدیل شناخت نظری به عملی در اختیار می‌گذارند. این امر مهم در مورد معلمان برحال و هم در بارهٔ محصلین تربیت معلم صادق است. همان‌طور که تشریک مساعی در مکتب، پشتوانهٔ رشد معلمان برحال است، برای محصلان تربیت معلم نیز وقتی نتیجهٔ مطلوب می‌دهد که مکاتب برنامه‌های تعلیمی و تربیتی خود را در زمینهٔ یادگیری شاگردان متتمرکز کنند.

یادگیری از طریق شبکه‌های معلمان همکار برحال

قدرت یادگیری معلم از حامل راهبرد اثربخشی است که در تدریس و یادگیری شاگردان باید از آن استفاده شود. انسانها ماهیت اجتماعی دارند و یادگیری هم ماهیت‌ایک پروسه اجتماعی است. وقتی افراد ایده و افکار خود را بیان و با هم در بارهٔ آنها بحث می‌کنند، بسیار بهتر از زمانی که به تنها‌ی درس می‌خوانند درک و فهم خود را پرورش می‌دهند و تحکیم می‌بخشند. یادگیری دسته جمعی وقتی بهتر می‌شود که معلمان براساس علایق و نیازهای مشترک شان با هم ارتباط برقرار کنند.

محتوای یادگیری تفکر ساخت‌گرا

آمادگی برای تدریس ساخت‌گرانه تنها مستلزم بسط پروسه‌ها و بافت‌های یادگیری است بلکه از معلمان می‌خواهد در زمینهٔ یادگیری به یک سلسله شناخت‌های اساسی دست یابند. آنها باید

اهداف و مقاصد آموشی مشخص و دانش کافی در باره رشد انسان داشته باشند، تجارب و سوابق جمعیت شاگردان را بشناسند و نسبت به آن حساس باشند و در انتقال این درک و فهم به خانواده‌ها، جامعه و کل افکار عمومی خبره باشند.

یادگیری در باره تربیت انسان و نظریه‌ای یادگیری

معلمانی که از شیوه‌های تدریس متناسب با روش‌های یادگیری شاگردان استفاده می‌کنند، باید نسبت به تربیت انسانی و نظریه یادگیری شناخت داشته باشند. معلمان باید بدانند که یادگیری به دنیال رشد چه جایگاهی دارد، چه مسائلی در سنین مختلف برای شاگردان پیش می‌آید و عموماً در آن زمان چه انتظاراتی از شاگردان می‌رود. همچنین معلمان باید به انواع راهبردهای تدریس مجهرز باشند تا به موقع از آنها بهره بگیرند.

توجه آگاهانه به مسایل تنوع و تفاوت‌ها

احترام به تفاوت‌ها، سبکهای مختلف و نگرشهای متعدد در ذات مفهوم تدریس تفکر ساخت گرا نهفته است. آمادگی برای تدریس ساخت گرا باید شامل کمک به معلمان در یادگیری نحوه تبدیل احترام به تفاوت‌ها و به عادت زندگی روزانه شان باشد. این امر موجب یادگیری چگونگی ایجاد فرصت دائم برای شاگردان و برای تبادل نقطه نظرات، ساخت مسائل و پژوهش هایی با امکانات تحقیقی نامحدود، پژوهشی که تنها یک پاسخ درست ندارد و ایجاد فرصت‌های یادگیری با بکارگیری طیفی از استعداد و توانایی‌ها را در برمی‌گیرد.

احترام به تفاوت‌ها در جهان چند فرهنگی و چند زبانی، امروز، معلمان را ملزم می‌کند تا تلاش‌های سنجیده‌ای برای توجه به سوابق فرهنگی و زبانی و احترام به آن را انجام دهند. معلمان باید بررسی چنین تفاوت‌هایی را نه به عنوان محدودیتهایی که باید رفع شوند بلکه به مثابه گنجینه‌های دانشی که می‌تواند برای غنی سازی و تقویت یادگیری شاگردان مورد استفاده قرار گیرد بگیرند.

یادگیری انتقال دانش معلم به خانواده‌ها و جامعه در سطح کلان

ایجاد توانایی در معلمان به منظور انتقال دانسته‌های خود در باره پروسه یادگیری به خانواده‌ها و جامعه بخشی مهمی از یادگیری معلم را تشکیل می‌دهد که غالباً در نصاب درسی تربیت معلم و پرورش حرفة‌ای رعایت نمی‌شود. چون مکتب ساخت گرایی تغییرات عمده‌ای را در زمینه‌ای تفکر در باره تدریس و یادگیری مطرح می‌کند لذا باید راههای زیادی را برای آگاهی دادن به مردم در باره نتایج آن پیدا کرد. تغییر در تدریس بدون حمایت افراد متأثر از تغییر امکان‌پذیر نیست.

معلمان نزدیک ترین افراد به موقعیت‌های یادگیری هستند و بهتراز همه افراد فعال در این حرفه، شاگردان را می‌شناسند. به همین دلیل معلمان بهترین عامل برای مطرح کردن مباحث تغییر نگرش مربوط به آموزش هستند.

نقش سؤالهای اساسی در یادگیری

از جمله عوامل دل سرد کننده شاگردان در مکاتب، بی مفهوم جلوه گر شدن محتوای درسی است. فشاری که معلمان برای تکمیل یا به پایان رساندن محتوای برنامه درسی بر شاگردان فشاری که معلمان برای تکمیل یا به پایان رساندن محتوای برنامه ای درسی بر شاگردان وارد می‌سازند، جریان برنامه درسی را ازحالت «شاگرد محوری» خارج می‌کند و آن را به سمت «محتوای محوری» سوق می‌دهد؛ شرایطی که در آن، به خاطر تأکید معلم بر انتقال صرف محتوای درس، نیازهای شاگردان و برآورده شدن آنها جایگاه لازم را پیدا نمی‌کنند، متون یا محتوای گنجانده شده در برنامه درسی به طور عمده منطقی، سازمان یافته و الگوریتمی هستند. در مقابل، پیش زمینه‌ها و نیازهای شاگردان فوق العاده متفاوت، متغیر پیچیده‌اند. با درنظر گرفتن این دو سوی پروسه ارتباط بین محتوای برنامه درسی و شاگردان و با توجه به توصیف بالا، روشن می‌شود که تأثیر یادگیرنده و پلان درسی بر یکدیگر، انتظار واهی و پوچ نیست. تا زمانی که ارتباط انعطاف‌پذیر بین شاگردان و محتوای برنامه درسی برقرار نشود، نه شاگردان و نه برنامه‌های درسی هیچ کدام موفق نخواهد بود.

در این راستا پرسش گری و طرح سؤالهای اساسی Essential Question می‌تواند نقش قاطع و مثبت در پدید آوردن تعامل اثر بخش بین شاگردان و محتوای برنامه درسی ایفا کند. پرسش‌های اساسی به معلم و شاگردان می‌آموزند که یادگیری کار مقطعی نیست، بلکه بیشتر شبیه مسافت طولانی، مداوم و پایان ناپذیر است.

پرسش‌های اساسی سطح عملکرد صنف درسی را ارتقا می‌دهند و سبب می‌شوند، شاگردان و معلم به بحث، تبادل نظر، کاوشگری و تحقیق بپردازنند. طرح این نوع سؤالات در صنف درسی، مفاهیم متفاوتی را به یکدیگر پیوند می‌زند و بین آنها همبستگی معنا دار ایجاد می‌کند.

سؤالات اساسی، در عین حال که جذاب و گیرا هستند، سطح فرهنگ افراد را نیز ارتقا می‌دهند و مرزهای سنی را از بین بر می‌دارند. این سؤالهایا به صورت جامع و عمومی طرح می‌شوند و هیچ وقت برای آنها جواب کامل نمی‌توان یافت. پاسخ این گونه سؤالات در طول زندگی داده می‌شود و در

بسیاری از موقع نیز پاسخگویی میسر نمیشود. سوالهای اساسی، گاه اساسی جلوه نمی کنند و گاهی هم پاسخ به آنها بسیار آسان پنداشته می شود. (۶: ۱۱ - ۲۰)

نمونه هایی از سوالهای اساسی

در ادامه، نمونه هایی از سوالهای اساسی ارائه می شود. با استفاده از این نوع سؤالات می توان به تقویت مباحثت، طرح پژوهه هایی صنفی چالش برانگیز، ایده سازی خلاقانه، فرضیه سازی و... پرداخت.

* آیا واقعاً آزاد هستیم؟

* چرا مردم و ملت ما در قرن ۲۱ به مزایای ابتدایی تمدنی نایل نشده اند؟

* معنای زندگی چیست؟

* آیا تاریخ تکرار می شود؟

* چه وقت و در کجا، تصورات انسان به پایان می رسند و واقعیت ها نمایان می شوند؟

* چرا ملت ما تا هنوز به صنعت دست نیافته اند؟

* چرا دولتهای ما در طول تاریخ نتوانسته اند که آب دریاهای کشور را برای تولید انرژی و زراعت مهار کنند؟

* چرا زراعت و مالداری کشور ما حتی در قرن ۲۱ میکانیزه نشده است؟

* پیشرفت چیست؟

* چرا پدیده های نامیمون تعصب و تبعیض هنوز در بین ملت ما به نظر می رسد؟

* عقب ماندگی چیست؟

* عوامل عقب ماندگی در چه نهفته است؟

* عدالت چیست؟

* آیا یک فرد اخلاقی می تواند غیر اخلاقی رفتار کند؟

* آیا همه فرهنگ ها ارزش یکسانی دارند؟

* کدام فرهنگ بهتر است؟

* تکنالوژی را کشف می کنند یا اختراع؟

* شعرخوب، چگونه شعری است؟

* چه چیزی ارزش یادگیری را دارد؟

* کشور مالیزیا یک کشور اسلامی است، پس چرا نسبت به کشور ما بسیار پیشرفته است؟

چگونه می‌توان سؤالهای اساسی را به کار برد

استفاده از سؤالات اساسی در صنف درسی می‌تواند به سازماندهی محتوای برنامه درسی کمک کند. این سؤالها توان آن را دارند که به مثابه راهنمای فعالیت‌های یک سال تحصیلی در نظر گرفته شوند. طرح یک سؤال اساسی در صنف درسی می‌تواند سبب شود تا شاگردان در طول سال تحصیلی به «خودیابی» برسند. «خودیابی» شاگردان در گرو کوشش او برای پاسخ به این سؤال است که: «چه ویژگی‌هایی، من را به عنوان شخصی منحصر به فرد و دارای شخصیت خاص جلوه می‌دهند؟»

در آغار سال تحصیلی یا در آغار نیم سال تحصیلی، طرح سؤال «هنر، چگونه بهداشت یک جامعه را نمایان می‌سازد؟» می‌تواند منبعی برای تعیین پروژه‌های درسی شاگردان باشد. بدین منظور، می‌توان شاگردان را گروه بندی کرد و به دیدار نمایشگاه‌های نقاشی و موزیم‌ها برد تا جلوه‌هایی از بهداشت جامعه را در آثار هنری مشاهده کنند و از باز دیدی که به عمل آورده‌اند، گزارشی تهیه کنند و به مکتب ارائه دهند.

معلمان همچنین می‌توانند با طرح سؤالهایی مانند: صلح و امنیت چه تأثیری در پیشرفت جامعه دارد؟ یا یادگیری رضیات چه ارزشی دارد؟ شاگردان را برای نوشن انشاء آشنایی با مشاغل و غیره ترغیب کنند. اگر معلمان بتوانند، موضوع سؤالهای اساسی را با هدفهای درسی پیوند بزنند، اثرگذاری فعالیتها را افزایش خواهند داد و شاگردان با انگیزه بیشتری به کنجکاوی و موشکافی خواهند پرداخت.

چطور می‌توان برای ارزیابی شاگردان از سؤالهای اساسی استفاده کرد؟

سؤالهای اساسی می‌توانند به مثابه ابزاری برای سنجش میزان یادگیری شاگردان به کار روند. سؤالهای اساسی همچنین برای «خود ارزیابی» شاگردان به شمار می‌آیند. شاگردان می‌توانند، با استفاده از این سؤالها میزان درک و فهم خود را از درسیهای مختلف بسنجند.

مثالی برای استفاده از سؤالهای اساسی این است که معلم درس تاریخ، پس از تدریس تاریخ تمدن های باستانی مانند آریانی باستان، می‌تواند این سؤال را به عنوان سؤال قبل از امتحان و یا بعد از امتحان بپرسد، «آیا تمدن آریانی باستان را می‌توان در ردیف تمدن باستانی یونان قرار داد و آیا این

تمدن ارزشش را دارد که برای فهم آن تلاش کنیم؟» مقایسه ای پاسخ های قبل از امتحان و بعد از امتحان میزان پیشرفت یادگیری شاگردان را نشان می دهد.

چرا سؤالهای اساسی را باید پرسید؟

سؤالهای اساسی به این دلیل طرح می شوند که نیاز است شاگردان روی مسایل اساسی جهانی و عمومی تفکر کنند و در باره این مسایل به پژوهش بپردازنند. امروز دیگر جای آن نیست که شاگردان گردآورنده صرف اطلاعات باشند، بلکه باید به غور و بررسی امور مختلف بپردازنند. اگر در تعلیم و تربیه سؤالهای اساسی پرسیده نشوند، آن آموزش و پرورش کارآبی لازم را نخواهد داشت. سؤالهای اساسی دل و مغز یادگیری داخل صنف و بیرون صنف هستند.

تفاوت سؤال اساسی و سؤالات هدایت کننده

هدف از طرح سؤالهای اساسی، دستیابی به پاسخ های درست یا نادرست نیست. هدف آنست که شاگردان به تفکر و کنجکاوی و کاوشگری بپردازنند. سؤالات اساسی ماهیت عام دارند و به موضوع درسی ویژه ای اختصاص ندارند. در حالی که سؤالهای هدایت کننده به محتوای یک درس یا مجموعه ای از درس ها مربوط هستند. سؤالهای هدایت کننده هدفهای عینی هستند که به شکل سؤال طرح شده اند. به طور مثال، این هدف عینی که شاگردان باید موقعیت جغرافیایی سیاسی افغانستان را بشناسند، می تواند از طریق طرح سؤالی مانند: «موقعیت سیاسی افغانستان چه ویژگی هایی را دارد؟» دنبال شود. البته می توان با پرسیدن سؤالی اساسی سؤالهای هدایت کننده این پرسش را برای پشتیبانی از آن مطرح کرد.

چه زمانی برای استفاده از سؤالهای اساسی مناسب است؟

معلمان می توانند در آغاز درسی که یادگیری آن نیاز به کاوشگری دارد، از سؤالهای اساسی استفاده کنند؛ یعنی درسی که پرسیدن سؤالهایی با پاسخ های درست یا نادرست کمک چندانی به یادگیری بیشتر آن نمی کند. سؤالهای اساسی برای آموزش درس هایی که به صورت تلفیقی ارائه می شوند، کارایی بیشتری دارند. به عنوان مثال برای آموزش درسی که با مفاهیمی مانند: عدالت، دموکراسی، قدرت، ستقلال، اجتماع و جنگ سرو کار دارد، بهره گیری از سؤالهای اساسی اثرگذار است. از سؤالهای اساسی نباید در آموزش درس هایی که ماهیت کاوشگرانه و تفکری ندارند استفاده کرد. معیارهای ارائه شده در زیر، برای طرح و پرسش سؤالهای اساسی سودمند هستند:

۱. معلم انتظار دریافت پاسخ های درست را ندارد، سؤالهای اساسی تفکر برانگیزند و نتیجه تفکر شاگردان می تواند که در محتوای برنامه درسی درج باشد.
 ۲. سؤال اساسی ماهیت عمومی دارد، منظور از عمومی بودن سؤال اساسی آن است که همه افراد، قومیت ها، و اقلیت ها چنین سؤالی را دارند و آن را بنیادی و حائز اهمیت می دانند. به عبارت دیگر، آن سؤال اساسی تلقی می شود که به زمان خاص و افراد خاص اختصاص نداشته باشد.
 ۳. سؤال اساسی می تواند در ارتباط با درس باشد، سؤال اساسی که پرسیده می شود، باید برای فهم بیشتر درس انگیزه و علاقه به کاوشگری را ایجاد کند. سؤالهای اساسی که مربوط به درس نباشند، علاقه ای برای اندیشیدن به وجود نمی آورند.
 ۴. سؤال اساسی، واقع گرایانه است و می تواند قابل ارائه در قالب درس مورد نظر باشد. سطح سؤال باید به گونه ای تنظیم شود که امکان پیگیری و اندیشیدن در باره آن در چارچوب یک درس یا مجموعه ای از درسها وجود داشته باشد.
 ۵. سؤال اساسی سبب بروز دیدگاه های مختلف می شود: سؤالی که نتواند شاگردان را به تفکر و ادارد و دیدگاه های متفاوتی را برانگیزاند، اساسی تلقی می شود. معلم باید در برابر دیدگاه هایی که شاگردان عرضه می کنند، تأمل و حوصله مندی نشان دهد و بدین وسیله به آنها کمک کند تا در استدلال به پختگی برسند.
 ۶. سؤالهای اساسی منشأ پیدید آمدن سؤال های دنباله دار است، هر سؤال اساسی سؤالهای دیگری را بدنبال خواهد داشت. بنابراین با طرح سؤالهای اساسی در آغاز درس، می توان شاگردان را به کار فکری بیش تری و داشت.
- با در نظر داشت مطالب فوق، نتیجه چنین می شود که معلمان در پروسه یاددهی و یادگیری، میتوانند تدریس را به شیوه یادگیری شاگردان رعایت نمایند. برای یادگیری پربار شاگردان در تدریس خویش، از سؤالات اساسی و هدایت کننده عندهالموقع نیز استفاده مطلوب نمایند.

منابع:

- ۱- شعبانی، حسن، مهارت‌های آموزشی، تهران، سمت، مهر(قم)، چاپ ششم، ۱۳۹۱.
- ۲- سیف، علی اکبر، روان‌شناسی تربیتی، تهران، پیام نور، چاپ سیزده هم، ۱۳۸۴.
- ۳- آقازاده، محرم، راهنمای روشهای نوین تدریس، تهران، آییژ، چاپ ششم، ۱۳۹۰.
- ۴- اسلاموین، رابت ای، روانشناسی تربیتی نظریه و کا بست، مترجم: محمدی، سید یحیی، تهران، روان، چاپ دوم، ۱۳۸۷.
- ۵- سیف، علی اکبر، روانشناسی پرورش نوین، تهران، دوران، چاپ ۵۲، ۱۳۹۰.
- ۶- آقازاده، محرم، راهنمای روشهای نوین تدریس، تهران، آییژ، چاپ ششم، ۱۳۹۰.

روش تدریس مبتنی بر بیان فکر

نگاهی به روشن تدریس مبتنی بر بیان فکر

معاون سرمؤلف عطاءالله غیاثی

چکیده

آموزش یکی از مسائل سیار مهم نظام های تعلیم و تربیت است. منظور از آموزش ، فرآیند دو سویه یاددهی – یادگیری اطلاعات، مهارت ها و نگرهای مثبت در باره موضوعی است که متناسب با گروه سنی خاص و در شرایط زمانی معین به اجرا در آمده است . امروزه هدف از تعلیم و تربیت تنها انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید نیست. بلکه رسالت نظام های آموزشی را ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش ها شناخت ها و در نهایت رفتار انسان ها دانسته اند. روشهای تدریس نیز به عنوان یکی از عوامل، به کمک این رسالت آمده است. هدف نهایی تدریس به وسیله مجموعه ای از تکالیف مشتمل بر آگاهی و معلومات مشخص و ساخت فکری و فرآیندهای شناختی تعیین شده است. این مقاله به معرفی یکی از روشهای نوین تدریس (روشن تدریس مبتنی بر بیان فکر) پرداخته است.

(روشن تدریس مبتنی بر بیان فکر) یکی از روشهای نوین تدریس می باشد که شاگردان را وارد میسازد تا خود شان در پیدا کردن راه حل برای مسئله تلاش به خرج داده و حل مسئله شان را با تفکر و تعقل حل و فصل نمایند. این شیوه تدریس اعتماد نفس شاگردان را تقویت می بخشد. درین شیوه تدریس معلم نقش کم ایفا می کند و بیشتر تمرکز بالای شاگرد می باشد. تجارت نشان داده است که شاگردان که با این شیوه آموزش می بینند بهتر از دیگران می آموزند و خوبتر از دیگران میتوانند راه حل برای مسئله و مشکلات شان پیدا کنند.

مقدمه

روش تدریس مبتنی بر بیان فکر از دهه ۱۹۷۰ به این سو با آثار (مایخنبا姆 و گودمن) اوج گرفته، و ریشه‌های خود را تثبیت کرده است. این روش دو بعد اساسی دارد: شناختی و اجتماعی. بعد شناختی مربوط به عملیات فکری شاگردان و بیان افکار در ضمن کار است. یعنی، یادگیرنده در جریان کاری که انجام می‌دهند با صدای بلند شرح عملیات نیز می‌دهد. گاه این عملیات مبتنی بر الگو و گاه به صورت مستقل انجام می‌گیرد. بعد اجتماعی روش تدریس بیان فکر مربوط به سهیم سازی دیگران در محصول اندیشهٔ فردی یا اجتماعی است.

شاگردان به صورت انفرادی و گاه به صورت گروهی به بیان فکر می‌پردازند و سعی می‌کنند دیگران را هم از آنچه در ذهننشان می‌گذرد آگاه سازند. دو بعد از این تدریس که در بالا اشاره شد، شاگردان را هم از نظر فکری و هم از لحاظ اجتماعی می‌پروراند. و نیز، برداشت نظر و دریافت و ارائه بازخورد ترغیب می‌کند. از اینروست که، روش تدریس را در دسته روش‌های تدریس نوین و فعال قرار می‌دهیم. در ادامه خلاصه‌های روش تدریس بیان فکر عرضه می‌شود.

روش تدریس بیان فکر، برنامه درسی به صورتی اجرا می‌شود که بتواند به رشد مهارت‌های شناختی به منظور حل مسئله در شاگردان مکتب بیانجامد. این روش برای اولین بار، برای پدیدآوری مهارت حل مسئله در پسران پرخاشگر به کار برده شد. تحقیقات انجام شده در بارهٔ پسران پرخاشگر نشان داد که تفاوت آنان با پسران غیر پرخاشگر نه فقط در رفتار، بلکه در مهارت‌های شناختی آنان بوده است. آنان با داشتن هوش کلامی مطلوب، از به کار بردن مهارت‌های کلامی خود برای حل مسائل عاجز بودند. از اینرو، در برخورد با مسائل بسیار سرد بوده و بسیار سطحی با آنها در گیر می‌شدند. بررسی‌های نشان داد که اگر بتوان از بیش فعالی آنان کاست، خواهند توانست هوش کلامی خود را به نحو مطلوب تری برای حل مسائل به کار گیرند. بنا به باور مایخنبا姆 و گودمن، کارورزی کلامی می‌تواند شاگردان را برای حل مسائل شناختی رهنمون گردد. در این راه وجود الگو برای شاگرد بسیار کارساز است. افون براین، بنایه گفته اسپیواک و شور، فراگرفتن شیوه اندیشیدن در بارهٔ راه‌های متفاوت برای حل مسئله به اعتلای سطح رفتارهای اجتماعی هم کمک می‌کند. زیرا، مسائل از هر نوع که باشند، دارای منطقی هستند که می‌توان با دست یابی به آن مسئله را حل کرد. منطق حل مسئله از طریق اندیشیدن دست یافتنی است.

روش تدریس بیان فکر پس از کسب تجربه در صنف های درس پسران پرخاشگر، در صنف های درس عادی به کار گرفته شده است. روند استفاده از روش تدریس بیان فکر به ترتیب زیر بیان میگردد.

آماده سازی صنف درس برای اجرای روش بیان فکر

کارتلچ، جی و میلبون، اف. اظهار می دارند که در استفاده از روش تدریس بیان فکر مشکل عمدۀ داشتیم. مشکل نخست، این بود که باید ترتیبی اتخاذ می کردیم که یادگیرندگان بتوانند برای کسب مهارت شناختی به تکرار گفتار معلم یامربی گوش فراهمند. مشکل دوم، این بود که باید معلمان برای الگوسازی طرز فکر یا رفتار شناختی خود آموزش می دیدند. با استفاده از بازی های تقليدي به صورت انفرادي و گروهي می توانستیم. بچه ها شاگردان - را برای همکاری در گروه به منظور بیان فکر آماده سازیم. معلمان زیادی هستند که دوست دارند صنف درسی شان آرام و بی صدا باشد. به سخن دیگر، آنان از حرف زدن شاگردان در صنف به وحشت می افتدند. ولی، روش تدریس بیان فکر همراه با سرو صدای شاگردان ، و گفتار معلم در علم کارآیی نشان داد.

برای اینکه معلمان بتوانند از روش بیان فکر بهره بگیرند، انتظار می رود دو قاعده اساسی را در مدیریت صنف درس بپذیرند: (۱) ممکن است، سرو صدای زیادی در صنف ایجاد شود ولی نتیجه آن می تواند فعالیتی سازنده باشد، (۲) اگر شاگردان اجازه داشته باشند دیدگاه های خود را ابراز کنند، قادر خواهند بود به سؤال های بسیار زیادی پاسخ دهنند.

قاعده اول، یعنی برهم زدن اسلوب معمول اداره صنف در روش تدریس بیان فکر، در مراحل اولیه کارشاكردن، مدیران صنف را بر مبنای سؤال پرسیدن پیش می برد. برای معلم دشوار است که سؤالی پرسد و پاسخ آن را دریافت نکند. در روش تدریس بیان فکر با سؤال های مکرری که معلم می کند شاگرد نمی تواند از زیر بار پاسخگویی شانه خالی کند و وقت خود را در بی تفاوتی بگذاردند. در روش تدریس بیان فکر، به مانند روش تدریس پرسش و پاسخ، معلم پس از پرسش سؤال باید «زمان انتظار» مناسبی را در نظر آورد تا در خلال آن مدت شاگرد خود را برای پاسخ دادن آماده کند. در عین حال، شایسته نیست که بی مورد از زمان انتظار بیش از اندازه استفاده شود.

معلمان برای موفقیت در اجرای روش تدریس بیان فکر باید از الگوی مدون پیروی کنند و از عناصر پذیرش راه حل ها، و نیز پیش بینی موانع است. معلمان در بیشتر موارد عادت دارند یادگیری شاگرد را با توجه به عملکرد یا نتایج کارشان ارزشیابی کنند. معلمی که از روش بیان فکر بهره می گیرد

باید به فرایند کار بیشتری توجه داشته باشد. از روش‌های دیگری که به معلم در اجرای روش تدریس بیان فکر می‌کنند و او را متوجه فرآیند تفکر می‌کنند، روش یورش فکری است. از این روش می‌توان برای تولید و ارزشیابی راه حل‌ها بهره گرفت. با این زمینه فکری معلم می‌تواند از روش‌های متنوع دیگری هم کمک بگیرند.

در روش تدریس بیان فکر، شاگردان همراه با معلم در طی کار، عملیاتی را که برای به نتیجه رسیدن تکلیف درسی لازم است، بیان می‌کنند. برای مثال، معلم بگوید: «اگر عددی را که بر ۳ تقسیم می‌کنیم باقیمانده اش صفر (۰) باشد، می‌گوییم آن عدد بر ۳ «بخش پذیر» است». شاگردان هم همراه با معلم همان جمله را درباره بخش پذیری تکرار می‌کنند.

رخدادهای مربوط به یک تمرين در باره بیان فکر

تمرين مورد نظر مربوط به درس ریاضی است. هدف آن است که شاگرد با رنگ کردن تعدادی مثلث، تصویر پنهان را ظاهر سازد. معلم می‌گوید: در کاغذی که پیش رو دارد، باید مثلث‌ها را رنگ کنیم. پس از آنکه رنگ آمیزی مثلث تمام شد، تصویر نمایان می‌شود. معلمی که بیان فکر را در قالب الگوی حل مسئله ارائه می‌دهد بدین ترتیب عمل می‌کند، می‌گوید: مسئله من چیست؟ من باید مثلث‌ها را رنگ کنم تا تصویر مورد نظر نمایان شود. به چه شکل می‌توانم این کار را انجام دهم؟ نخست، مثلثی بالای صفحه رسم می‌کنم تا فراموش نکنم که فقط باید مثلث‌ها رنگ شود. سپس، ضلع‌های هر شکل را می‌شمارم که حتماً شکل مثلث را رنگ کنم. گاهی هم مثلث در کنار یکدیگر ضلع مشترک دارند، باید راهی برگزینم که ضلع مشترک را برای هر دو مثلث حساب کنم. با استفاده از این الگو مانع‌های ذهنی شاگرد در ایجاد یک طرح ذهنی کاسته می‌شود.

یکی از اعمالی که رعایت آن گاه برای معلمان دشوار می‌نماید، عمل «ارزشیابی» است. برخی معلمان عملکرد شاگردان را خیلی سریع مورد داوری و ارزشیابی قرار می‌دهند. بدین ترتیب ایجاد یک مانع ذهنی می‌کنند. شایسته است، برای تداوم فکر در شاگردان تلاش کنیم ارزشیابی را پایانی ترین عمل خود قرار دهیم. در این میان، ترغیب و تشویق بیشترین کمک را به تداوم تفکر می‌کند. به تعویق انداختن ارزشیابی فرصتی ایجاد می‌کند تا شاگردان به تصحیح رفتار و عملکرد خود پردازند. معلم باید به ایجاد مشارکت در بین شاگردان کمک کند. شاگردان را در جریان کار تدریس باید به نحوی آموزش داد تا خودشان به مهارتی دست یابند که عملکردهایشان را ارزشیابی کنند؛ و از طریق خود ارزشیابی به رفتارهای مورد انتظار معلم نزدیک شوند.

راه های گسترش مهارت های بیان فکر

روش تدریس بیان فکر به دو شیوه مورد ارزشیابی قرار گرفته است: از طریق آزمون، و از راه مشاهده. آزمون های مربوط به روش تدریس بیان فکر نشان می دهد که شاگردانی که از طریق «بیان فکر» آموزش دیده اند نسبت به گروه های شاگردی بی که با استفاده از روش های دیگر مورد آموزش قرار گرفته اند، در آزمون های شناختی، بهتر عمل کرده اند. براین، رفتار اجتماعی مناسبی هم در بین شاگردان صنف های مربوط به روش تدریس بیان فکر پدید آمده است. در پژوهشی که در زمینه تدریس به شیوه بیان فکر به شاگردان ناتوان ذهنی به عمل آمد، تحلیل داده ها نشان داد که این شاگردان نسبت به شاگردانی که با استفاده از شیوه های تدریس دیگری آموزش دیده بودند، از نظر رفتاری و پیشرفت تحصیلی موفق ترند.

مشاهدات معلمان هم شاخص های جالبی را از نتایج روش بیان فکر به دست داده اند. روزی یکی از معلمانی که به شیوه بیان فکر تدریس می کرد به مشکلی برخورد که آن مربوط به تکمیل یک شکل هندسی بود. چند نفر از شاگردان داوطلب شدند به او کمک کنند، و گفتند: «خانم جای نگرانی نیست، ما به شما کمک خواهیم کرد. چرا پیش از رسیدن به وسط شکل، حاشیه آن را تکمیل نمی کنید؟» شاگردانی صنف اول مکتب به خانم معلم گفتند: «خانم، چرا شما هم مثل ما به بیان فکر اقدام نمی کنید؟» شاگردان صنف احساس کرده بودند که معلم شان اعتماد به نفس لازم را در این زمینه ندارد ارزشیابی یک شاگردان صنف دوم که تلاش می کرد تصاویر اشکال هندسی را روی تخته بچسپاند، به این صورت بود: «چگونه عمل کرد؟ خیلی ناجور. چون بی دقتی کردم و تصویرها را زمین ریختم خوب، ولی اگر طرح دیگری برای چسپاندن آنها داشته باشم فکر می کنم موفق خواهم شد.»

شاگردان از این گونه گفتارها و سؤال هایی که نسبت به عملکرد شان دارند، دست به خود آموزی می زنند. این سؤال ها و گفتارها به شاگردان یاری می کند تا شیوه نظارت برکاربرد طرح ها و نقشه های خود را یاد بگیرند ماهم باید این واقعیت را بپذیریم که اشتباه کردن بخشی از جریان حل مسئله است.

احمد، شاگرد صنف پنجم، قرار بود شکل های هندسی متفاوتی را در یک ورق کاغذ بکشد، او پیوسته کاغذ ها را خراب یا پاره می کرد و از دوستان و معلم خود کاغذ می گرفت. او با خود گفت باید کاری کم دیگر خراب کاری نداشته باشم و از آن به بعد به دقت در کارش افزود.

از اهداف روش تدریس بیان فکر، کمک به شاگردان برای ارزشیابی یا خودارزشیابی عملکرد است. بدین مقصود، معلمان باید نخست الگوی چنین کاری را به شاگردان نشان دهند. معلمی برای نشان دادن الگوی خود ارزشیابی به دانش آموزان صنف درس ریاضی در زمینه ضرب اعداد دو رقمی به این صورت عمل کرد: (چی کار کردم؟ چرا این اعداد را روی تخته نوشتی؟ برای ضرب فقط باید از تخته یا کاغذ استفاده کنم؟ نه ماشین حساب چطور است؟ اگر ماشین حساب نباشد چی کار باید کرد؟ از ذهن استفاده کنم، چطور است؟ خوب، به امتحانش می‌ارزد.»

ترس از تفکر

بررسی شیوه رفتار والدین، اطرافیان، معلم شاگردان نشان می‌دهد که در سطح گسترده تفکر یا اندیشیدن مورد توجه قرار نمی‌گیرد. این امر، امکان دارد دلایل یا عوامل گوناگونی داشته باشد. یکی از آن عوامل ترس از تفکر یا اندیشیدن است. تفکر نتایجی به دست می‌دهد یا متغیرهایی را به دست می‌دهد که مستلزم توجه و عمل هستند؛ از اینرو، بسیاری از افراد به دلیل گرفتار نشدن در دام عمل از فکر کردن پرهیز می‌کنند و امور را به دست حوادث می‌سپارند. به واقع، آنان مسیر زندگی خویش را طرح ریزی و ابزارهای پیشرفت خود را پیش بینی نمی‌کنند. روند و سیر حوادث و رخدادها هستند که چنان کسانی را از سویی به سویی می‌کشانند. به هر روی، اگر در نظام رسمی آموزش و پرورش، معلم را به عنوان عامل تعلیم و تربیت در نظر آوریم. بسیاری از این معلمان عامل هم به تفکر بهایی نمی‌دهند، نه از آن روکه اهمیت ندارد، بلکه از این دیدگاه که از اندیشیدن می‌هراسند.

بسیاری از معلمان اجرای جریان‌های عادی را راحت‌تر می‌پندازند. ممکن است، عده‌ای این معلمان در عالم نظری حامی تفکر باشند، ولی آنگاه که پای عمل پیش می‌آید، از ترس جا می‌زنند. عده‌ای از معلمان از اینکه روش جاری تدریس خود را برهم بزنند و شیوه دیگری را جایگزین کنند نگران می‌شوند. این گروه براین باورند که همین روشی که پی‌گرفته اند کارآیی لازم را دارد. بعضی دیگر از معلمان بنایه حکم تجربه حرفة ای خود، دست از روش‌های جاری و رفتارهای معمول برnmی‌دارند. آنان از اینکه بیان فکر و اندیشیدن را به کار بگیرند و حاصل فرآیند آن گونه ای اصلاح در رفتار را بطلبد ایستادگی می‌کنند. این گونه معلمان با توجه به روشی که پیش گرفته اند محصول اندیشه‌های خود و دیگران را به شاگردان انتقال می‌دهند و انتظار هم دارند شاگردان آنها را به خوبی و درستی به حافظه بسپارند. روش تدریس بیان فکر، روش هدایت شده تفکر است و تفکر

تمرکزی است، بدین سبب، می‌توان با این روش، معلمان را از ترس محصولات فکری کنترول نشده وارهاند.

با این همه، نباید چنین پنداشت که از میان معلمان، کسانی هستند که به تفکر ارج بگذارند و اندیشیدن را در صنف تشویق و ترغیب کنند. معلمانی هستند که از هر فرصتی که پیش می‌آید شاگردان را به فکر کردن و می‌دارند؛ و آن معلمان خودشان هم از هر گونه مطالعه و کسب مهارت در زمینه پژوهش قوه تفکر دریغ نمی‌کنند. مشکلات و دشواری‌های زندگی، وضع حقوق و مزايا چنان معلمان را وادار نمی‌کند که از شیوه‌گزینی درست برای تدریس باز ایستند. چون آنان می‌دانند هر کاری که در این باره انجام دهند ثمره آن متوجه پیشرفت فرهنگ سازندگان جامعه که جوانان هستند خواهد شد. گفتنی است، معلمانی از این دست براین گفته «برتراند راسل» را که مردم روی زمین از فکر کردن بیشتر از چیزهای دیگر می‌ترسند، بیشتر از انهدام یا حتی مرگ» قلم بطلان می‌کشنند.

شیوه دست یابی به کنترول تفکر

منظور از کنترول تفکر، مانع شدن از تفکر یا ایجاد سدی برای اندیشیدن نیست؛ بلکه مورد توجه قرار دادن جریان تفکر است. در روش تدریس بیان فکر تلاش می‌شود، با کنترول فرآیند تفکر از انحراف فکری و حواس پرتی و کم توجهی یادگیرندگان پیشگیری شود. این گونه کار، روند سیتماتیک یا نظامدار دعوت و ترغیب به تفکر می‌باشد. در مقابل روش سیتماتیک، روش غیر سیتماتیک قرار دارد که یادگیرندگان بنا به تجربه برای تفکر خود نظامی معین پیدید آورده اند. به هر روی، این دو شیوه را می‌توان در فرآیند کار روش تدریس بیان فکر قرار داد. برای کنترول تفکر روندی شبیه به حریان زیر را می‌توان در نظر آورد. این روند را یادگیرندگان هنگام رویارویی با مسائل با خود در میان گذاشته یا به خودشان باز می‌گویند.

- ۱- مسئله چیست؟ آیا می‌توان آن را به مسائل کوچک‌تر تقسیم کرد؟
- ۲- این مسئله با کدام یک از مسائلی که در گذشته تجربه کرده ام، شباخت دارد؟
- ۳- این مسئله، چه شباهت‌هایی با سایر مسائل دارد؟
- ۴- اختلاف اساسی در چیست؟
- ۵- این اختلاف یا تفاوت چه چیزی را سبب می‌شود؟ اطلاعات تازه یا روش تازه بر خورد مسئله وجود دارد؟

-۶ آیا باید مسئله را دوباره تعریف کنم؟

برخی یادگیرندگان در بی گیری روند اشاره شده در بالا دچار ضعف هایی هستند. گاه بدون تعریف مسئله برای خود، تلاش می کنند به راه حل برسند؛ و بدون گردآوری اطلاعات یا بررسی جواب مسئله می خواهند پاسخ مسائل را ارائه دهند. به همین ترتیب، بی آنکه تلاش کنند یک مسئله پیچیده را به صورت ساده در بیاورند و الگو سازی فکر خود را دچار استغالات زیاد می نمایند.

آنچه در این میان حائز اهمیت است، ترتیب احساسات یادگیرندگان است، تا از روی هیجانات برآمده از مواجه یا مسئله یا تکلیف دوری جویند. شایسته است، با درنظر آوری عواطف و احساسات یادگیرندگان به ارائه درس اقدام کرد. «علممانی که صمیمانه میل دارند شاگردان را به فعالیت های فکری تشویق کنند، باید این نکته را به خاطر داشته باشند که به فکر و ادراстан و بیان کردن فکر، چیزی نیست که معلم بتواند به دلخواه به شاگردان تحمیل کند. همان طور که، آزاد گذاردن پژوهندگان ورزیده، در تعیین وضعیت کار امری عاقلانه است؛ در مورد شاگردان کم تجربه، راهنمایی، تحریک و تشویق ضرورت دارد. شاگردان برای تکمیل و تمرین روش ها و عادات مربوط به تفکر، نیاز به فرصت های بی شمار دارند. اگر تشویق و ترغیب درست مورد استفاده قرار گیرد بار عاطفی مثبتی در سوق دادن شاگردان به بیان فکر خواهد داشت. در ادامه شیوه تشویق و تحسین درست ارائه می شود؛ اسلوب مورد نظر عبارت اند از:

- ۱ به صورت مشروط ارائه شود.
- ۲ برمبنای معیاری تعریف شده، ارائه گردد.
- ۳ مبتنی بر پیشرفت یادگیرنده باشد.
- ۴ شاگردان متوجه اعمال خودشان بکند.
- ۵ شاگرد این حس را بکند که کارهایی ارزش پاداش داشته اند.
- ۶ در شاگرد ایجاد حس اعتماد به نفس بکند.
- ۷ به رفتهایی از شاگرد که شایسته تحسین است، اشاره شود.
- ۸ فراوانی ارائه پاداش به نحوی باشد که برای یادگیرنده، برانگیزنده باشد.

راهبردهایی برای کمک به پرورش اندیشه‌یدن و بیان فکر

تفکر با استفاده از محرك های متفاوتی حاصل می شود. شاید بتوان گفت قاعده مندی خاصی که همه جا صدق باشد و به کار تحریک تفکر باید وجود ندارد. در عین حال از قواعد راهبردهای ویژه

ای که تجربه شده است می توانیم بهره گیری کنیم. مفید است معلمان رویه زیر را در آموزش تفکر و بیان فکر پیش گیرند:

- ۱ معلم باید شاگردان را به ترتیبی با مسائل روپرتو ساد که با تجارب روزانه شان سازگار باشد.
- ۲ معلم باید به جای سخنرانی کردن و ارائه یافته های علمی به صورت آماده باید تلاش کند سوال هایی بپرسد که شاگردان از راه اندیشیدن و بیان افکارشان راه حل مسائل را نشان دهند.
- ۳ از شاگردان باید به گونه ای سوال پرسید که به پایان فکر بیانجامد، سوال هایی که پاسخ (بلی) و (نخیر) داشته باشند به بیان فکر منجر نمی شوند.
- ۴ شاگردان را باید کمک کرد تا آنچه می اندیشند و در می یابند به زبان آورند.
- ۵ باید به یادگیرندهای یاری کنیم- در صورت داشتن مشکل بیان فکر- با استفاده از الگویی که ارائه می دهیم به بیان فکر بپردازند.
- ۶ به شاگردان باید کمک کرد تا مسئله یا تکلیف مورد نظر را به خوبی تحلیل و تعریفی برمبنای آن ارائه دهند.
- ۷ توجه ویژه ای برای افکار و کارهای شاگردان مبذول نیست. چون احتمال دارد یادگیرندهای از محور موضوع مورد مطالعه دور شوند.
- ۸ راهبردهای تفکر و بیان فکر را نباید به طور یکجا عرضه کرد؛ ارائه تدریجی آنها و تمرین به موقع بسیار سودمند و کارساز است.
- ۹ اگر احساس شود که شاگردان اشتیاق کمی به مسئله دارند، باید چاره ای سنجید تا اشتیاق آنان را برانگیخت.
- ۱۰ این احتمال وجود دارد برخی معلمان نتایج حاصل از تفکر شاگردان را ناچیز بپندراند، ولی هرچه باشد، این نتیجه بسیار ارزنده است.

مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بیان فکر

❖ مرحله نخست: تشخیص مسئله

در این مرحله تلاش می کنیم به شاگردان کمک شود تا مسئله ارائه شده را، مشخص کنند. منظور از مشخص کردن مسئله، ایجاد این احساس در یادگیرنده است، «مسئله ای که پیش رو دارم مربوط به خودم است نه آنکه از بیرون کسی حل کردن آن را به من تحمیل کرده است». با شخصی شدن مسئله، شاگرد با بیان این جمله سؤالی، «مسئله من چیست؟» شروع به کار می کند.

❖ مرحله دوم: شیوه حل مسئله

در مرحله حاضر، یادگیرنده را تحریک می کنیم از خود این سؤال را بپرسد: به چه شکل می توانم مسئله حاضر را حل کنم؟ با پرسیدن این سؤال یا گیرنده به جستجوی راه حل یا ارائه طرح برای حل مسئله می پردازد. هنگامی که شاگردان عمل بیان فکر را به طور مستقل انجام دهند آنان را باید آزاد گذارد تا طرح هایی که به ذهنشان می رسد آزمایش کنند. ولی در جلسه ای که آنان را برای بیان فکر آماده می کنیم می توانیم راه حلی را از جانب خودمان ارائه دهیم.

❖ مرحله سوم: استفاده از طرح در عمل

در مرحله حاضر، سعی می کنیم به این سؤال پاسخ دهیم که «آیا از طرح خود استفاده می کنم؟» به واقع این سؤال، اگر پاسخی داشته باشد، گونه ای باز خورد برای یا گیرنده تدارک می بینند. دریافت چنین بازخورده، اهمیتی به اندازه ارزشیابی درونی و بیرونی دارد. افزون براین، پرسش و پاسخگویی به این سؤال، گونه ای آگاهی فراشناختی به بار می آورد.

❖ مرحله چهارم: ارزشیابی از عملکرد

برای ارزشیابی عملکرد باید برگشت و نگاهی به عقب انداخت. این همان چیزی است که، جورج بولیا، نگاه به عقب یا پس نگری می نامد. منظور او آن است که فرآیند حل مسئله مورد بازنگری قرار گرفته و عملیات از نظر کیفی و کمی مورد ارزشیابی قرار گیرد.

منابع فارسی

- ۱- اسمیت، ف، ج، و هولفیش، اچ، گ. تفکر منطقی روش تعلیم و تربیت، ترجمه علی شریعتمداری، تهران: سمت ۱۳۷۱.
- ۲- خرازی، علینقی، و دولتی رمضان، راهنمای روان شناسی، شناختی و علم شناخت، تهران: نسی، ۱۳۷۵.
- ۳- سولسو، ر. ال. روان شناسی، ترجمه فرهاد ماهر، تهران: ۱۳۷۱.
- ۴- کارتلچ، جی، و میلبرن، ج. اف. آموزش مهارت های اجتماعی به کودکان، ترجمه محمدحسین نظری نژاد، مشهد: آستان قدس رضوی: ۱۳۶۹.

منابع انگلیسی

1. Beyer, B. k. (1991) Teaching thinking skills: A handbook for elementary school teachers, Boston: Allyn and Bacon.
2. Brophy, J.E.(1981)" teacher praise: A functional analysis." Review of Educational Research Journal, 51.pp.5-32

بررسی استفاده از روش بحث گروهی و چالش‌های فرا راه آندر پیشرفت تحصیلی شاگردان دوره متوسطه ولسوالی پغمان

معاون مؤلف مریم نیازی

چکیده

بسیاری از صاحب نظران بر این باورند برای آن که یادگیری مؤثر در شاگردان ایجاد شود و میزان افت تحصیلی در آنها کاهش یابد، باید شاگردان محور تدریس قرار گیرند. شاگردان حضور فعال در صنف داشته باشند و معلم تنها نقش راهنمای و جهت دهنده را ایفا کند، در واقع اکثر صاحب نظران تعلیم و تربیه روش بحث گروهی را بر روش سخنرانی ترجیح می‌دهند. این تحقیق به (بررسی استفاده از روش تدریس بحث گروهی(کارگروهی) و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی شاگردان و چالش‌های فرا راه آن در دوره متوسطه ولسوالی پغمان) پرداخته است. در این تحقیق از روش میدانی استفاده شده است. نتایج حاصله از این تحقیق نشان می‌دهد که به کارگیری روش تدریس بحث گروهی باعث پیشرفت تحصیلی شاگردان شده و اکثر شرکت کنندگان در این تحقیق نسبت به روش تدریس بحث گروهی خوبی‌بین بودند و اعتقاد داشتند که این روش سبب می‌شود تا شاگردان به نظریات دیگران احترام بگذارند، اعتماد به نفس آنها بالا رود و نظریات خود را در جمع ارایه نمایند، مسائل را حل و تفکر خلاق در شاگردان رشد یابد.

مقدمه

انسان با این که موجودی متفکر و عالم است، نمی‌تواند به تنهایی و بدون حضور در جمیع و همکاری دیگران زندگی کند و این واقعیت سر منشاء شکل‌گیری تمامی گروه‌ها، جمیعت‌ها و جوامع بشری از

گذشته‌های دور تا به امروز بوده است. تمامی انسان‌ها در هر گروه و جامعه‌ای با توجه به توانایی‌ها و شرایط حاکم، با همکاری یکدیگر به بقای خود و دیگران کمک کرده‌اند. هرچه فرد در برقراری ارتباط در جامعه با دیگران موفق‌تر عمل کند و در واقع هوش اجتماعی بالاتری دارد، زندگی بهتر و راحت‌تری را تجربه خواهد کرد. یادگیری تکنیک‌های همکاری و برقراری ارتباط با دیگران یکی از ضروریات مهم در زندگی هر فرد محسوب می‌شود که این کار از همان دوران کودکی می‌تواند شکل گیرد، زمانی که فرد در سنین پایین همچون دوره‌ابتداه آموزش ببیند، این آموزه‌ها در وی درونی شده و سبب خواهد شد در آینده در زندگی موفق‌تر عمل کند.

شیوه‌هایی را که معلمان در صنف درسی از همان دوره ابتدایه گرفته تا لیسه و حتی پوهنتون مورد استفاده قرار می‌دهند؛ می‌تواند شاگردان را در این راستا کمک نماید. طوری که آن‌ها در کار با گروه احساس رضایت و راحتی کنند، عادت به کارگروهی در آنان ایجاد شود و حس همکاری با دیگران نیز تقویت گردد. همانگونه که بیان شد معلم در اینجا نقش خیلی مهم را ایفا می‌کند که این مهارت اساسی را در شاگردان رشد و پرورش دهد؛ زیرا از یک جهت سبب یادگیری هرچه بهتر در آسان شده و از جانب دیگر به کودکان اجتماعی شدن و مسائل خاص مربوط به گروه‌ها را بهتر آموزش می‌دهد. روش‌های مشارکتی و کارهای گروهی بر علاوه موارد فوق سبب افزایش اعتماد به نفس شاگردان، بیان اندیشه‌ها در جمع و تصمیم‌گیری‌ها نقش خیلی مهمی را دارند. بر این اساس بر معلمان و اساتید محترم استفاده از این شیوه‌های تدریس و آموزش و ترویج آن امری ضروری است.

کلمات کلیدی: روش، تدریس، کارگروهی

بیان مساله

به دلیل این که آموزش در مکاتب عموماً یک سویه و از طرف معلم به شاگردان است، با این‌که حاصل این روش افزایش اطلاعات و دانسته‌های شاگردان است؛ اما مشخص نیست چه میزان از این اطلاعات و دانسته‌ها می‌تواند به تربیت افرادی با اعتماد به نفس بالامسئولیت پذیر و سودمند به نفع جامعه منجر شود، این در حالی است که در کشور‌های پیشرفته در کنار روش‌های یادگیری کهن از شیوه‌یادگیری مشارکتی و بحث‌ها و کارهای گروهی در گروه‌های کوچک صنفی به تکرار استفاده می‌شود. ولی این نکته از طرف معلمان کشور ما کمتر مورد توجه بوده و در صورت بهره گیری از این روش تدریس تصور می‌شود این شیوه در صنوف درسی ما با چالش‌ها و مشکلات زیادی روبرو است بنابراین تحقیق حاضر راه اندخته شد تا به بررسی میزان استفاده از روش کارگروهی و چالش‌های

فرا راه آن در پیشرفت تحصیلی شاگردان در مکاتب ولسوالی پغمان پرداخته شود و راه حل های مناسب به اداره مربوطه جهت بهبود آن پیشنهاد گردد.

اهمیت و ضرورت

روش تدریس کارگروهی نه تنها به دلیل تاثیرات مثبتی که در جریان یادگیری شاگردان بر جا می گذارد در امر آموزش از اهمیت خاصی برخوردار است؛ بلکه تاثیرات مثبت آن از لحاظ اجتماعی و یافتن جایگاه خود از لحاظ توانایی های فردی در گروه ها می تواند یکی از روش های مهم افزایش اعتماد به نفس در شاگردان محسوب شود. این روش به عنوان روشی فعال در میتدوهای تدریس دارای فواید بی شماری است که می توان مهم ترین آنها را قرار ذیل برشمرد:

- سرعت یادگیری افزایش می یابد
- برخی تصور می کنند کار گروهی خیلی وقت گیر است. اما این تصور درست نبوده و بر عکس اگر کار گروهی را به صورت حرفة ای انجام دهید سرعت یادگیری، حداقل دو برابر خواهد شد.
- شاگردان از یکدیگر می آموزند.
- همه می صنف درگیر می شوند
- استرس سختی کار برای شاگرد کاهش می یابد

حاضر شدن در جمع همیشه به عنوان یک عامل اضطراب آور از ابراز وجود افراد جلوگیری می کند. معمولاً آدمها در جمع های کوچک تر راحت تر صحبت می کنند . خیلی از موارد شاگردان مواردی را یاد دارند، یا نظر مخالفی دارند و یا حتی ابهامی برایشان به وجود آمده ولی به خاطر اینکه از صحبت کردن در جمع های بزرگ حراس دارند. کلّاً بی خیال می شوند . اما حاضر در جمع های کوچک تر به آنان فرصت ابراز وجود می دهد.

- مخاطبان بیشتر باهم دوست می شوند
- شاگرد برای حضور در اجتماع آماده می شود

در واقع بحث گروهی، شاگردان را برای مشارکت مفید در فعالیت های اجتماعی آماده می کند و به آنها می آموزد که به دقت گوش و صحبت کنند، به عنوان مثال:

- عقاید خود را در قالب بیانات شفاهی سازماندهی و ابراز می کنند.
- اندیشه های دیگران را با گوش دادن دقیق به صحبت هایشان دریافت و ارزیابی می کنند.
- تفکر انتقادی و بالعکس انتقاد پذیری را در خود پرورش می دهند.

- روش های ایجاد رابطه ی مطلوب اجتماعی از راه زبان شفاهی را درست به کار می ببرند.
- انگیزش بیش تر برای یادگیری
- مسئولیت پذیری بیش تر برای آموختن و یادگیری خویش
- پرورش مهارت های خود مدیریتی
- توجه به تفاوت سبک های یادگیری

باتوجه به فواید بیشماری که روش تدریس کارگروهی هم در جریانات صنفی دارد و هم به نوعی در جریانات اجتماعی، میتوان قاطعانه بیان کرد که یکی از شیوه های خیلی کارساز در آموزش و پرورش همین روش کارگروهی است که باید مورد توجه همه معلمان و استادیم محترم قرار گیرد.

اهداف تحقیق

- ۱) بررسی استفاده از روش کارگروهی و تاثیر آن در پیشرفت تحصیلی شاگردان دوره متوسطه.
- ۲) تشخیص چالش های فراراه استفاده از روش کارگروهی در دوره متوسطه مکاتب ولسوالی پغمان.

سوالات تحقیق

- ✓ آیا استفاده از روش کارگروهی بر پیشرفت تحصیلی شاگردان تاثیری دارد؟
- ✓ معلمان و شاگردان دوره متوسطه در هنگام استفاده از روش کارگروهی با کدام چالش ها مواجهند؟

فرضیه ها

- به نظر می رسد بین آگاهی معلمان و استفاده از روش کارگروهی رابطه مستقیمی وجود دارد.
- به نظر می رسد استفاده از روش کارگروهی بر سرعت یادگیری شاگردان دوره متوسطه تأثیر می گذارد.

پیشینه تحقیق

در مورد (بررسی استفاده از روش کارگروهی و چالش های فرا راه آن در پیشرفت تحصیلی شاگردان دوره متوسطه) مطالعاتی که در منابع و کتاب های داخلی انجام شد، متاسفانه هیچ مقاله علمی که نشان دهنده تاریخ و پیشینه این موضوع در افغانستان باشد، دریافت نگردید. اما در خارج از کشور در این زمنیه تحقیقاتی زیادی صورت گرفته است که به چند نمونه آن اشاره می گردد:

رایت(۲۰۰۵) در مورد کارگروهی خاطر نشان می کند که در واقع کارگروهی شاگردان را قادر می سازد تا موضوعات را عمیق تر بیاموزند و مهارت های لازم نوشتاری ارتباطی را بهبود بخشنند. رایت و

الیسن (۲۰۰۵) دریافتند که کارصنفی به عنوان پل ارتباط صنف و محیط بیرون آن سبب تشویق شاگردان می‌گردد و بیشتر اوقات شان را برای آمادگی جهت حضور در صنف درسی سپری می‌نمایند تا بحث‌های مؤثری با اعضای گروه در خارج از صنف درسی را نیز داشته باشند.

یکی از گرایش‌های که اخیراً در یادگیری مشارکتی بوجود آمده عبارت از کاربست تکنالوژی جهت گسترش کارگروهی است. ایلگورت، اسمیت و تولنند (۲۰۰۸) به این نکته پی برده اند که استفاده بیشتر از روش کارگروهی در صنف درسی سبب تشویق و سهم‌گیری شاگردان می‌گردد اما، فعالیتهای انفرادی را نسبت به کارگروهی بی تأثیر می‌سازد. علاوه بر این، بیشتر معلمان از بحث‌های گروهی آنلاین و رو در رو بخاطر تقویت عمل سهم‌گیری و تعهد نسبت به آن استفاده می‌کنند (رايت و الیسن، ۲۰۰۵).

جیانگ (۲۰۰۹)، در مقاله علمی تحت عنوان (استفاده از کارگروهی بخاطر تقویت زبان شفاهی انگلیسی شاگردان کالیج) خاطرنشان می‌کند که؛ کارگروهی که منظم سازماندهی گردیده جهت بهبود تدریس زبان به خصوص تدریس زبان انگلیسی در کالیج بسیار مؤثر است. در بحثها، شاگردان معلومات متفاوتی را جمع آوری نموده و عمق درک شان از طریق کارگروهی با توجه به معلومات و دانش جدید را تقویت می‌بخشند. به هدف کارگروهی قابلیت زبانی شاگردان و توانایی آنها در استفاده از دانش جدید توسعه می‌یابند و با این حال، موفقیت کارگروهی در واقع بستگی به تطبیق جریان کل برنامه دارد. تأثیر متوجه، زمانی قابل تحقق است که کارگروهی درست سازماندهی و تنظیم گردد و معلمان در این زمینه انعطاف پذیری از خودشان نشان دهند. به طور نمونه وظایف مختلف را به شاگردان با توجه به تفاوت‌های فردی آنان به آنها بسپارید و اجازه دهید که شاگرد کم-حرف نقش گزارشگر را بازی کند و شاگرد شوخ و پرحرف منشی گروه انتخاب گردد. و همچنان یادگیرنده کمرو را به عنوان رهبر گروه برگزیده شود. هنگامی که شاگردان نقش‌های در خواست شده به آنها سپرده شد بیشتر با اعضای گروه خویش و گروههای دیگر در تعامل پرداخته و به آموزش درک مطالب به جای گرامر به عنوان تنها قابلیت تمرکز می‌کنند. تطبیق کارگروهی و طراحی وظایف آن از جمله مسوولیتهای معلمان بوده که به عنوان طراح و سازمانده و همچنان رهبر و ترغیب کننده‌گان کارگروهی است. تسلط بر دانش زبانشناسی، فرهنگ، روانشناسی، پیداگوژی در صنوف درسی چنین اعتماد کامل جهت دوام کارگروهی را در معلمان تقویت می‌کنند.

بنابر نظریات (پولیا) حل مسأله یکی از بنیادی ترین اهداف آموزش می باشد. عمدۀ ترین بخش توانایی آموزش فرد، توانایی او در حل مسأله است که توسط کارگروهی میتوان دریافت و باید اساس این توانایی را در باور فرد جستجو کرد(پولیا:۱۳۸۵).

مبانی نظری

در بین روش‌های یادگیری، برخی معلم‌محور است که در آن معلم محور فعالیت‌های آموزشی است و برخی یادگیرنده محور است که در آن شاگرد محور یادگیری است. با توجه به تأثیر خاص رویکردهای یادگیرنده محور، امروزه این روش‌ها توجه محققان و مرتبان را به خود معطوف داشته است. در بین روش‌های یادگیرنده محور، روش «کارگروهی» از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بحث در گروه به هم افزایی تفکرات در مورد موضوع مشخص پدید می‌آیند و اعضای گروه را به ابراز عقیده و استدلال منطقی با پشتونه علمی علاقه مند می‌سازند.شعبانی(۱۳۹۴) در کتاب مهارت‌های آموزشی و پرورشی در مورد بحث گروهی چنین می‌نویسد: "روش بحث گروهی به دانش آموزان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند، و اندیشه‌های خود را با استدلال مستند بیان کنند". همچنان بحث‌های گروهی به فراخ اندیشه‌شی شاگردان بیشتر کمک کرده و تفکر انتقادی را در آنها ایجاد و تقویت می‌کند که اساساً بحث و مناظره در واقع مبدأ اصلی برای موضوعات مزبور است. (ملکوتی، ۱۳۸۸) نیز در مقاله‌ای تحت عنوان (تدریس در گروه‌های کوچک) بیان می‌دارد که در کارگروهی به ارزیابی و بررسی افکار جدید پرداخته و سبب پیدایش افکار جدید و کاوش مفاهیم نو می‌شود که به باز شدن ذهن نسبت به ارزشها و نگرشها کمک می‌کند. با وجودی که روش بحث گروهی در پرورش تفکر نقاد، بیان استدلال، عقیده و باز کردن ذهن به شاگردان کمک می‌کند جهت تعامل اجتماعی، در ارتباط افراد نیز نقش اساسی را ایفا می‌نمایند. بنابراین، روابط میان شاگردان را بخاطر از بین بردن کدورت‌ها و مفکرها تقویت می‌کنند. با این حال، تعریفی را که شعبانی (۱۳۹۴) و دیگر نویسنده‌گان به آن توافق نظر دارد چنین بیان گردیده‌اند: "روش بحث گروهی، گفتگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت کنندگان در فعالیت‌های گروهی است". با این حال، روش مزبور با توجه به ویژگی‌های زیر حائز اهمیت است:

➤ «گفت و گو»: دانش آموزان در این روش هم شنونده و هم گوینده هستند و نه فقط شنونده.

➤ «ستجیده و منظم»: گفت و گوی شاگردان هدفمند طراحی شده و با نظم خاصی به پیش می‌رود.

➤ «موضوع خاص»: به منظور استفاده لازم از بحث، باید موضوع کاملاً مشخص و معین شود.

➤ «مورد علاقه مشترک»: چنانچه موضوع مورد علاقه عموم شرکت کنندگان نباشد، افراد با انگیزه لازم آن را دنبال نخواهند کرد.

در این روش، شاگردان فعالانه در فعالیت‌های آموزشی، شرکت می‌کنند و مسئولیت انجام وظایف را به عهده می‌گیرند. آنها از اندیشه و نگرش‌های دلایل متکی برحقایق علمی، و از توانایی‌های علمی دیگر اعضای گروه نیز استفاده می‌کنند. تعداد افرادی که در بحث گروهی شرکت می‌کنند، معمولاً در صفحه‌های بین شش تا بیست نفر قابل اجرا است. در صنوف که تعداد شاگردان آن زیاد است می‌توان شاگردان را به گروپ‌های کوچک تقسیم نموده و از ازین روش استفاده کرد.

مواد و روش کار

با توجه به اهداف و سوالات اصلی تحقیق که در بررسی میزان استفاده از روش بحث گروهی و چالش‌های فراراه آن بوده، تحقیق حاضر به روش میدانی اجرا گردیده است.

جامعه آماری، نمونه و نمونه گیری: جامعه آماری ما کلیه شاگردان و معلمان مکاتب ولسوالی پغمان اند. البته به دلیل شروع امتحانات و نبود وقت کافی از بین شان بطور نمونه تعداد ۳۰ تن شاگرد و ۱۵ تن معلم انتخاب شدند.

ابزار جمع آوری اطلاعات: در این تحقیق ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه و مشاهده اند. سوالنامه از ابزار اصلی جمع آوری اطلاعات در این تحقیق می‌باشد.

یافته‌های تحقیق

الف: یافته‌های تحقیق بر اساس هدفی بررسی استفاده از روش کارگروهی

فیصدی نظریات شاگردان در مورد...

گراف (۱-۱)

بر اساس گراف فوق دیده می شود که در حدود ۶۵ فیصد از شاگردان نسبت به استفاده از روش کار گروهی خوبشین بودند و در این رابطه نظریات مثبت داشته اند و ۳۲ فیصد از شاگردان تا حدی استفاده از بحث گروهی برای یادگیری و پیشرفت تحصیلی شان مؤثر می پندارند.

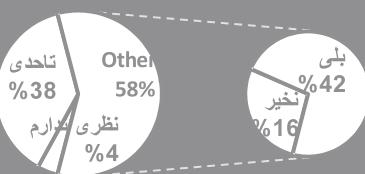
مجموعی فیصدی نظریات معلمان که نظر سنجی شده

گراف (۲-۱)

نظر به نمودار فوق در حدود ۶۵ در صد از معلمان نسبت به استفاده از روش تدریس بحث گروهی را در پیشرفت تحصیلی شاگردان موثر می دانند.

فیصدی نظریات مشاهده عملى (مونیتوران)

گراف (۳-۱)

به اساس یافته های تحقیق چنین به نظر می رسد که در حدود ۴۲ در صد از مشاهده کنندگان نسبت به استفاده از روش تدریس بحث گروهی نظریات مثبت داشته اند و ۱۶ در صد آن با روش

مذکور آشنایی نداشتند و در حدود ۳۸ فیصد از نظریات نشان دهنده این است که معلمان نسبت به تطبیق این روش موفق بودند و در حدود ۴ درصد از مشاهده کنندگان نظری نداشتند.

تمام اشتراک کننده گان در این تحقیق که مشتمل بر معلمان و شاگردان بودند، علاقه و رضایت مندی بیشتر خود را نسبت به بحث گروهی اظهار نمودند و مهمترین دلایل آنها آزادی و تنوع صنف، احساس پویایی و فعال بودن، تعمق بیشتر در مطلب و رفع ابهامات و سوالات در فرایند تدریس و آموزش، درک بهتر مطالب می دانند.

ب: یافته های تحقیق بر اساس هدف بررسی چالش های فراراه استفاده از روش بحث

گروهی

- عدم استفاده از روش بحث گروهی در اکثر مضامین: این تحقیق در مورد بررسی استفاده از روش بحث گروهی در پیشرفت تحصیلی شاگردان به وضاحت نشان می دهد که تعدادی از شاگردان به این نظر بودند که در اکثر مضامین روش بحث گروهی اصلاً اجرانمی گردد و تنها از روش سخنرانی استفاده می شود؛ در حالی که روش بحث گروهی برخلاف روش سخنرانی به شاگردان اجازه می دهد تا در فعالیت های آموزشی، فعالانه شرکت کنند و مسؤولیت یادگیری را به عهده گیرند.

- عدم سهم گیری شاگردان در بحث گروهی: داده های این تحقیق نشان می دهد که اکثر شاگردان در هنگام بحث گروهی سهم فعال نمی گیرند و این کار شان ناشی از عدم آگاهی آنان از روش بحث گروهی و عدم تسلط آنها بر موضوعات مورد بحث در کارگروهی می باشد در حالیکه قبل از اجرای بحث گروهی لازم است سطح اطلاعات عمومی شاگردان در زمینه مورد بحث یکسان شود. علت دیگر عدم سهمگیری شاگردان در بحث گروهی نبود علاقمندی و انگیزه آنها به بحث های گروهی است. پس معلم باید بداند که سهمگیری تک تک شاگرد در بحث گروهی سبب پیشرفت تحصیلی آنها می گردد. پس باید آنها را تشویق کنند. چرا که این کار نیاز به ساختاری انگیزشی دارد تا همه اعضای گروه را برانگیزد و آنها را با علاقه و رغبت وادار به فعالیت سازد.

- مسلسلی نبودن معلمان: یافته ها نشان می دهد که تعدادی از معلمان مسلکی نیستند و با کاربرد روش های نوین آموزشی آشنایی ندارند و یا اینکه سهل انگاری می کنند و به پیشرفت تحصیلی شاگردان توجه نمی کنند، تنها روش سخنرانی را بکار می بندند، در حالی که محیط و وسائل آموزشی مناسب وجود دارد.

عدم گزارش دهی نتایج بحث گروهی در صنف: با توجه به یافته های تحقیق نتایج بحث گروهی در صنوف گزارش داده نمی شود و معلمان به اثر عدم آگاهی کامل از مراحل اجرای روش بحث گروهی، شاگردان را ارزیابی نمی کنند. و شاگردان نتایج کار و نظریات خود را به معلم و همصنفان بازگو نمی نمایند. این در حالی است که کار معلم در روش بحث گروهی پیگیری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی بحث می باشد. اهمیت ارزیابی این است که آیا بحث منطقی و مرتبط با موضوع انجام شد یا نه؛ با حقیقت و واقعیت انطباق دارد یا نه؟ این کار سبب می شود تا نتایج بحث در صنف گزارش داده شود و در نتیجه خلاها شناسایی شده و برای بهبود آن در آینده ها تدبیر لازم اتخاذ گردد.

ایجاد بی نظمی در صنوف: یافته های تحقیق نشان می دهد که بکار گیری روش کار گروهی در صنوف سبب بی نظمی و سروصدا شده در نتیجه این روش کمتر بکاربرده می شود. این کار نشان دهنده عدم آگاهی معلمان از روش بحث گروهی و مدیریت آموزشی است که نتوانسته اند فعالیت های آموزشی را درست مدیریت کند.

نبود وقت کافی و موجودیت کثرت شاگرد در یک صنف درسی: یافته های تحقیق نشان می دهد که وقت کافی برای بحث گروهی یکی از نیازهای اساسی جهت استفاده از آن می باشد که معلمان در هنگام کاربرد این روش با مشکل مواجه است. از سوی دیگر نبود فضای مناسب و کثرت شاگردان در یک صنف درسی باعث ناکارایی این روش در امر آموزش به یک چالش مبدل شده است.

بحث ونتیجه گیری

با توجه به پیشینه و یافته های تحقیق حاضر، چنین می توان استنباط کرد که استفاده از کار گروهی در یادگیری شاگردان اهمیت داشته و باعث پیشرفت تحصیلی آنان می گردد. طوریکه رایت (۲۰۰۵) در مورد کارگروهی خاطر نشان می کند وقتی که زمان زیادی را صرف موضوع مورد بحث کارگروهی گردد نتایج مفید از آن حاصل خواهد شد. در واقع کارگروهی شاگردان را قادر می سازد تا موضوعات را عمیق تر بیاموزند و مهارت‌های لازم ارتباطی را بهبود بخشد. همان (۲۰۰۵) دریافت که کارگروهی به عنوان پل ارتباط صنف و محیط بیرون آن سبب تشویق شاگردان می گردد و بیشتر اوقات شان را برای آمادگی جهت حضور در صنف درسی سپری می نمایند تا بحث های مؤثری با اعضای گروه در خارج از صنف درسی نیز داشته باشند. همچنین یافته های حاضر در گراف

شکل (۱-۱) و (۲-۱) موضوعات فوق را نشان می دهد که ۶۵٪ شاگردان و معلمان درمورد استفاده از کارگروهی نظریات مثبت داشته اند و آن را در جریان تدریس مؤثر پنداشته اند.

کارگروهی مهارت کار کردن در گروهها را انکشاف داده و همچنان مهارت‌های اجتماعی را گسترش می دهند. روی هم رفته، در مورد پیشینه‌های مختلف، فرهنگ، عقاید و ذهنیت‌ها بیشتر می آموزند (صالحی، ۱۳۹۱: ص: ۵۸). از طرف دیگر کارگروهی که معلمان اوقات زیادی را جهت تهیه و تسهیل سهم‌گیرندگان سپری می کنند به معنای بارآوردن نفرت در گروه نیست بنابرین، باید کار گروهی محصول مثبت و نهایی نتایج یادگیری را در پی داشته باشد.

یافته های تحقیق نیز موارد فوق را تایید نموده و علاوه بر آن بر تقویت مهارت‌های اجتماعی تأکید بستر نموده اند قسمیکه شاگردان در بحث های گروهی اشتراک فعال داشته اند؛ اما برای یک تعداد از شاگردان بحث های گروپی مؤثر نبوده و شاگردان را بسوی رقابت های ناسالم از جمله رقابت در دریافت نمرات سوق می دهد. ازسوی دیگر شاگردان در برخورد با دیگران، نوع برخورد تعاملی از خود نشان می دادند. همچنان به نتایج نهایی و محصول بحث های گروهی نیز علاقه مند بودند. به طور نمونه وظایف مختلف را به شاگردان با توجه به تفاوت‌های فردی آنان به آنها بسپارید و اجازه دهید که شاگرد کم حرف نقش گزارشگر را بازی کند و شاگرد شوخ و پر حرف منشی گروه انتخاب گردد. و همچنان یادگیرنده کمرو را به عنوان رهبر گروه برگزیده شود جیانگ (۲۰۰۹).

یافته های تحقیق نشان می دهد عدم آگاهی معلم از روش بحث گروهی و مدیریت آموزشی است که نتوانسته فعالیت های آموزشی را درست مدیریت کند. لذا معلمان باید قبل از اجرای بحث گروهی برای رعایت نظم و ترتیب و به طور کلی به منظور سازمان دادن و اداره بحث گروهی نقش های افراد را مشخص ساخته تا از بی نظمی ها و پراگندگی های فعالیت های گروهی تا حدودی کاسته شده و برای شاگردان زمینه فعالیت در گروه و یادگیری مؤثر ایجاد گردد.

درنتیجه تحقیق حاضر میزان رضایت شاگردان و معلمان در استفاده از روش بحث گروهی بالا بوده و آن را در پرسه تدریس و پیشرفت تحصیلی شاگردان مؤثر می دانند؛ زیرا این روش سبب تقویت و رشد مهارت‌های اجتماعی و نوعی تعامل با دیگران را مهیا می سازد و باعث پیشرفت تحصیلی شاگردان می شود. از طرف دیگر چالش های فرا راه باعث شده است که روش بحث گروهی به صورت درست و تا حدی لزوم در مکاتب ولسوالی پغمان ریاست معارف ولایت کابل نسبتاً اجرا نگردیده که

عمده ترین عوامل آن نبود وقت کافی درسی، عدم مسلکی بودن معلمان آن مکاتب و نبود امکانات لازم برای اجرای این روش بوده است.

پیشنهادات

بعد از (بررسی استفاده از روش کارگروهی برای پیشرفت تحصیلی شاگردان و چالش‌های فرا راه آن) مشکلات دراستفاده از کارگروبی وجود داشته که برای بهبودی آن به مقام محترم وزارت معارف پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- ۱- ارتقای ظرفیت معلمان در بخش حرفه‌ای معلمی از طریق آموزش‌های کوتاه مدت؛
- ۲- ترویج کارگروبی در صنوف از طرف مسوولین، آگاهی دادن به شاگردان از اهمیت کارگروبی در جریان آموزش از طرف معلمان؛
- ۳- طرح فعالیت‌های صنفی با روش بحث گروهی در کتب درسی و نظارت از جریان تطبیق آن توسط اعضای علمی ریاست انکشاف نصاب تعلیمی؛
- ۴- توجه به امکانات آموزشی و تعداد شاگردان در هر صنف.

منابع:

- ۱- بورک، الیسن (۲۰۰۵). چطور از کارگروهی استفاده شود، ژورنال تدریس مؤثر، (صص: ۹۵-۸۷).
- ۲- پولیا، جرج. (۱۳۸۵) چگونه مساله را حل کنیم. ترجمه احمد آرام، تهران، انتشارات کیهان.
- ۳- جیانگ (۲۰۰۹)، (استفاده از کارگروهی با خاطر تقویت زبان شفاهی انگلیسی شاگردان کالیج (www.languageties.com)
- ۴- شعبانی، حسن (۱۳۹۴). مهارت‌های آموزش و پرورش "روش‌ها و فنون تدریس، تهران، سمت.
- ۵- صالحی، محمد، (۱۳۹۱). مزیت و چالش‌های استفاده از کارگروهی در محیط‌های یادگیری.
- ۶- محمد، ملکوتی، (۱۳۸۸). تدریس در گروه‌های کوچک، www.sid.ir

فلسفه د علومو او فنونو په تحلیل او تفسیر کې مود سره مرسته کوي

د سرمهؤلوف مرستیال محمد یعقوب مومند

د فلسفې کلمه

د فلسفې کلمه د یونانی ژې له philosophy (فیلوسوفیا) خخه اخیستل شوې چې له دوو برخو خخه جوره شوې ده (فیلو) د مینې او ملګرتیا په معنا او (سوفیا) د پوهې په معنا کارول کیری چې دلومړۍ خل لپاره دا اصطلاح فیثاغورث و کاروله، کله چې فیثاغورث نه پوښته وشهو چې ایا ته یو عالم شخص یې؟ ده ورته په خواب کې وویل: نه زه عالم شخص نه یم، مګر د فیلوسوفیا د علم مینوال یم، نو په همدي بنسټ ددې کلمې د پیدایښت له لوډې ورځې خخه دغه کلمه پوهې سره د مینې او غوره والي په معنا راواړل شوې ده (که خه هم څینې لوستونکي فلسفې ته د شک، ناروا او یا هم د ګمراکوونکي علم په سترګه ګوری، پدې اړه بېلاښې خبرې او تبصرې هم لري، خو داسې نده د فلسفې یوه معنا د علومو ژوري کتنې ته وویل کیري، فلسفه پراخه مطالعه، لوی بحث او ستره حوصله هم غواړي.

همدارنګه په ولسي ادب کې فلسفه د بې معنا شي په معنا هم کارول کیري. د ساري په توګه: زمورد په تولنه کې داسې ډېر خلک شته چې د یوې موضوع په اړه له خان خخه بې دليله او پې ثبوته خبرې او بحونه کوي چې بيا مقابل لوری په خواب کې ورته واي: خه فلسفه دي شروع کړي ده، یعنې خبرې دې د کومې معنا ترڅنګ کوم پیل او پاڼي نلري چې دا هم له فلسفې خخه یو غلط تعیير دی. فلسفه د علومو او فنونو خپنه او په هغه کې ژوري کتنې وویل کیري، فلسفه یو لوی علم او آن تردې چې د علم او پوهې سمندر هم دي، هغه اشخاص چې د فلسفې له علم سره آشنايی لري هغوي د فلسفې په خوند، رنګ، بنکلا، تلوسه، معنا او مفهوم ډېر بنه پوهيري، فلسفه مور د هرې موضوع او مضمون تل ته نباسې او د هغه په اړه مو لا ډېرې خپنې او سپنې ته هڅوي، هغه کسان چې فلسفې

سره مینه لري هغوي شبهه ورخ د موضوعگانو د منطق، مدلل کېدو، چېري پلتني او بیان په لته کې وي، داسې کسانو سره بحث چېر سخت وي، خکه دوى په هر خه کې عقلي منطقی او نقلی دليلونه لهري او دا دلایل به معقول، منطقی او مستند وي.

د فلسفې تعريف

فلسفه د هغنو اصولو پوهنه ده چې د هستيو د ذاتي پېژندنې په غرض انسان ته بنوونه او د شيانو د مبادي حقايقو او د هغنو وجود علتو奴و خخه بحث کوي، همدارنګه د فکر او د هستيو د اړیکو په اړه هم غږيروري چې د هغنو د پېژندنې له اغږي په انسان لاره د لوی هدف لپاره پرانستل کيروي. فلسفه فکر کول دي. د هغه خه په اړه فکر کول دي چې نن ورخ په قولنه او نړۍ کې ورسه مخامنځ يو.

فلسفه يا فلسفې بحونه خنګه راپورته کېدلې شي؟

فلسفه هغه وخت راپورته کېدلې شي چې کله هم يو انسان د خان او نړۍ په اړه بنسټېزې پوشتنې راپورته کړي: بنکلا خه ته وايي؟ له پیداينست خخه مخکې چبرته وم؟ د وخت حقیقت خه شي دی؟ آيا عالم هدف لري؟ که چبرته ژوند معنا ولري خنګه پري پوه شو؟ داسې ممکن خه شته چې علت ونلري؟ مور نړۍ د واقعيت په توګه پېژنو، مګر واقعيت د خه په معنا دي؟ د انسان برخليک خپله د انسان په واک کې دی او که له بل خایه ټاکل کيروي؟ له کوم خای خخه معلوميرې، چې مورد ټمول ويده نه يو، الله ج په کومو قدرتونو پېژنو؟ همدارنګه دي ته ورته په لسکونو نوري پوبنتني شته چې د حل لاري ورته ولټول شي. که مور پورته پوبنتنو ته بنه خير شو پوبنتني د خانګه و خيزونو په اړه دي او په هېڅ علم کې داسې موضوعگانو ته خنګه چې اړينه ده اشاره نده شوې.

د ساري په توګه: هېڅ علم په پوره معنا نشي کولای دغو پوبنتو ته چې ربنتيا خه شي دی؟ او يا هم عدالت خه ته وايي؟ خواب ووايي. د فلسفې موضوعگانو يوه لویه خانګونه داده چې شتون پې تلپاتې او اوردمهاله دي. تل به شتون لري او په هره دوره کې د شرایطو په پام کې نیولواو د بېلاپلو علومو په پرمختګ سره دي مسایلو کې نوي پوبنتني او پلتني راپورته کيروي، بل داسې اضافه علم هم نشه چې دېښو، د پرمختګونو خرنګوالي او راټو کېدونکو مسایلو ته قانع کوونکي او منلي خوابونه ووايي، د مسایلو ژور ته کوز شي، تحليل او تجزيه یې کړي، فلسفه يوه ربنتينې ګټوره مطالعه ده، مګر د واقعيت هغه برخه نه چې بېلاپلو علومو هغه ته اشاره کړئ، د بېلګې په توګه: د فزيک علم د مادي اجسامو د هغې برخې په اړه چې حرکت او سکون ولري خپنه کوي او د بنکلا پېژندنې علم د هغه

موجوداتو به اره چې حیات ولري پلتنه کوي. فلسفه کې تریلو مهمن شى هغه د یوپى موضوع د وجود په اره د فکر متمرکز کول دي، يا په بل عبارت: په فلسفه کې د یو شى د وجود اصل په مطلق، له هر چول قيد او شرط خخه پرته مطرح کيږي، په همدې دليل د فلسفې په اره ارسسطو وايي: د فلسفې یوه معنا په فکري او عقلني استعدادونو باندي اطلاق کېدل دي، ترخو انسان پدې قادر کري چې شيان، پېښې او بېلاپلې چارې د پراخ او لوړ فکر پر بنسټ تر مطالعې لاندې ونيسي او پدې ترتیب ورخنى پېښې په اعتماد، اطمینان او آرامي سره ومني، دلته ده چې د فلسفې مترادفه معنا حکمت دي. فلسفه د عالم د بنستیزو و حقیقتونو د لاسته راویونو په لته کې دي، نو خکه این سينا فلسفه داسې تعریفوی (فلسفه د ټپولو شيانو د حقیقتونو په اره معلومات ترلاسه کول دي، په هغه اندازه چې انسان ته ممکن وي فلسفې د خپل ژوند د پیل په ورخو کې د مقدس علم او د بشر له چو کاته ورپورته شيانو باندي دلالت کاوه، هغه یې الهي علم باله او دغه نظریات د مسيحي او اسلامي فيلسوفانو تر منځ دود و و لکه خنګه چې جرجاني وايي: فلسفه د انسان د توان سره سم د تلپاتې نېکمرغنى لپاره د زده کړي د تشبہ خخه عبارت دي.

د فلسفې تاریخ

د تاریخ په اوږدو کې فلسفې افکار د پېښو له پړاوونو سره نېټ په نېغه اړیکې درلودي او اوس یې له هغه ډېر لري، دغه علم له لومړۍ ورڅي خخه چې انسان د ځمکې د کري پرمخ پیدا شوي دي د فلسفې په اره یې بنستیزې پوښتې راپورته کړي دي چې دا ټول د انسان د حس، پلتې او حقیقت موندنې خخه تشن نه وو، له معمول سره سم دغو پوښتنو ته د بېلاپلې اشخاصو له لوري خوابونه ويل کېدل. مور له هر هغه خه چې لاس ته ندي راغېي خبر هم نه یو، مګر کولای شو چې له میلاد خخه اووه پېږي وړاندې فلسفې افکار د کوچنی آسيا اړوند په ایوانیا کې پیدا کړ. له هغې ورڅي راپدېخوا تر اوسيه پوري په بېلاپلې بربخو او خانګو کې اصلي او فرعوي مسایلو کې فلسفې افکار مطرح شوي دي.

د فلسفې تاریخ نسبت نورو تاریخونو ته توپیر لري. کبدای شي یو چا د فزيک علم نه وي لوستي، مګر امکان لري چې یو لوی فزيک پوه اوسي، همدارنګه کبدای شي یو چا د تاریخ او ریاضي زده کړي نه وي کړي، مګر په عین وخت کې په ریاضي کې د علم سمندر غونډلي وي. ولې؟ هغه دا چې د هغه ذهن او افکار د ریاضي او تاریخي علومو ته جوړ دي، د ریاضي تاریخ یو شى دي او هغه ریاضي چې مور یې وايو بل شي دي.

مگر فلسفی تاریخ او فلسفی بحثونه چې کوم خانګړي دلایل لري داسې ندي، اساسا فلسفه له یوه مدلل اعتبار خخه عبارت دي، د فلسفې تاریخ یعنې فلسفی افکار او عقاید د تاریخ په اوردو کې وړاندې شوي او لوستل شوي دي، نو په همدي بنسټ ويلاي شو چې فلسفه له فلسفی تاریخ خخه بېل شي ندي.

فلسفې تاریخ یواخې د عقایدو د راتولولو، فیلسوفانو نظر اخیستلو او یا د فلسفې مطلبونو د لپید چې یو له بل سره هېڅ ډول اړیکه ونلري ندي. که چېرته د فلسفې تاریخ د بېلاپلو دودونو او عقایدو د سرليکونو چې د تاریخ په اوردو کې د مشهورو فیلسوفانو له لوري مطرح شوي دي وګورو نو دي پاپلې ته به ورسپرو چې دغه تاریخ یو پې ګټې داستان نه دي. د ساري په توګه : خنګه خوک پوه شي چې افلاتون خنګه شخص و؟ خه بې درلودل؟ هدف یې خه و؟ خه یې غوبنتل؟ خنګه یې قضاوت کاوه؟ او خه یې ويل؟ تر هغې چې د هراکلیتس، پارمنیوس او فیثارغورث په اړه یې فکر نه وي کړۍ او یا هم خنګه یو خوک کولای شي چې د ملاصدرا افکار په اسلامي فلسفه کې ولولي، مگر تر هغه چې د ابن سينا او سهرودي له افکارو خبر نه وي، نو په همدي بنسټ د فلسفې تاریخ باید د یوه لوی عنوان په توګه په پام کې ونیسو او ددوى په منځ کې اړیکې درک کړو.

فلسفې افکار او عقاید له خپلو تاریخي دورو، پېښو، جریانونو او ورخنی ژوند سره نېړۍ اړیکې لري، تر هغې چې د فیلسوف د ژوند تاریخ سم ونه لوستل شي په فلسفې مكتب او د هغه په خانګړو رایو او لارو بانډې پوهېدل سخت کار دي، کېدای شي په پیل کې د عقایدو، افکارو اړیکې او همدارنګه د ژوند پېښې بې له ذهن خخه په واتن کې ولیدل شي، مگر غواړم چې په لړ تامل سره دي موضوع ته اشاره وکړم چې د فیلسوفانو افکار، فلسفې مکتبونه، راپې او د ډوپې پاپلې په توګه پرته له حاکم روح او ژوند خخه تاریخي جریانونه ددوى د مکتبونو پايله وه. ددې مطلب موخه دا وه چې تجربې مکتبونه له علمي او فرهنګي رنسانس خخه وروسته په اروپا کې د اګزیستالیسم او نهیلیسم مکتبونه له نړیوالې جګړې خخه وروسته او د مارکسیسم مکتب له صنعتی انقلاب خخه وروسته منځته راغل، همدارنګه نوري ډېرې بېلګې هم لرو چې کولای شو په لانډې برخو کې بې وګورو او وي لولو

- چرا باید تاریخ فلسفه را مطالعه کردا؟ ولې باید د فلسفې تاریخ مطالعه کړو؟

- چګونه تاریخ فلسفه را مطالعه کنیم؟ خه ډول د فلسفې تاریخ مطالعه کړو؟

- تاریخ فلسفه غرب. د لویدیخ د تاریخ فلسفه.

- تاریخ فلسفه شرق. د خنیخ د تاریخ فلسفه.

- تاریخ فلسفه اسلامی.

د اسلامی فلسفی تاریخ اخْلَیک: (تاریخ فلسفه غرب، ۱۶-۱۳ مخونه).

فلسفه په شووع کې

خنگه چې ویل شوی دی فلسفه د پیداینست د پیل له ورځې خخه پوهې سره د مینې، عقل او هوشیاري په معنا وه، همدارنګه په هغه علم اطلاق کېدله کوم چې د نږي د حقیقتونو د هڅو او د هغه خه په اړه عمل کول و چې به ژوند لپاره غوره وو، فلسفې د خپل ژوند له پیل سره سم ټول علوم درلودل او دغه خانګړنه پې پېړۍ، پېړۍ په خپل خان کې ساتلي وه، نو خکه خو یو فیلسوف د تولنې په ټولو پوهو او علومو هم پوهېده، مګر ورو ورو دغه علوم بو له بل خخه بیل شول په پخوانیو وختونو کې دغه فلسفه چې د ټولو پوهو ټولګه وه په دوو برخو باندې وېشل شوې وه:

۱- نظری فلسفه: دغه فلسفه په الهی، ریاضیاتو او طبیعی علومو باندې وېشل کېدله چې په ترتیب سره د اعلی، منځنی او ټېټې کچې علم په نامه یادېده.

۲- عملی فلسفه له دریوو برخو خخه تشکیل شوې ده:

- اخلاق: د فلسفې دغه برخه د انسان د شخصی اړیکو او چارو په اړه و.

- تدبیر منزل: دغه فلسفه د کورنې تدبیر د اړیکو په اړه ده

- ملپرن سیاست(د حکومت کولو اصول): دغه فلسفه د هډوادنیو چارو له تدبیر سره اړیکه لري.
غوره او مشهور فلسفی آثار

د مرتضی مطهری په وینا که خه هم اسلامی فلسفه له یونانی فلسفې خخه اخیستل شوې ده، مګر د دغه کتابونو تالیفاتو ته بیا تر ټولو ډېر اسلامی فیلسوفانو کار کړی او پراختیا پې ورکړې ده. د فلسفې په اړه د مسلمانو فیلسوفانو غوره کتابونه عبارت دي له:
الاشارات او تنبیهات:

دا د ابن سینا فلسفی کتاب دی چې دده له مشهورو کتابونو خخه شمبېل کېږي او په دوو برخو منطق او فلسفه کې تالیف شوی دي چې د اسلامی پوهانو د عقلی علومو له مهمو کتابونو خخه هم ګنبل کېږي چې د پېلابلو پېړيو په اوږدو کې د اسلامی نړۍ د خپرونکو او علماءو د پام وړ هم ګرځدلی دي، یاد کتاب کې د منطق، طبیعی حکمت، الهی حکمت، عرفان او د تصوف په اړه خبرې شوې دي، په ټوله کې نوموری کتاب یوه لنډه مقدمه لري چې له بنه ظرافت خخه برخمن دي. اوووه

پرلیکونه لري چې له نبوی حدیثونو، اعلام، منطقی اصطلاحات، فلسفی اصطلاحات، عرفانی اصطلاحات، د خپرئونو د مصادرو او د تفصیلی برخو لپرلیکونه راغلي دي.

حکمت الاشراق

دا کتاب شیخ شهاب الدین سهروردي چې په شیخ اشراق او په شیخ مقتول هم ملقب وو لیکلی دی او دا بې تر ټولو لوی او پوره کتاب دی، شیخ شهاب الدین سهروردي اصلا د ایران وو او دده هڅه ټوله دا وه چې یو فلسفی ایران رامنځته کړي، دې برخه کې بې ډېربې سترباوې ګاللي دي او لا څان خڅه یې ډېر معتبر آثار پریښی دي او د ایران یو له نامتو لیکوالانو خڅه شمېرل کېږي، د همدي کتاب برکت وو چې نوموي عالم یې فلسفې لیکلو او فلسفی مكتب ته وهڅو او خان یې د اشرافي مكتب په نامه د افلاتون پوروپوي باله. نوموي یه به چې هر خ حق بشکار پدله هغه به یې فلسفې ته نه اپسته، د شیخ د فلسفې بنستې په نور(معنوی روښنای) راخر خنډه هغه نور یو ربنتنی شی باله او حق تعالی د نورو انوار معرفي کوي چې نورو نه له هغه خڅه خپل نورانیت او روښنای اخلي، نوموي وايی: د مسلکي عارف په اند حکمت په دوو برخو وېشل کېږي:

۱- ذوقی حکمت. ۲- بحثی حکمت.

شیخ شهاب الدین سهروردي به خپل خان له هغه کسانو خڅه ګډنه چې دا دوه حکمتوه یې راتول کړي وو نوموي پدې کتاب کې وايی: حکمت له خو لارو ماته رارسېدلی او د هماغه افرادو نومونه یې هم ورسره اخیستي دي:

د لرغونی ایران حاکمان، فیاغورث، افلاتون، هرمس، مصری ذوالنون، سهل بن عبدالله، تستری او داسې نور. د سهروردي د کتابونو ټول اسرار او رموز په حکمت او عرفان کې غښتني بولي، هغه خکه چې دده کتابونه د حکمت او عرفان په خانګړیاواو پسولل شوي او جوړ شوي دي، دده د ډېرو کتابونو بنستې قران او حدیث دي ، همدارنګه د فصاحت او بلاغت په ګډنه هم سمبال او عیار دي. چې د خو مشهورو کتابونو نومونه یې دلته هم راورو: تلویحات، مقاومت او مطارحات همدارنګه د کتابونو ترشنګ یې ډېربې بنې عرفانی رسالې هم لیکلی دي د بېلګې په توګه: هیاکل النور، لغت موران، اوږد پرجبرایل، د سیمرغ صفیر چې شیخ اشراق پدې رساله کې د نفس سير او سلوک شرحه کړي.

(۱) اخڅلیک: حکمت الاشراق، سهرورودی، شیخ شهاب الدین، تهران پوهنتون، ۱۳۷۷ لمريز کال.

قبسات

دا هم د فلسفې ډپر مهم کتاب دی چې میرداماد لیکلی، د نوموری کتاب محتوا د خلقت او د الله ج له لوري د نړۍ د حدودو په اړه خبرې کوي.

اسفار اربعه

دا هم یو فلسفې معتبره کتاب دی چې ملا صدرا لیکلی هغه خپل نوی فلسفې مكتب حکمت متعالیه پدې کتاب کې ټول بیان کړی دی.

سالک لپاره تر تولو مهم سفر اسفرار اربعه ده، هغه سالک چې دغه سفر به بریا سره سرته ورسوی داسې پوه شه چې سالک خپل بار تر منزله سالم ورسو، الله(ج) سره د سالکانو د دردونو، مینې او ژړاکانو شريکولو یواخینې لار همدغه سفر دی په دغه سفر کې سالک له غير حق خخنه د حق په لور را درومي او له کثرت خخنه د وحدت په لور هجرت کوي. پدې سفر کې د سالک د براق ټول پام حق ته وي، شپه ورڅ د حق په لته کې وي او هڅه کوي چې حق ته خان نور هم نږدې کړي پدې سفر کې د سالک خارنه او پاملرنه ډپره وي او همدارنګه لاره وهل یې هم چټکه، ژوره او پرته له کومه ګواښه وي

الشواهد الربویه

الشواهد الربویه د صدرالدین بن ابراهیم شیرازی یو له مشهورو اثارو خخنه شمېرل کیوی چې نوموری په صدرالمتألهين هم شهرت لري. نوموری په ۹۷۹ هـ ق کال کې زیوبدلی او له ۱۰۴۵ هـ ق کال کې وړ پدې کتاب کې ملاصدرا خپل فلسفې افکار په خوره ژبه، آسانه لیکدود لیکلی دي او ویونکې یې هم په پوره توګه په پام کې نیولی دي او دا هر شه یې په لنډه توګه بیان کړي دي. نو په همدي بنسټ د کتاب د مولف د تصريح له مخي د کتاب په سریزه کې ددې کتاب نوم الشواهد الربویه في المناهج السلوکیه یاد کړی دي، همدارنګه مولف یو بل کتاب هم د شواهد الربویه په نوم لري چې له پورته کتاب سره په توپیر پدې کتاب کې عمدہ مطلوبونه شتون لري، همدارنګه د کتاب په وروستي برخه کې یې د نظری حکمت، عملی حکمت او تول هغه مطلوبونه چې دي مسایلې پورې اړه لري بحث شوی او ددې کتاب محتويات په لاندې ډول عبارت دي:

د تاليف انګړه، د تاليف نېټه، د مولف د لیکلوا او وړاندې کولو مېټود، تعليقات، چاچهاري، سرليکونه او سرچينې، همدارنګه ددې کتاب په تاليف کې مولف له بېلا بېلو مېټودونو خخنه ګټه اخسيتې ده: د مسایلې له اختصار او کلیدي برخونه ېې هم ګټه پورته کړي ده، هره مسله کې ېې یوه ادعا راوړې

ده، خو بیا بې هرپی ادعا لپاره روښانه او بشکارنده دلیل هم راوړی دی، د محتواله مخې د عرفان د مسلک سلوک ته نېږدېوالی بنېي، همدارنګه د مسایلې د ثبوت لپاره بې عربې معقولې، پراګرافونه او جملې هم راوړی دی، مولف پدغه کتاب کې خپل بحثونه په دوه ډولو عنوانونو تعییر کړي. یو حکمت عرشیه او بل بې حکمت شرقیه چې ددې دواړو سرليکونو ترمنځ د توپیر په اړه فیلسوف حکیم سبزواری د خپلې تعلیقې په ۴۷۶ مخ کې داسې لیکي (له عربې نه موخه هغه خبرنې دی چې د مولف د شخصي اصولو پر بنسته مينا وي او له شرقې خخه موخه هغه خه دی چې مولف د حکماوو پر وړاندې مقرر اصول یعنې منظور شوي او تائید شوي وي. په یو بل خای کې بیا پورته تعریف ته د شک په سترګه کتل کېري او وايې چې: مشرقي د مولف د شخصي نوبنتونو د بحث وړ موضوعګانې دی، لوستونکي کولای شي چې د بېلګې په توګه د کتاب ۱۷۹، ۲۲۳، ۲۲۵ او ۲۲۹ مخونو ته مراجعه وکړي.

(اخڅلیک: مرکز تحقیقات کمپیوټری علوم اسلامی، سافت نورالحکمه (نسخه ۳)، بخش اطلاعات جانبی (کتابشناسی)

په بنوونکو کې د فلسفې ذهنیت

فلسفې ذهنیت د ذهن د قوت، د فکر د مېټود، د فکر د لاري محصول او یا هم د ذهنی انځور د بیان په معنا دی چې په انگلیسي کې ماینډې په درک د حساسیت پر وړاندې او د دوى ترمنځ د حقیقتونو چې د فکر د تمرکز په ګډون د پیوند او درک د حساسیت پر وړاندې او عادت د فلسفې ذهنیت هغه څواک دی پوهې ته جهت ورکوي. څواکمنتیا، د فرد چمتووالی، سم قضاوټ، نوبنتګر فکر او عادت د فلسفې ذهنیت د جهت په نامه یادېږي، فلسفې ذهنیت هغه وسیله ده چې د افرادو سم فکر کولو او سمو قضاوټونو سره مرسته کوي،

ذهني فلسفه په درې برخو وپشل شوې ده

د فلسفې ذهن لرونکي کسان د تولنې په برخه کې په لویه کچه د لید او همدارنګه د تولنې ٻوې خانګړې برخې ته خير خلک دي.

- د فلسفې ذهنیت لرونکي کسان: په تولنیز ژوند کې دا هغه کسان دی چې هر خه ته په ډېر ژور فکر ګوری، لوړۍ خان خبروی، پرې فکر کوي، خېږي ٻې، بار بار پې تکراروی، تولپې خواوې ٻې خېږي، منفي او مثبت اړخونه او همدارنګه د ګټې او تاوان کچه ٻې هم جو توي له هغې وروسته بیا د

تر لاسه کولو او هم نه ترلاسه کولو پرپکره کوي، داسې خلک چېر نرم، مهربانه او د ژوند په کارونو

کې تر بل هر چا بريالي او گړندي وي، تېروتنې ېې لږي او مثبت اړخونه ېې چېر وي.

- د تولني په برخه کې په لویه کچه ليدلوري کسان: د پراخه اړیکو په اړه فکر کوي، د رښتنو، د

ژورو فکرمنو او پلان شوو پروګرامونو طرحې جورو وي، داسې شخصيتونه چېر هخانده او ټول وخت د

لويو اړیکو په لته کې وي، غواړي چې هر چا سره ناسته او ولاړه ولري، خپل افکار شريکوي، له نورو

ېې اوري د هغه شننه او پلته کوي، داسې خلک له افراط او تفریط خخه لري وي.

په بنوونکو کې فلسفې ذهنیت

پوهې ته (خنګه فکر کول) په اوسيني وخت کې د زده کړیزو نظامونو موخيه زده کوونکو ته د زده

کړې ورزده کول دي او پدې برخه کې تر ټولو ډير بنوونکي باید له سالم فکر، منطق او نوبنت خخه

برخمن وي که خبره لدې نه وي چې بنوونکي زده کوونکو ته خنګه فکر کول ورزده کړې روښانه

خبره ده چې بنوونکي باید له هغه خه چېره فکري وړتیا او خواکمنیا ولري چې دی ور خخه برخمن

دي.

شاید بنوونکي هغه خوک وي چې تر بل هر چا د زده کړې د مهمې برخې یعنې زده کوونکو سره تر

ټولو نبردي اړیکې ولري او بنکاره خبره ده چې د بنوونې او روزنې په ټولو فعالیتونو، او مطلوبه موخو

کې د بنوونکي فکري وړتیا لوره ده

د بنوونکو په کونو کې د فلسفې ذهنیت د چلند پېلګې

د زده کړې د ستونزو د له منځه ډولو لپاره مناسب د حل لاري لټول.

د ستونزو د حل لارو لپاره تعصب نه لرل او همدارنګه د زده کوونکو علمي او فکري رشد په پام کې

نيول.

د بېرنې تصميم نیولو نه چده او زده کوونکو سره د بنو اړیکو نیولو امکان.

لاري موخو سره د موضوعاتو او مسایلو نېټلول.

اړوندو موضوعګانو سره د میتدونو او د تدریسي فنونو اړیکه.

اعطاف مثل

د فلسفې ذهنیت له مخې دغه برخه په لوی لاس د بل شخص نه مثل یا هم قصدا په یوه موضوع د

سر نه خلاصولو پر خلاف دي او دا فلسفه د محیطي، عاطفي او روانې فشارونو تر اغږي لاندې په نه

راتللو تینګار کوي هغه کسان چې ددغې برخې خخه برخمن دي متضاد مسایل او پدیدې د مختلفو

برخو له لوري تر خار او مشاهدي لاندي نيسبي او په مبهمو خاينو کې شخص آرامه او عمل کولو ته
هم په مبهم ئاي کې لبواله وي.

سرچيني:

- ۱- کليات فلسفه.
- ۲- تاريخ فلسفه کاپيستون، جلد ۱، صفحه ۱۰.
- ۳- تاريخ فلسفه غرب، صفحه ۲۱.
- ۴- فرهنگ فلسفی.
- ۵- تاريخ فلسفه غرب، ۱۳-۱۶ مخونه.
- ۶- مرکز تحقیقات کمپیوتری علوم اسلامی، نرم افزار نورالحکمه (نسخه ۳)، بخش اطلاعات جانبی (كتابشناسي).
- ۷- مرودي، مسعود، لغتنامه، ۱۳۹۲ کال.

دیدگاه های تربیتی جان دیوی

معاون مؤلف ویدا بلوچ

مقدمه

مربیان و فیلسوفان بزرگ در دوره های مختلف ونظر به شرایط موجود دیدگاههای ارزشمندی را درخصوص تعلیم و تربیه مطرح نموده اند. بدون تردید نظریات این اندیشمندان، در اعصار مختلف در جریان های تربیتی تأثیر به سزاوی داشته است. بناءً، نیاز است، این دیدگاه هارا تحت مطالعه قرار دهیم تا بتوانیم در ساختن نظام تربیتی خوب و کارا در کشور خویش اقدامات موثری انجام دهیم. یکی از این دانشمندان که نظریات و افکارش نظام های آموزشی کشورهای مختلف جهان را در نور دیده است مربی بزرگ جان دیوی است که در سال ۱۸۵۹ چشم به جهان گشود، وی از شارحان و مفسران بزرگ پرآگماتیسم است، حقیقت فلسفه را همان فلسفه تعلیم و تربیت میداند و فلسفه تعلیم و تربیت، از نظر وی، نظریه هایی است که برای حل مسائل عملی، بارورتر کردن آموزش و پرورش و استفاده از تکنیکها و وسائل پیشرفتی در آموزش بکار میروند. موصوف فرد کثیر التالیفی است که از جمله آثار مهم اودر آموزش و پرورش: دموکراسی و تعلیم و تربیت، تجربه در تعلیم و تربیت. مدرسه و اجتماع را میتوان نام برد، دیوی عاقبت در سال ۱۹۰۲ بعد از عمر طولانی و پُربار که حاصل تفکرات فراوان وی بود دیده از جهان فرو بست(کارдан، ۱۳۸۰، ۲۳۹). در این مقاله دیدگاه تربیتی این دانشمند بزرگ از لحاظ (فلسفه تربیتی، اصول آموزشی، روشهای آموزشی، معلم، شاگرد و محیط آموزشی) مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

ویژگی های تعلیم و تربیت از دیدگاه جان دیوی

دیوی در کتاب دموکراسی و تعلیم و تربیت، چهار ویژگی تعلیم و تربیت را ذکر می کند:

الف) تعلیم و تربیت ضرورت زندگی است: دیوی تعلیم و تربیت را به عمدی و غیرعمدی تقسیم کرده است، اساس آموزش و پرورش را ارتباط و انتقال فرهنگی و اجتماعی می‌داند؛ زیرا بدون آموزش و پرورش عمدی و غیرعمدی زندگی میسر نیست.

ب) تعلیم و تربیت به مثابه کنش اجتماعی: محیط اجتماعی نقش مهم تربیتی دارد و فرآگیری کودک امری مجزا و مجرد از مناسبات و روابط اجتماعی و محیط نیست، بلکه در جریان همین مناسبات مطالب فراوانی را فرا می‌گیرد.

ج) تعلیم و تربیت به مثابه راهنمایی: به اعتقاد دیوی انگیزه‌ها و کوشش‌های مشخص نوآموز را باید کنترل و هدایت کرد و نقش راستین تعلیم و تربیت همین است.

د) تعلیم و تربیت به مثابه رشد: دیوی در این مورد بر این نکته تأکید تام می‌ورزد که تعلیم و تربیت به رشد رساندن است و رشد عین زندگی است. تا زندگی هست، تعلیم و تربیت هم است (نقیب زاده، ص ۶۹ - ۲۷۰).

فلسفه تربیتی جان دیوی

وی فلسفه تربیتی خود را با انتشار دو کتاب؛ با عنوانی "دموکراسی و تعلیم و تربیت" (۱۹۱۶) و "تجربه و تعلیم و تربیت" (۱۹۳۸) توسعه داد (گوتیک، ۱۳۸۸، ص ۱۲۱). فلسفه دیوی نشان می‌دهد که یک رویکرد کاملاً حاکمانه در تعلیم و تربیت سنتی وجود دارد که متمرکز است بر ارائه دانش از پیش تعیین شده، و نه بر تجارت و یادگیری‌های فعالانه شاگردان. وی تاکید کرد که تعلیم و تربیت نیازمند طراحی است که ریشه در نظریه تجربه داشته باشد. وی نه با تعلیم و تربیت سنتی موافق بود، و نه با تعلیم و تربیت پیشروانه، اما بر درک اینکه چگونه افراد تجربه‌های خود را دارند، و چگونه این درک در طراحی تعلیم و تربیت کارآمد لازم است، تاکید می‌کرد.

به دلیل تمرکز و اصرار دیوی بر این جنبه زیربنایی فلسفه؛ وی جریانی را آغاز کرد که توسعه برنامه‌های تعلیم و تربیت تجربی و آزمایشی را تولید کرد. فلسفه وی همچنان در طراحی رویکردها و برنامه‌های آموزشی خلاقانه امروزی به کار می‌رود. به طور کل رویکرد فلسفی دیوی تجربه‌گرایانه و به قول خود او اصالت طبیعی است. دیوی در خلال آثار فلسفی و تربیتی خویش علیه تصور دوگرایانه از واقعیت سخن گفته است. دوگانگی بین نظریه و عمل، یا بین فکر و عمل، فقط موضوع بحثهای نظری فلسفه نبود، بلکه بر عمل آموزش و پرورش نیز اثر داشت. دوگانگی فلسفی در ساختار برنامه درسی

الگوهای متری بود که وجود می‌آورد که بر پایه آن مواد نظری نسبت به محتوای عملی از اولویت برخوردار گردید (همان اثر، ۱۲۴).

اصول تربیتی

مهدیان (۱۳۸۵) و کارдан (۱۳۸۰) از قول شریعتمداری (۱۳۸۰) نگاشته اند: دیوی برای تربیت ۵ اصل مطرح نموده است که عبارتند از:

۱- اصل استمرار و پیوستگی: به این معنا که هر تجربه چیزی از تجربیات گذشته اخذ می‌کند و به نحوی در تجربیات آینده تأثیر می‌گذارد؛

۲- اصل تأثیر متقابل: همانطوری که شرایط بیرونی عامل در تجربه هستند، شرایط درونی نیز عامل می‌باشند. این دو عامل در بین خود تأثیر متقابل دارند؛

۳- اصل کنترل اجتماعی: هر فرد در جامعه تا حد زیادی تحت کنترل اجتماعی است، مثلاً وجود قوانین در جامعه؛

۴- اصل آزادی: به نظر دیوی، آزادی، تنها آزادی عقل است. معلم باید آزادی فکر و تمایلات کودک را در نظر بگیرد؛

۵- اصل هدف: برای تعلیم و تربیت باید توجه به معیارهای گزینش هدف شود و اهداف خود جوش برای جریان تعلیم و تربیت انتخاب کنند.

ادوارد کلپاراد در (۱۹۱۳) گفته است: اصول تربیتی جان دیوی سه ویژگی دارد: داخلی، اجتماعی و عاملی. داخلی به این معنا است که آموزش کودک نباید از خارج صورت گیرد بلکه باید از داخل انجام شود. کودک باید خودش تربیت شود نه آنکه تحت تأثیر محرکهای خارجی قرار گیرد، باید خودش چیزهای را فراگیرد نه آنکه فکرش انباشته از معلومات شود. اجتماعی به این معنا است که چون فرد عضوی از جامعه است باید کاری کرد که عضو مفید این جامعه باشد و بهترین راه رسیدن به این هدف آنست که محیط مستعد و آماده برای پرورش ویژگی‌های اجتماعی در وی ایجاد کند (دیوئی، ۱۳۲۶، ص. ۱۳).

برنامه درسی

دیوی معتقد است که در آموزش دوره‌های مختلف تحصیلی باید به امور حسی و عینی تاکید شود و فعالیت و تجربه فرد، محور برنامه‌ها باشد. به جای کلی‌گویی و بیان مطالب به صورت ذهنی مطالب را به صورت ابزاری انجام دهند، در برنامه تربیت باید به تجربه و تفکر اهمیت داده شود، صرف انباشتن

اطلاعات بی‌روح و بی‌معنی در ذهن، یادگیری و فهم واقعی نیست. در برنامه تربیتی باید مراحلی رعایت گردد که عبارتند از: استمرار و پیوستگی مفاهیم با یکدیگر، رابطه متقابل شاگرد و معلم، کنترول اجتماعی و رعایت آن در برنامه درسی. باید جدیدترین روشها را مناسب با زمان در برنامه درسی منظور کرد. از نظر دیوی برنامه درسی مطلوب باید با علاقه و استعداد و نیاز کودک تناسب داشته باشد. برنامه درسی از نظر او محدود به فضای درون مکتب و همه فعالیت‌های از پیش طراحی شده نیست. برنامه درسی یک مکتب مطلوب، برنامه‌ای است که در آن شاگردان با محتوا در تعامل باشند. همچنین با تجارت شخصی کودک رابطه مستقیم داشته باشد (کاردان ۱۳۸۱ ص ۲۲۹). دیوی در انتخاب و سازمان دادن مواد درسی توصیه می‌نماید: الف - محتویات مواد درسی از قبیل حساب، تاریخ، چغرافیا یا علوم طبیعی در ابتدا باید از تجربیات عادی زندگی افراد انتخاب شود. ب- تجربیاتی را که فرد کسب کرده است باید غنی ساخت و آنها را گسترش داد و بتدریج اینگونه تجربیات را به رشته‌های علمی مربوط ساخت. ج- در موقع گسترش دادن تجربیات فردی مربوط ساختن آنها با تجربیات علمی باید اصل ارتباط و پیوستگی را در نظر گرفت. د- قوانین و حقایق علمی را ضمن آشنا ساختن شاگردان به موارد استعمال اجتماعی این قوانین در زندگی روزمره، به آنها معرفی کرد.

روش آموزش

از نظر دیوی روش آموزش باید عملی باشد تا یادگیری را تعمیق بخشد مثلاً در آموزش حجم‌های هندسی، معتقد است که باید به طور عملی و در طبیعت به دنبال نمونه‌های آنها بگردیم نه اینکه با مفاهیم نظری مطلب را انتقال دهیم. او تاکید می‌کند که روش آموزشی باید با محتوا هماهنگ باشد تا بتواند یادگیری را ایجاد نماید، وی روش‌های فعال در تعلیم و تربیت را مدنظر قرار می‌دهد و می‌گوید که روش فعال باید فهمیدن، اختراع کردن، بازسازی کردن، حرفه‌آموزی، کارها و فعالیت‌های عملی را گسترش دهد. دیوی با روش‌های سنتی مانند سخنرانی و حفظ کردن مخالف است. یکی از روش‌هایی را که روش کارگروهی و همکاری معلم و شاگردان با هم و یا شاگردان با یکدیگر است مورد تاکید قرار میدهد. بهترین روش آموزش از نظر وی روش حل مسئله است؛ که دارای شش مرحله است (شروعتمداری ۱۳۸۸): بیان مسأله، جمع آوری معلومات، پیدا کردن راه حل‌های مناسب، آزمایش راه حل‌ها، انتخاب راه حل مناسب و استنتاج.

معلم

از نظر دیوی معلم نقش راهنمای، مشاور و همکار شاگردان را به عهده دارد. نه دانای محض که می خواهد دانش خود را منتقل کند، شرایط را برای آموزش و یادگیری برای شاگردان آماده می سازد. باید ارتباط متقابل میان معلم و شاگرد وجود داشته باشد. آنان باید به تبادل تجربه پردازنده و هر دو در حال یادگیری باشند، هر دو یکدیگر را راهنمایی و هدایت کنند نه اینکه یکی مجبور به اطاعت و دیگری دستور دهنده باشد. وظیفه اصلی معلم آنست که دروس را طوری تنظیم و در اختیار کودک قرار دهد که احتیاجات، تمایلات و منافع شاگردان در نظر گرفته شود. معلم باید مواد دروس را به جاذبترین شکل به کودک عرضه کند، طوری که کودک ارزش عملی آن را درک کند. معلم باید این را درک کند که منظور از آموزش و پرورش تنها علم کردن نیست بلکه منظور آنست که وسائل زندگی کردن را در اختیار کودک بگذارد (دیوی ۱۳۲۶). بنابرآن گفته می توانیم معلم باید به شاگردانش کمک کند که این حقیقت را دریابند که همواره قابل تغییر هستند، به شاگردان آموزش دهد که برای بررسی حقیقت و حل مسایل، روش علمی به کار ببرند. یادگیری شاگردان را آنچنان هدایت کند که به رشد و تکامل شخصی و اجتماعی بیانجامد. فعالیت های یادگیری را آنچنان پیش ببرد که شاگردان مستقیماً به جریان تحقیق کشانده شوند (شعاری نژاد ص ۱۳۸۵).

شاگرد

۱- به اعتقاد دیوی تعلیم و تربیت باید براساس علاقه، رغبت و تواناییهای دانش آموزان صورت گیرد یعنی تفاوت های فردی دانش آموزان مد نظر گرفته شود.

۲- اداره مکاتب براساس مفاهیم نوع جدید بسیار مشکل تر از پیمودن راه های کوبیده است که مدارس قبلاً رفته اند (شعاری نژاد ص ۴۷۱)؛

۳- روش تدریس، محتوای آموزشی و مطالب درسی باید در مطابقت با تفاوت های کودکان با بزرگسالان تنظیم شود.

۴- دیوی به فعالیت دانش آموز برای یادگیری تاکید می کند و معتقد است که شاگرد باید خود به پژوهش برای حل مساله پردازد و از تحمیل مطالب بر شاگردان خودداری شود؛

۵- اگر مکاتب نتوانند شاگردان را به اندیشیدن واقعی برانگیزند، مشکل اساسی این است که نمیتوانند از وضعیت تجربه که در بیرون از مکتب موجود است و سبب اندیشیدن می گردد آغاز کنند. (نقیب زاده، ۱۳۸۱، ص ۱۷۵)

- به نظر دیوی بین دانش آموزان و معلم، همکاری و ارتباط متقابل وجود داشته باشد. وی به روشهای آموزش فعال اشاره می کند که در این گونه روش‌ها در مدارس ارتباط و همکاری میان

یادگارنده و یادگیرنده برقرار است، در این روش کارها همواره به صورت گروهی انجام می گیرد.

- پژوهش عقلی کودک نوعی اجتماعی ساختن کودکان است که علاوه بر همکاری میان کودکان همکاری میان کودکان و برگسالان نیز باید وجود داشته باشد.

محیط

به نظر دیوی این یک ضرورت اجتماعی است که خانه و خانواده فرم اصلی زنده گی اجتماعی کودک را رقم بزند، چون؛ کودک ابتدا در محیط خانواده پرورش یافته و در آنجا ارتباطات و آموزش‌های روحی و روانی خود را دریافت کرده است. به همین ترتیب محیط مکتب زندگی حال شاگرد را معرفی می کند و این یک بودن حقیقی و حیاتی کودک است که در خانه، نزد همسایه‌ها یا در زمین بازی طی می کند. و محیط آموزشی در رشد شخصیت حقیقی شاگرد کمک کرده و مشارکت اثر بخش کودک را دریک محیط راقابتی مهیا می سازد. بودن شاگرد در مکتب به عنوان یک وسیله، باید زندگی اجتماعی را آسانتر نماید و از فرم اولیه خود بیرون آورد. به عقیده جان دیوی همانطوری که زندگی اجتماعی شاگرد بعد از رفتن به مکتب سهل می گردد، زندگی در مکتب نیز به تدریج از زندگی خانوادگی به رشد می رسد. به نظر دیوی محیط آموزشی است که احساسات شاگرد را گسترش داده و ارزشهای آن را که در خانه کسب کرده در مسیر رشد هدایت میدهد. و نیز تربیت و تعلیم فعلی به دلیل نقص اصول مهم مکتب به عنوان یک فرم زندگی اجتماعی مردود است. یعنی امکان دارد که فضای آموزشی دکتاورانه و یا رسمی گونه باشد که در این صورت به رشد اجتماعی شاگرد صدمه می زند. مکتب محیط یا محلی است که اطلاعات مشخص و درس‌های معینی را به شاگرد می آموزاند و همچنان جایی است که عادات کودک در آنجا شکل می گیرد.

نتیجه گیری

جان دیوی بعنوان یکی از بر جسته ترین مفسران پرآگماتیسم، تلاش‌ها و خدمات بسی شماری را در زمینه آموزش و پرورش برای عالم بشریت نموده است. با ارایه رویکرد تجربه گرایانه طور واضح بر تجارب و یادگیری‌های فعالانه شاگردان تاکید کرده، به همین جهت نظریه‌های او در خصوص هر یک از بخش‌های آموزش و پرورش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار اند؛ اصول او با ویژگی‌های عاملی، داخلی و اجتماعی از جمله اصول خیلی جامع و کامل اند، در برنامه‌های درسی که تاکید اساسی بر

امور حسی و عینی مدنظر است، تجربه و فعالیت نقش محوری را دارند، به تفکر به عنوان وسیله ای جهت یادگیری واقعی توجه صورت گرفته، دیوی به این نظر بود که روشها باید با محتوا هماهنگ باشندتا بتوانند یادگیری عمیق را برای شاگردان بوجود آورند، به نظر وی باید کتاب درسی با درنظر داشت میل، رغبت، توانایی ها، تفاوت های فردی و بیدار ساختن حس اندیشیدن در شاگردان تالیف گردد. معلم که از نظر دیوی، رهنما، همکار و هدایت کننده شاگردان است، شرایط یادگیری را برای شاگردان آماده می نماید و به شاگرد به عنوان عنصری مستقل و متفکر که دارای علائق، نیازها و استعدادهای منحصر به فرد است نگریسته میشود. محیط آموزشی زندگی حال شاگرد را معرفی می کند. بناءً در رشد شخصیت حقیقی شاگرد کمک کرده به عنوان یک وسیله، زندگی اجتماعی کودک را آسانتر ساخته و از فرم اولیه خود بیرون می آورد. با درنظر داشت دیدگاه تجربه گرایانه دیوی، میتوان گفت نظام فعلی معارف افغانستان نیازمند توجه و استفاده آن در تمام عرصه های آموزشی است، چرا که در معارف افغانستان به صورت عموم توجه بر محفوظات شاگردان است، محیط آموزشی محیطی محدود و محتوا طرحی از پیش تعیین شده است که شاگردان با نیازها و علائق شان هیچ دخل و تصرفی در آن ندارند.

منابع:

۱. دیوی، جان، (۱۳۲۶). مدرسه و شاگرد، ترجمه مشق همدانی، (نسخه الکترونیکی) تهران: چاپ کیهان.
۲. شریعتمداری، علی. (۱۳۸۸). جامعه و تعلیم و تربیه، مبانی تربیت جدید، انتشارات امیر کبیر.
۳. شعاعی نژاد، علی اکبر (۱۳۸۶). فلسفه آموزش و پرورش، تهران انتشارات امیر کبیر، چاپ هشتم.
۴. کارдан، علیمحمد و دیگران (۱۳۸۰). فلسفه تعلیم و تربیت، جلد ۱، تهران: انتشارات سمت.
۵. کاردان، علی محمد (۱۳۸۱) سیر آراء تربیتی، تهران: انتشارات سمت.
۶. گوتگ، جرالد ال. (۱۳۸۸). مکاتب فلسفی و آراء تربیتی. ترجمه محمد پاک سرشت. تهران: انتشارات سمت.
۷. مهدیان، محمد جعفر، (۱۳۸۵)، مبانی و اصول تعلیم - تربیت. تهران: نشر سوالان.
۸. نقیب زاده، میرعبدالحسین، (۱۳۸۱) نگاهی به فلسفه آموزش و پرورش، تهران: انتشارات طهوری. جلد اول

غزل

تیپ و پاس هسک و ژور به وي هر کله
 خو دا ځمکه دا آسمان او دا ګردون دی
 د عروج سره هر ګوره تنزل شته
 که آسمان ته هم خوک خیثی سرنگون دی
 چې هر خومره ډیر جگیری پورته کیږي
 د لویدلو درد یې هومره ډیر افزون دی
 مدو جذر کې مې ساز د زیر و بم شته
 بې ژرانه خندا نه شته دا قانون دی
 په دې مرګ او ژوند پروا مه کړه شاعره
 چې فنا نه وروسته خامخا ژوندن دی

ارسالی عبدالناصر

غزل

درخت غنچه برآورد و بلبلان مستند
 جهان جوان شد و یاران به عیش بنشستند
 حریف مجلس ما خود همیشه دل می برد
 علی الخصوص که پیرایه ای بر او بستند
 بساط سبزه لگدکوب شد به پای نشاط
 ز بس که عامی و عارف به رقص برجستند
 یکی درخت گل اندر سرای خانه ماست
 که سروهای چمن پیش قامتش پستند
 به سرو گفت کسی، میوه ای نمی آری
 جواب داد که آزادگان، تهی دستند

د رنگونو اروآپوهنه

ژیارن: جاوید آفتاب

نامتو انگلیسي ساینسپوه ایزاک نیوقن په ۱۶۶۰ م کې کشف کړه، چې کله خالص سپین نور له یوه منشور خخه تېر شي؛ نو په اوو د ليدو وير رنگونو(طيف رنگونو) تجزيه کېږي. نیوقن دا هم کشف کړه، چې هر رنګ د یوه موج له طول خخه تشکيل شوي او په نورو رنگونو د تجزيې وير نه دي. وروسته بیا نورو څېرنو وښودله، چې د نور له ترکیب خخه کولای شو بیلاليل رنگونه رامنځ ته کړو. د پلګې په ډول: د سور نور او زېر نور له ترکیب خخه نارنجي رنګ رامنځ ته شو. هغه رنګ چې د دوو نورو رنگونو له ترکیب خخه رامنځ ته شي ترکيسي رنګ يې بولي. خينې رنگونه لکه (زېر او ارغوانی) د ترکیب په صورت کې یو بل خشته کوي او سپین نور جوړوی، چې دې رنگونو ته بشپړ رنگونه ويل کېږي.

دا چې د رنگونو اغیز تر یوه بریده ذهنی دی او د بیلابيلوکسانو په هکله توپیر کوي؛ خو د رنگونو خینې اغیزې په ټوله نړۍ کې په یوه معنا او مفهوم وي. هغه رنگونه چې د طيف رنگونو (اووه رنګ) د سور رنګ په برخه کې قرار لري، ګرم رنگونه پېژندل شوي، چې دا برخه يې له تودو او صميمانه احساساتو خخه د غوسې او عصبانيت احساس ته د بدلون وير دي. هغه رنگونو چې د طيف د اوبرنګ (آبي رنګ) په برخه کې شتون لري؛ ساره (يخت) رنگونه نومول شوي دي. چې آبي، ارغوانی او شين رنگونه په کې شامل دي. دا رنگونه معمولاً ارام او سکون بخښونکي دي؛ خو کله کېداشي د غمکنې او بې تفاوتی احساس په ذهن کې پیدا کړي.

د رنگونو اروآپوهنه په څینو پخوانیو فرهنگونو لکه د (مصریانو او چینیانو) کې د درملنې طریقې په توګه به له رنگونو خخه ګټه اخیستل کېدله. دې کار ته چې خینې وخت ورته د درملنې نور یا د رنګ پېژندنې نوم هم ورکړل شوي او س هم ترې د درملنې د طریقې په توګه ګټه اخیستل کېږي. په دې طریقې کې :

- له سور رنگ خخه د بدن او ذهن تحریک او د تمرکز زیاتوالی لپاره کار اخیستل کیری.
- له زیر رنگ خخه د اعصابو تحریک لپاره کار اخیستل کیری.
- له نارنجی رنگ خخه د انرژی د کچی لوپوالی لپاره کار اخیستل کیری.
- له اوبرنگ (آبی رنگ) خخه د درد کموالی او د ناروغی تسکین لپاره کار اخیستل کیری.
- له نیلی رنگ خخه د بدن د پوستکی د نالارامی د تسکین لپاره کار اخیستل کیری.

زیاتره اروابوهان د درمنې رنگ په اړه شک لري او وايې چې د رنگونو احتمالي تاثيراتو په اړه مبالغه شوې او رنگونه په مختلفو فرهنگونو کې بېلا بېلې معناوې لري. خپرونو بشودلې چې په چپرو مواردو کې د رنگونو اغیزې د انسان په حالت کې مؤقتی بدلون رامنځته کوي؛ د بېلکې په ډول: په یوه ابی خونه کې او سپدو سره بنایي په لومړيو کې انسان د ارامتیا احساس وکړي؛ خو دا اغېز وروسته له هغې چې دوی سکون ترلاسه کړ، بېرته په تدریج سره کموالی پیدا کوي.

رنگونو زموږ ټول ژوند په خپل واک کې اخیستی او لړپوالی ترې ناشونی دی. هر رنگ خپل داستان لري، خپل کلتور او حس لري، نو اړینه ده چې رنگونه پېژنون، په اروايې اغېزې پوه شو او له شتون خخه یې ګټه واخلو. هو! دا اړینه ده چې هر انسان باید د رنگونو اروابوهنې په اساس خپل اروايې وضعیت او ناخبره ضمیر و پېژنی. د شخص درونی حالات او سلیقوی بدلون ته په پام سره د دې ټپسته د تجسس پایلې به متفاوتې وي. هره ورڅ کولاۍ شو دا ټپسته ترسره کړو او د خپلې روحيې بدلون ووينو. لاندې د هر رنگ شخصیت پېژندنه او د انسانانو رفتاري خانګړ تیاوې، چې د چا کوم رنگ خوبن او دا هم ویل شوی چې دا رنگ د کوم څای یا شی لپاره مناسب او ګټې یې خه دي؟ په خانګړې ډول: کور، لباس، کاري چاپریال او داسې نورو برخو کې ترې ګټه واخلو. رنگونه بیلایل مفاهیم لري. خینې یې انسان ته ارامتیا او سکون وربختنی، خینې یې د مستی او حیرانتیا لامل کېږي؛ خو خینې یې بیا انسان ته د غم، خپگان او خواشینی احساس ورکوي.

د رنگونو اروابوهنې له مخې شخصیت پېژندنه

سین : پاکې او معموصیت

شپن رنگ د پاکی او ارامتیا سمبل دی، ناوېکانې څکه په ودونو کې سپن لباس اغوندي، چې د معموصیت او پاکی نمونه ده. سپن رنگ نور منعکسوی او د اوږي رنگونو کې شمېرل کېږي. روښانه او ملايم رنگ دي، څکه په سینګکار او مود کې ډېر زیات مینهوال لري او له هر شي سره تناسب لري. دا چې په سپن رنگ ګرد او داغ واضح بشکاري؛ نو په دې دليل نسبت نورو رنگونو ته یې پاک ساتل

يو خه ستونزمن دي. ډاکټران او نرسان سپين لباس اغوندي، چې استريل ګډو (د بوي ضد) خانګړي تيا لري. يو ارام او بنه اور پدونکي شخص به ياست، له نورو به نظر اخلي، ملګر تيا ته به ارزښت ورکوي او په خپله خوبنه به ملګرو ته وخت په اختيار کې ورکوي. د ټولو خونو لپاره مناسب رنګ دي؛ خو خالص سپين رنګ انسان ته د يخني احساس ورکوي.

شين : خيرمن (کنجکاو)

به اوس وخت کې شين رنګ د سینګار (ډکوريشن) په پار ټولو ډېر کار پدونکي رنګ دي؛ څکه د طبيعت مظهر دي. د ستر ګډو لپاره شين رنګ تر ټولو ملايم رنګ دي او کولاي شي، چې د ليدو څواک سره په ډبروالۍ کې مرسته وکړي. شين رنګ ارام بخښونکي دي او تشنج له منځه وږي. د ډېر خلکو تمه وي چې د تلویزیون پر بنښنه را ظاهر پدونکي خلک په شين رنګه خونه کې وي، چې سکون ترلاسه کړي. په روغتونو کې زياتره له شين رنګ خخه ګټه اخیستل کېږي؛ څکه دا رنګ ناروغانو ته ارام او سکون وربخښي.

د ماشومانو خونې لپاره له زپر رنګ سره ډېر مناسب رنګ دي، څکه ارام بخښونکي دي په خانګړي ډول روښانه شين رنګ، چې اسماني رنګ ته مایل وي. نارينه وو ته اړوند تېز شين رنګ د محافظه کاري او ثروت نخبنه ده. شين رنګ د طبيعت او تازه ګئي رنګ دي، که چېږي له دې رنګ سره علاقه لري، ژوند به مو بنکلې او اسانه وي. له هفو خلکو سره پرېمانه ګډه تکي لري، چې نارنجي رنګ خوبنوي. له نورو خلکو سره ستاسي اړيکې د اصولو او تړون په اساس دي. نه مو خوبنېږي، چې په ژوند کې مو کومه پېښه رامنځ ته شي؛ خو د نورو په ژوند کې پېښو ته په ډېرې خيرکتیا سره پام کوي.

سور : خوشحال؛ خو خود پرست

سور رنګ خوشالوونکي او حرکت پیدا کوونکي دي او له شوره ډک رنګ دي (د مينې رنګ دي) خوک چې سور رنګه لباس اغوندي خور لګيري او يو له تودو رنګونو خخه دي. دا رنګ د حیرانتیا، وړتیا، عشق او افراط بنودني رنګ دي. دا رنګ کولاي شي، چې د خوړو په هضم کې مرسته وکړي، له همدي امله په رستورانتونو او (فست فود) خوراکي ځایونو کې له دې رنګ خخه ګټه اخیستل کېږي. تاسې هم کولاي شي، چې په پخنځي، خوړو خونې او دسترخوان لپاره له دې رنګ خخه ګټه واخلي. سور رنګ انژي ورکونکي او څواک بخښونکي دي.

خپر نو بشودلې چې او برد مهال کې له دې رنګه گکته اخیستل په انسان کې د جنجال او د منفي حرکتونو د رامنځ ته کېدو لامل کېږي. دا رنګ کولای شي، چې د انسانانو د تنفس په شمېر کې زیاتوالی رامنځ ته کېږي. که چېږي غواړۍ، صممیمي، حیرانونکې او توده فضا ولرئ، نو بسنې کوي چې د ناستې یا د خوب خونې یواخې یو دبوال مو سور رنګه وي.

سور رنګ له شوره ډک او تېز رنګ دی، چې د زړه د ټکان او تنفس د تېزوالي لامل کېږي. همدارنګه د مینې رنګ هم دي. سور رنګ ژر پام را اړووي او هغوي چې سور رنګه لباس په تن کوي په سترګو خور لکي، خکه سور رنګ ډېر تېز دي.

سور رنګه موټر د غلو د پام وير موخه وي. دا رنګ د شدت او زور زیاتې بشکارندوی دي، چې څښې وخت د دوی په مخالف جهت کې وي. سور رنګ د عشق، کرکې، فدا کاري، تاوېرېخوالي، وينې او اور رنګ دي. هغوي چې له دې رنګ سره علاقه لري، هیڅ کله په ژوند کې بې تفاوته نه وي. دا ډول اشخاص تېز او سرکښه او په عین حال کې فعال، زیور او لې پېړه کوونکي وي. د ماتې احتمال ېې په خانګړي ډول په مینه کې ډېر وي. د نورو په اړه بې بشپړ ډول فداکاره وي؛ خو که کومه پېښه ېې د تمې تلو لامل کېږي. آن تر دې چې په مینه کې په بشپړ ډول خرنګوالي خڅه جنګ کوي. دوه لوی عیبه (خود پرستي او عدم خلاف وي، پرته له تفکر او لامل خرنګوالي خڅه جنګ کوي. دوه لوی عیبه (خود پرستي او عدم کټهړول) د دوی په نفس کې وي او دوه غوره بشپړنې (زړه خوبنې او لوې غوبښتې حس) لري. په توله کې د سور رنګ مینه وال د متضادو خصوصياتو خڅه برخمن وي. په سوداګرۍ کې یې عمل د حملې په خېر وي، خو په شخصي چارو کې بیا داسې نه وي.

ارغوانې: عارفانه او بې پروا

ارغوان د سلطنتي، د جمال بشودنې، ثروت او ظرافت رنګ دي. همدارنګه دا رنګ زنانه يي او رویا يي دی. ارغوانې یو ډول د خاورې رنګ دي او په طبیعت کې پرمانيه دی. روښانه فهوهېي رنګ د صداقت بشودنې نخبنه ده، په داسې حال کې چې تېز قهوه ېې د لرګسي او خرمن سره ورته دي. همدارنګه ارغوانې رنګ کېدای شي خواشیونکي او ناهیلي کوونکي وي. ډېر نارینه ورته تمایل لري. وايې: ارغوانې رنګ بې د خوبنې وړ رنګ دي.

د ډېر ټینګار او عظمت رنګ دي. د دې رنګ مینه وال بشکلا او ظرافت پې لپونې کېږي، مغورو او تولنیز وي. له داسې خلکو سره ژوند کول خوندور وي او ډېر په معنوی چارو تمرکز کوي. ارغوانې د عارفانو د خوبنې رنګ هم دي.

نارنجی : صداقت بخوبنکی او له هوس بازی نه خالی

بو ترکیبی رنگ دی او هغوي چې دا رنگ خپل د خوبنې رنگ بولي په نفس متکي نه دي. تولنیز او دېنه خوي خاوندان دي؛ خلکو سره بنه سلوک کوي. په داسې خلکو کې نفوذ کول ستونزمن دي، خوک چې له داسې خلکو سره مینه کوي هغوي سره په اسانه توګه واده کولای شي. داسې خلک هوس بازه نه وي؛ خو که چا سره ملکرتیا وکړي صادق او فداکاره وي. که چېږي دا ډول خلک له هغه چا سره واده وکړي، چې د دوى په خبر اخلاقې څانګړ تیاوې ولري؛ نېکمرغه به شي.

نارنجی رنگ ګرم او اشتها راپونکی دي. د همدي لپاره توصيه کېږي، چې د پختنځي، رستورانت، ډوډی خورلو خونې او دسترخوان رنگ نارنجی وي.

اوېرنګ (ابي) : منظم، زيارکښ او د یواحېتوب احساس

اوېرنګ د اسمان او اقيانوس رنگ او يو له هغنو رنگونو خخه دي چې ډېر خوبنونکي لري. دا رنگ هم د سور رنگ په خبر د متضاد غږګون سبب کېږي. ابي د سولې او ارامتیا رنگ دي او د دي لامل کېږي، چې د بدن شيميايي مواد په سکون سره توليد کېږي، نو له همدي امله زياتره د خوب خونو کې همدا رنگ کارول کېږي. اوېرنګ کېدای شي چې سوړ او ناهيلی هم اوسي. مشاورین توصيه کوي، چې د کار مونډې مرکې پر مهال اوېرنګه لباس په تن کړئ، خکه اوېرنګ د وفاداري نخبنه ده. په اوېرنګه خونو کې خلک ډېر فعال وي. خپرونو بنودلې چې په اوېرنګه سپورتي سالون کې وزن پورته کړي.

اوېرنګ يو له سپرو (يځو) رنگونو خخه دي. دا د تازه والي، سولې، خپلواکۍ، روغتیا او ارامي بنودنې رنگ دي. دا رنگ د هغه کوروونو لپاره ډېر بنه دي، چې ډېر لمر ته مخامنځ وي؛ خکه د سوپروالي حس له القا سره د خونې تودو خه بدلون مومي او له تودو خې سره فضا متعادله کوي. دا رنگ کولای شي، چې د تنفس (ساه ايستې) جريان را کم کېږي، په همدي دليل هغنو کسانو ته، چې په اروايي فشار (استرس) اخته دي، توصيه کېږي، چې په کورني او کاري چاپېريال کې له دې رنگ ډېره ټکته واخلي. که چېږي له دې ډېر خلکو خخه یاست چې پراخ، ارام او یواخې کور خوبنوي، نو یا د کور په چاپېريال او فضا کې همدا رنگ و کاروئ. په معمول ډول د دې رنگ خوبنونکي خيرک، وفادار، پلتونکي او صادق وي. د ماشومانو او خوب خونو لپاره روښانه آبي رنگ کارولو باندې ډېر تېنګكار کېږي؛ خکه دا رنگ ډېر ارام بخوبنونکي دي. که چېږي مو د کور په کومه خونه کې سور رنگ

کارولی وی او غواصی، یو خه اندازه بې تبزوالی را کم کړئ، نو ورسره یواچې له او برنسګ نه ګکته واخلئ.

که چېږي له دې رنګ سره علاقه لري؛ نو په بشپړ دول کولاۍ شیء، چې خل هوس، احساسات او حیرانتیا کټرول کړئ. ستاسې ظاهري سکون او ارام نور خلک دې ته اړ باسي، چې ستاسې درناوی وکړي او تاسې به هم خوبش وی، چې نور ستاسې درناوی او ستاینه وکړي. په پېړلو (اخیستو) او لباس اغوستو کې قناعت کوي او د شرم او حیا او کله د غرور له امله به اکثر غواصی، چې یواچې اوسي. د نورو ناپوهی او حماقت تاسې ستري کوي او هغه کسان، چې د هوښ او پوهې له اړخه تر تاسې غوره وی، تاسې نارامه کوي. خپلې چارې په نظم، ترتیب او د ټاکلي قواعدو په اساس ترسره کوي. ستاسې یو خانګړي صفت داده چې هر کار پر خپل وخت ترسره کوي. یو فعال شخص یاست هغه خه چې په لاس کې لري تر دې چې په ظاهر کې بې لا بنه بنکاره کړي، دې ته ترجیح ورکوي، چې ګټور اوسي.

قهوهه بې : د باور وړ

که چېږي قهوهه بې رنګ خوبنوي، نو پر تاسې باید پوره حساب وشي. باثباته، سپېڅلی، شاعر او لیر فیلسوف ډوله یاست. په خپله خبره کلک ولاړ یاست، سره د دې چې ډېږي ډېږکړي کوي؛ خو هر خل چې ډېږکړه کوي هغه عملی کوي هم. پر تاسو پوره باور کېدای شي، چې د نورو راز او پیسې ساتلی شي. غواصی چې په خپله نړی کې اوسي او ځینې وخت خپل شاوخوا ملګرو سره له تاوتریخوالي ډک چلنډ وکړي. په مينه کې هیڅ کله هم بدینه، تنګ نظره او تند نه یاست. منطقې شخص یاست او له عمل وړاندې فکر کولو ته ترجیح ورکوي. له خان پرته بل پر هیڅ چا باور نه لري. پیسې مو پر خای لېروي، ذره ذره بې راټولوی او ساتنه بې کوي.

زېړ : خوبش او فعل

زېړ رنګ نورو ته تر ټولو نېردي رنګ دی او د خوشالی او ګرمولی لامل کېږي. زېړ لمربیز رنګ خوبش او پام را اړوونکي رنګ دی. سره د دې چې یو خوبنونکي رنګ په نظر راځي، خو په زېړ رنګه خونو کې خلک ډېر زر په غوسمه کېږي او ماشومان په کې ډېر ژاري. ذهن فعاله کوي، د دفترنو، مطالعې او ماشومانو خونو لپاره مناسب رنګ دی؛ خود خوب خونې ته مناسب نه دی. لیمویی زېړ رنګ له خالص زېړ رنګ خڅه غوره دی.

زېر رنگ نسبت نورو رنگونو ته چېر د ستر ګو پام را ګړخوي. که چېرې چېره ګټه تري واختیتل شي ګډاشي غوشه پارونکي او وسی. تمرکز زیاتوی، له همدي امله حقوقی دوسیو لپاره تري کار اخیستل کېږي. همدا چول متابولیزم چټکوي. تل د ویلو لپاره یو خه لري، خپلو ملګرو سره خبرې کول خوبنوي او هغوي سره په اړیکه کې یاست. هر چېرې چې وې، ډېر اجتماعي او شوخ به وې او خلک به ستاسي په لور را جذبېري. یو له هغه رنگونو چې ډېر د خلکو پام خان ته را اړوي زېر رنگ دی.

فېروزه یېي : خبر نه منونکي او ګزمز

د دې رنگ خوبښونکي اسرار امېزه او احساساتي دي او خپل شخصي کارونه ډېر بنه اداره کوي. تل د خپل کار په لته کې وي، با ثباته وي او د خپلو کارونو په اړه د نورو نصیحتونو ته کمه پاملرنه کوي. فېروزه یېي رنگ معمولاً د بشو د خوبنې رنگ دی.

بنفس : خان خوبنې او زدور

که چېرې مو دا رنگ خوبنې وي؛ اراده لرونکي یاست او پر خپلې ارادې ټینګ ولاړ یاست. لوړۍ مو خان ته پام وي یا نورو ته. سره د دې چې د نورو کارونه هم ترسره کوي.

بنفس؛ تور بخن (خر دلي) : زړه خوبنې

د اوبرنګ او سور رنگ له ترکیب خخه رامنځ ته کېږي. بنفس د اوبرنګ ثابتولي او د سور رنگ انژۍ خخه برخمن دي. دا رنگ د وفاداري جوهر درلودونکي دي. د خواک، پاكۍ، اصليت، عيashi او موقف غوبنتنې سمیول دي. ذهن د مال او شتمني، ثروت او افراط لوري ته هدایت کوي. خپرنسو بندولې چې ۷۵ سلنې نوي څوانان مخکې له بلوغت خخه دې رنگ سره علاقه لري. دا رنگ په طبیعت کې ډېر کم دي او خینې خلک ېې ساختنکي او غیر واقعي نظر ته راولي. روښانه بنفس رنگ د بشئينه وو طراحانو لپاره مناسب رنگ دي؛ همدارنګه د ماشومانو محصولاتو لپاره هم کولاي شي له دې رنگ خخه ګټه واخلى.

روښانه بنفس رنگ د رومانتيکي، مينې، غربت او زړه تنګي احساس را برسپره کوي.

تت یا توربخن بنفس رنگ د خچگان او نالارامي نخښه ده، کولاي شي د هوس ټیټبدو او د زړه ماتېدو لامل شي.

که چېرې مودا رنگ خوشنوي. چېر محتاط کاره ياست. ملګرتيا درته يوه نېږي ارزښت لري، له هر چا سره ملګرتيا پالې، خو فکر مودوي، چې په خینو وختونو کې په هر چا باور کول در ته د سر درد نه شي.

مشکي يا تور : خوش ذوقه او ظرافت طبع

مشکي د سلطنت او خواک رنگ دي. دا رنگ په مود کې ډېر طرفداران لري، څکه شخص په کې ډنګر بشکاري. همدارنګه شيك او دوامداره دي. مشکي د اطاعت او فرمانبرداري بشودنې رنگ هم دي. عسيوي ملايان مشکي رنګه جامي اغوندي، تر خو خلکو ته وښي، چې د خپل خدای اطاعت کوي. خينې د مود کاريوهان وايي: د بنخو لپاره مشکي لباس اغوستل د نارينه وو فرمانبرداري په معنا دي. مشکي لباس کېدای شي غوشه پارونکي اوسي، يعني هغوي چې مشکي جامي اغوندي منزوي او شرير بشکاري.

داد ټولو د عقيدي په خلاف د ناهيلي او غم رنگ نه دي، بلکې د خوش ذوقى او ظرافت طبعى نهښنه دي. که چېرې د دي رنگ خوبنونکي ياست؛ په بشپړ ډول شاوخوا وګړو ته په درناساوي قايل ياست او د دي لپاره چې نور خلک بالرزنې او لوړ وښي د هغوي په وړاندې له هېڅ ډول کمی خڅه درېنه نه کوي او هېڅ وخت خان په نورو نه تحميلى او همدارنګه د نورو عقاید او نظریات په اسانۍ سره مني. ملګري مود چې ستاسي په نسبت کوم نظر لري، ستاسي لپاره ډېر مهم دي. تل د وروستي مود په لړه کې ياست او ډېرې پيسې مود ورځني مود سره سم د نويو توکو په پېړلو باندې لګوي.

خر : د بې نيازى احساس

دا د نېږي له خوبنېو نه د سترګو پېړولو رنگ دي. هغوي چې له دي رنگ سره مينه لري زياتره به ژوند کې د رضایت احساس کوي. خاکستري د هوښيارانو رنگ دي او هغه خوانان چې له دي رنگ د مينې اظهار کوي په اصل کې خان د پوخ عمره اشخاصو سره یو شان او یو ډول بولي او په ژوند کې د بې نيازى احساس کوي. په مينه کې له خانه ډېر و خلکو ته تمایل لري او زياتره له هغه خلکو خڅه چې په فکري لحاظ له تاسې لوړوالی لري په ډېرې اسانې سره مود د پام ويد ګرئي.

كريمي : نوى فکر

كريمي رنگ له دوو (زېړ او سپين) رنګونو له ترکيب خڅه رامنځ ته ګېږي. هغوي چې په کريمي رنگ مين دي، له نويو افکارو سره علاقه لري. د دي رنگ خوبنونکي د خوشاله ژوند تېرلو لپاره ډېرې علاقې او دلچسپې ته اړتيا لري.

غمرنگ (صورتی) : د نورو د خوبنې ود

غمرنگ يو تر تولو زيات خيالي يا تخيلي رنگ دی، چې ډېر ارام بخښونکي دی. ورزشي لوبلډې خياني وخت د مقابلي لوبلډې د لباس بدلو لو خونه يا خاۍ په همدي ډېر رنگوي، ځکه د رقيب لوبلډې روخيه کمزوري کوي. غمنرنگ په اصل کې هماغه سور رنگ دی، چې کمرنګه شوي دي. که چېړې مو دا رنگ خوښ وي؛ نو د سور رنگ تول صفتونه لري. البته لير د نرم او صافو خاوندان ياست، تېربدنکي يعني حوصله لرونکي ياست او په مينه کې له ټندۍ کار نه اخلي.

نور بهه درک کولای شي، له خلکو سره نرم او له لطف نه ډک چلنډ کوي او د مستي او خوش اخلاقې له امله به په نورو ګران ياست. هغوي چې دې رنگ سره علاقه لري اکثر به په ژوند کې ماتې، تاو تريخوالی او سختې زغمي که له هر خومره ستونزو سره مخامنځ شي.

ښعه او د رنگونو اروپوهنه

ښڅې نسبت هغه خلکو ته چې او برنګه لباس اغوندي ډېر باور او د راحتی احساس کوي. خپلو بشخو ته مو یوه ګېډي، يا یو دانه سور ګل د مينې په نوم ورکړئ. هغه بشخو ته چې یواخې د ملګرتیا اړیکه ورسره لري (د مينې اړیکه نه وي) زېړ رنګه ګل ډالی کړئ. د ناستې یوه خونه مو په خشن او تېز سور بخن رنګ کړئ، تر خو مو بشخې ستابسو خواک او انرژي ته میلان و بشي. د خوب خونه په شين رنګ سره انسان ته د څوانې او طبیعت احساس ورکوي.

سرچينې:

۱- اشرفی، حمید رضا، استرس و افسردگی، ۱۳۹۵، شپاړ سم چاپ، تهران - ایران، ۸۲ مخ.

۲- روانشناسي رنګها، محشر داټ کام و بیپاڼه، د اخیستنې کال ۱۳۹۷

http://mahshar.com/psychology/article_psychology_mahshar_11_02_20_0612.htm

۳- روانشناسي رنګها، بیتوته و بیپاڼه، د اخیستنې کال ۱۳۹۷

<http://www.beytoote.com/psychology/khanevde-m/psychologist.html>

۴- سجاد پناهي، معنى و روانشناسي رنګها، ۱۳۹۰ لـ کال، عصری علم و بیپاڼه، د اخیستنې کال ۱۳۹۷ لـ

<http://www.asreelm.com/meaning-of-colors>

۵- شخصيت افراد به اساس روانشناسي رنګها، Amazing.ir و بیپاڼه، د اخیستنې کال ۱۳۹۴ لـ

<http://www.amazing.ir/1394/02/21/psychology-color> ۱۳۹۷

مثبت اندیشی و نتیجه آن در زندگی

مؤلف سторی سادات

انسان در طول زندگی خود همیشه به دنبال پیشرفت و کسب موفقیت است. موفقیت در زندگی متأثر از نوع دید انسان به خود و جهان چهار اطرافش است. قرآن کریم که کتاب جامع برنامه زندگی انسان است، در آیات خود انسان‌ها را به توجه به فضل و هدایت الهی تشویق و دعوت می‌کند. در این مجال به بررسی نقش مثبت اندیشی در موفقیت انسان از دیدگاه قرآن پرداخته می‌شود.

معنای مثبت اندیشی

مثبت اندیشی شکلی از فکر کردن است که بر حسب عادت در پی به دست آوردن بهترین نتیجه از بدترین شرایط می‌باشد. شخص مثبت اندیش هیچ گاه مسائل منفی را به رسمیت نمی‌شناسد.

تعريف مثبت اندیشی

شیوه‌ای از فکر کردن است که فرد را قادر می‌سازد نسبت به رفتارها، دیدهایش، احساس‌ها، علائق و استعدادهای خود و دیگران براحت و تلقی مناسبی داشته باشد و با حفظ آرامش و خونسردی بهترین و عاقلانه ترین تصمیم را بگیرد.

جایگاه مثبت اندیشی در آیات قرآن کریم

شخص مثبت اندیش هیچ اتفاقی را در عالم شر و بد نمی‌داند، بلکه از نظر او، همهٔ رخدادهای دنیا حساب شده و هشیارانه و تحت کنترول کارگردان بزرگ عالم است. در قرآن کریم آمده است: ترجمه: (همان کسی که هر چیزی را که آفریده است نیکو آفریده). سوره سجده/۷: (۱): سجده در واقع احساس ما نسبت به زندگی و جهان اطراف، ناشی از حوادثی نیست که برای ما رخ می‌دهد، بلکه نتیجه تفسیر ما از حوادث است. فرد خوش بین بهترین تفسیر را برای موارد یاد شده بر می‌گزیند. این خود افراد هستند که تصمیم می‌گیرند زندگی را چگونه ببینند و در برابر اتفاقات روزانه زندگی چه عکس العملی نشان دهند. وقتی انسان خردمند در می‌یابد جهان خلقت بر نظام احسن و لطف و

محبت خداوند خلق شده، در وجود خود از همه لطف و رحمت احساس شادمانی می‌کند. قرآن این شادمانی را تأیید کرده و می‌فرماید: ترجمه: بگو: به فضل و رحمت خداست که مومنان باید شاد شوند. و این از هر چه گرد می‌آورند بهتر است. سوره یونس/۵۸.

برای اینکه انسان بتواند از خود چهره‌ای شاد ساخته و دید مثبت را در خود تقویت نماید، لازم است به استعدادها و توانایی‌های خود توجه نماید. فضل و رحمت خدا همه نعمات مادی و معنوی است که خداوند به آدمی عطا کرده است. به کار آوردن این فضایل و مرحمت‌ها شادی آفرین است و به این ترتیب برای یک انسان خوش بین شادی یک قاعده است و ناراحت بودن یک استثناء. چرا که فضل و رحمت الهی دائمی است و نه موقت.

در آیات فراوانی از قرآن به این فضایل و الطاف اشاره شده است که در ذیل به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

او آمرزند مهربان است. روزی هر که را بخواهد گشایش می‌دهد. هر که به خدا روی آورد، او را به سوی خود هدایت می‌کند.

دعای کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، اجابت می‌کند و از فضل خویش به آن‌ها زیاده می‌دهد.

نمونه زیبای مثبت اندیشی در قرآن

داستان حضرت یوسف علیه السلام در قرآن نمایانگر نمونه بسیار زیبای دید مثبت در بندهگان مومن خداست. حضرت یوسف علیه السلام در اثر جفای برادرانش سال‌ها از خانواده دور شد، رنج زندان کشید، غم غربت را تحمل کرد، اما وقتی بعد از بیست و پنج سال پدر را ملاقات کرد، ذره‌ای از غم و اندوه و جفایی که بر اوی رفته بود، سخن نگفت. این اوج فرهنگ مثبت اندیشی است که حضرت یوسف علیه السلام فقط به موهبت‌های الهی اشاره می‌کند، از چاه و سختی زندان سخنی به میان نمی‌آورد و عامل جفای برادران را شیطان می‌داند. ایمان به خداست که حضرت یوسف علیه السلام را چنان استوار می‌کند که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: من از بزرگی روح و کرامت نفس و طبع بلند یوسف علیه السلام حیرانم.

اندیشیدن و نحوه فکر کردن نقش بسیار مهمی در زندگی انسان دارد. انسان‌ها همواره با نوع تفکر خود و نگرشی که به جهان دارند از یکدیگر متمایز می‌شوند. انسانی که مثبت می‌اندیشد، هیچ اتفاقی را در عالم شر و بد نمی‌داند، بلکه لحظه به لحظه آن را حساب شده و تحت کنترل خالق بزرگ عالم

می داند. این نوع از تفکر مورد تأیید قرآن قرار دارد و از حضرت یوسف علیه السلام به عنوان بهترین الگو در این زمینه یاد شده است.

(۷۲: ۲) نگران فردا نباش، خدا از قبل آنجاست.

اگر می خواهید در زندگی خود پیشرفتی را مشاهده کنید چاره ای جز این ندارید که افکار منفی را از ذهن خود کاملا پاک کنید و افکار مثبت را جایگزین آن کنید، پس همین حالا به پشت بام ذهن خود بروید و آتنن های ذهنتان را تنها به طرفی تنظیم کنید که شبانه روز امواج مثبت پخش می کند، کاری کنید که کارکنان فابریکه های منفی از شدت بیکاری اخراج شوند.

مثبت اندیشی یکی از نمونه رفتار سالم در جامعه است. با توجه به اینکه آینده هر شخص تا حد بالایی به نگرش و دید او بستگی دارد مثبت اندیشیدن می تواند مقدمات موفقیت و کامیابی را برای او فراهم کند. البته لازم به ذکر است که تنها مثبت اندیشی لازمه کار نیست بلکه به این معنی می باشد که نگرش و دید مثبت در زندگی می تواند انسان را به سوی کامیابی سوق دهد. یکی دیگر از علت های مثبت اندیشی داشتن روان سالم است. اگر این توانایی در ما وجود ندارد و یا به واسطه عواملی کمرنگ و ضعیف شده، باید این موضوع به کمک روش های موثر بررسی و تحت تداوی قرار گیرد.

سرمنشأ مثبت اندیشی از باورهای ما منشأ می گیرد، باورها و اعتقادات هر فرد و نوع برداشتش از زندگی و وقایع آن است که او را به سمت و سوی خوشبختی و یا بدیختی می برد. هر انفاقی که در زندگی ما پیش می آید از نظر ما یا خوشایند است یا ناخوشایند. پس هر، امری می تواند باعث خوشحالی و خوشبختی ما و یا باعث ناکامی و ناراحتی ما شود.

مثبت اندیشی به ما کمک می کند که بتوانیم تغییرات مفیدی در رفتار، گفتار، کار و زندگی خود ایجاد کنیم. کلمات نیز تأثیر بسیاری بر افکار و احساسات ما می گذارند. کلمات می تواند ما را بسیار هیجان زده، متأثر یا خوشحال کند. پس دقت کنید کلمات تان را در جهت مثبت و زیبا کردن افکار و احساسات تان به کار ببرید. به کاربردن واژه ها و عبارات تأکیدی مثبت در زیباتر شدن افکار و اعمال ما و بهبود کیفیت زندگی ما تأثیر بسیار زیادی دارد و باعث ایجاد شور و شوق در زندگی می شود.

مثل این جمله: «من شایسته موفقیت هستم و همیشه به اهدافم می رسم».

هیچگاه مشکلات و سختی های زندگی تان را لعنت و نفرین نکنید. این فکر که دنیا سرشار از مشکل است را دور بریزید و در عوض هرگاه موقعیت نامطلوب یا مسئله ناخوشایندی در زندگی تان پیش آمد،

به دنبال راههای مثبت و طلایی برای حل آن مسائل باشید. به کار بردن این روش باعث ایجاد رضایت در شما و حل شدن مسائل زندگی تان به گونه‌ای مثبت و خوب می‌شود. نحوه اظهار نظر کردن در مورد دیگران و کارهایشان نیز بسیار مهم است. سعی کنید سریع و منفی در مورد چیزی اظهار نظر نکنید. ابتدا در مورد آن فکر کنید بعد نظر خود را از جنبه مثبت مطرح کنید تا تأثیر بیشتری بر مخاطبتان داشته باشد. در اطراف همگی ما افراد منفی بافی هستند که با افکار و گفتار منفی شان سعی دارند، باعث تضعیف روحیه ما شوند. سعی کنید تا حد امکان با چنین افرادی همنشین نشوید. بسیاری از مردم افکار منفی را در زندگی شان مدنظر قرار داده و به آن‌ها بها می‌دهند.

حتی در صحبت‌هایشان با یکدیگر همیشه از سختیهای کارشان، کم‌خواهیهای شبانه، نداشتن استراحت گله می‌کنند و همین امر تأثیر منفی بر فکر آن‌ها گذاشته و باعث خستگی و ناامیدی شان می‌شود. مطمئن باشید که اطرافیانتان هیچ علاقه‌ای به شنیدن سخنان منفی شما ندارند. سعی کنید در مورد جنبه‌های مثبت زندگی و کارتان برای دیگران صحبت کنید. زیرا شنیدن آن‌ها می‌تواند برای دیگران هم جالب باشد. به نظر شما بهتر نیست که ما به جای اینکه فقط به مشکلات، بی‌عدالتی‌ها، بی‌پولی، بیکاری و هزاران فکر منفی دیگر تمرکز کنیم، به اینکه در زندگی ما بسیاری از اوقات کارها درست و خوب پیش می‌روند فکر کنیم و از این موضوع شکفت زده شویم و به جای گله و شکایت از زندگی و کار، هر جا که هستیم از نعمت و ثروت و خوش اقبالی صحبت کنیم؟

ممکن است شما در آخرین سفرتان از اینکه هواپیما چند ساعت تأخیر داشته و مجبور شده‌اید چند ساعت از وقتتان را در میدان هوایی بگذرانید، بسیار ناراحت و معرض باشید و تا چند روز از تأخیر پرواز و خستگی مفرط خود به خاطر منتظر در میدان هوایی، با ناراحتی و دلخوری برای دوستان و همکارانتان تعریف کنید. ولی آیا تا به حال از پروازهای خوب، راحت، به موقع و به سلامت خود بسیار خوشحال شده‌اید و آیا آنها را بارها برای دوستانتان تعریف کرده‌اید؟ (۲: ۱۱۰) وقتی از شما می‌پرسند آیا امروز روز خوبی داشته‌اید، چه جواب می‌دهید؟ آیا جواب می‌دهید: «روز بسیار سخت و طاقت فرسایی بود.» یا می‌گویید: «روز خوبی داشتم. خدا را شکر همه چیز بر وفق مراد بود.»

اگر به تمام لحظات زندگیمان فکر کرده و آن‌ها را مروارکنیم، می‌بینیم که در طول زندگی لحظات خوشایند و لذت بخش زیادی برای ما رخ داده است. پس چرا به جای فکر کردن به لحظات شاد و زیبای زندگیمان به لحظات سخت فکر کنیم؟

فراموش نکنید که افکار منفی می‌تواند یک روز سفید را خاکستری نشان دهد و افکار مثبت حتی یک روز خاکستری را زیبا و سفید می‌کند. به طورکلی مثبت اندیشه‌ی و افکار منفی هر دو به صورت سرایت کننده از فردی به فرد دیگر سرایت می‌کند. شما باید سعی کنید به جای اینکه اجازه دهید افکار منفی دیگران بر شما تأثیر بگذارد و روحیه شما را ضعیف کند، با گفتار مثبت خودتان اندیشه‌ها و افکار مثبت را به دیگران منتقل کنید و به آنها بیاموزید که افکار منفی شان را کنار گذاشته و اندیشه‌های مثبت را جایگزینش کنند. با این کار شما می‌توانید هم به اطرافیان خود کمک کرده و هم روحیه مثبت اندیشه‌ی خود را تقویت کنید. هرگاه حادثه ناراحت کننده‌ای در زندگیتان پیش آمد، به جای اینکه مأیوس و نگران شوید، آن را به فال نیک گرفته و به این فکر کنید که قطعاً راه دیگری برای سعادت و خوشبختی شما باز شده و باید آن راه را بیابید.

سعدي در بيت زير به زيبابي اين موضوع را بيان مى‌کند:

خدا گر به حکمت ببنده دری

به رحمت گشайд در دیگری

فرض کنید اگر شما وظيفة خود را از دست داده اید، پیشنهاد می‌کنم به جای تأسف و ناراحتی، خوشحال باشید زیرا این مسئله پیام مثبتی برای شما دارد. از دست دادن وظیفه تان بدین معناست که شما باید وارد کار جدید و بهتری شوید و فراموش نکنید که در هر امری حتی به ظاهر ناراحت کننده، جایی برای خوشحالی و موفقیت وجود دارد. نوع نگرش و تفکرات هر انسانی نشان دهنده شخصیت، اعتقاد و باورهای او می‌باشد و ناشی از نحوه توجیه و تفسیر تجربیاتش است. خوش بینی نیز باید عاقلانه باشد. نباید خوش بینی را با اعتماد کورکورانه به هر کسی یا چیزی اشتباه بگیریم. مثلاً در سرمایه گذاری در هر نوع فعالیتی بهتر است هم خوش باشیم و هم در کنار آن با نگاهی نقادانه و دقیق پیش برویم. نظر نقادانه به شما کمک می‌کند که جلوی هدر رفتن سرمایه تان را بگیرید و دقیق تر و بهتر تصمیم بگیرید. اگر قرار است در کاری سرمایه گذاری کنید بهتر است، ۷۰٪ با دید خوشبینانه و ۳۰٪ با دید نقادانه جلو بروید و در مورد آن کار تفکر و بررسی کرده و سپس تصمیم گرفته و اقدام کنید.

هرچه احساس بهتری داشته باشید چیزهای خوب را بیشتر جذب می‌کنید که باعث می‌شود بالاتر و بالاتر بروید.

به یک چیز زیبا فکر کنید، تا احساس خوبی پیدا کنید. وقتی نسبت به چیزی احساس عشق می‌کنید آن احساس اینقدر بزرگ است که می‌تواند برایتان خوشبختی را به ارمغان بیاورد. جهان هستی مثل چراغ جادوئی است. چراغ جادوئی فقط می‌گوید: فرمانبردارم صاحب و همیشه فقط همین حرف را تکرار می‌کند. پس کافیست که شما فقط آن چیزی را که دوست دارید طلب کنید تا چراغ جادوئی به شما بگوید فرمانبردارم صاحب و خواسته تان را برآورده کند. پس اگر دانسته یا ندانسته در مورد چیزی که نمی‌خواهید یا دوست ندارید، حرف بزنید یا گله و شکایت کنید یا احساس ناراحتی کنید چراغ جادوئی باز هم می‌گوید: فرمانبردارم صاحب و همان را برایتان فراهم می‌کند.

آرزو کن، طلب کن، ایمان داشته باش، دریافت کن.

آن چیزی را که می‌خواهید طلب کنید. اکثر ما به خودما اجازه نمی‌دهیم آن چیزی را که واقعاً دل ما می‌خواهد طلب کنیم. کائنات به افکار شما پاسخ می‌دهد. برای دریافت، شما باید خودتان را با آن چیزی که می‌خواهید هم جهت کنید یعنی قدردان باشید و برای دریافت آن شور و اشتیاق داشته باشید. اکثر افراد افکارشان را به عکس العمل نشان دادن به چیزی که وجود دارد صرف می‌کنند. اگر به آن چیزی که هست نگاه کنید و حتی اگر آن را نخواهید یا از آن ناراضی باشید و به آن فکر کنید، قانون جاذبه دوباره همان چیز را به شما می‌دهد. (۳۴: ۳)

اگر به جای شکایت برای چیزهایی که دارید قدردانی کنید احساس بهتری پیدا می‌کنید و این باعث جذب چیزهای بهتری به سمت تان می‌شود. وقتی چیزی را تجسم می‌کنید آن را پدید می‌آورید. پس موقع تجسم همیشه روی نتیجه پایانی متمرکز شوید. وقتی خود را در موقعیتی که دوست دارید تصور می‌کنید، دیگر احساس نمی‌کنید که به آن چیز نیاز دارید بلکه احساس می‌کنید که آن چیز را دارید و آن احساس باعث می‌شود که کائنات همان موقعیت را برایتان پدید آورد. اگر به دنبال حس لذت درونی، بینش درونی و آرامش درونی بروید دیگر چیزها برایتان پدیدار می‌شود.

شما تنها کسی هستید که زندگی تان را می‌آفرینید چون هیچ کس دیگر نمی‌تواند برای شما فکر کند. این کار تحت کنترول خود شماست. اگر چیزی را که می‌بینید، می‌خواهید در مورد آن

بنویسید، راجع به آن با دیگران حرف بزنید، به آن فکر کنید و روی آن تمراکز کنید ولی اگر آنرا نمی‌خواهید در موردش با کسی حرف نزنید، توجهتان را منحرف کنید.

منابع بیشتری از آنچه که ما بخواهیم وجود دارد. بیشتر از آن چیزی که تصور کنیم خوبی، عشق، لذت و هست که به همه برسد. اگر می‌گوییم دچار کمبودیم به خاطر آن است که بینش خود را گسترش نمی‌دهیم. اگر جز بهترین را نپذیرید اغلب اوقات همان بهترین را دریافت می‌کنید. آیا نتایجی را که به حال گرفته‌اید شایسته شما هستند؟

تصمیم بگیرید که چه می‌خواهید بعد روی آن تمراکز کنید. این جریان خلقت است. از لحظه که شروع می‌کنید به درست فکر کردن چیزی وجود دارد که شما را هدایت می‌کند و جهت را نشان می‌دهد. بخواهید بهترین باشید. با لذت زندگی کنید. هیچ چیز از گذشته شما نمی‌تواند حق ویژه زندگی شاد شما را انکار کند و هیچ چیز در آینده نمی‌تواند به غیر از لذت و شادی را برایتان به ارمغان بیاورد.(۳): ۷۰

یاد بگیرید فقط عالیترین‌ها و بهترین‌ها را در تجارت و امور روزمره پیدا کنید. آن‌ها را بارور کنید، در موردشان فکر کنید بعد منتظر ادامه و وقوع آن‌ها باشید.

چیزی نیست که شما بخواهید انجام بدھید بجز همان چیزی که خودتان می‌خواهید انجام بدھید. همیشه مثبت فکر کنید تا موفق باشید

ذهن آدمی کارگاه تولید فکر است که از منبعی به نام ضمیر ناخودآگاه سرچشمه می‌گیرد. ضمیر ناخود آگاه نمی‌تواند خوب را از بد و درست را از غلط تشخیص دهد ولی چنان قدرتی دارد که اگر از آن غافل شویم می‌تواند سرنوشت ما را بدست گرفته و آن را به هر جایی که دوست دارد ببرد. در حقیقت نوع و کیفیت افکار و اندیشه آدمی سازنده نوع و کیفیت زندگی اوست، اندیشه زیبا و مثبت می‌تواند بهشتی در زندگی انسان بسازد، چنانکه اندیشه منفی و یأس‌آور می‌تواند جهنمی در زندگی او خلق کند. انسان‌ها همان خواهند شد که در اندیشه آنند، بنابراین آینده هر کس در گرو چگونگی نگرش او به زندگی است.

موفق ترین انسان‌ها کسانی هستند که توانسته اند در ذهن خود اندیشه‌های مثبت داشته باشند؛ آنان که می‌پندازند « قادر نیستند »، در واقع مثبت نگری را کنار گذاشته و در جنبه‌های منفی و قایع تمرکز کرده‌اند.

خانواده، کانون یادگیری چگونه اندیشیدن و چگونه زیستن است. در خانواده مثبت اندیش اعضاي خانواده خود را قادر و توانا می دانند و نگاهشان به دیگران پر از مهر و عاطفه است. چنین خانواده هایی قادر خواهند بود هر ناممکنی را به ممکن تبدیل کنند و توفیق و کامگاری را نصیب خود نمایند. ضمن آشنایی با تفکر مثبت بیاییم با زیبا، مثبت، خلاق، هدفمند و امیدوارانه اندیشیدن، موفقیت و شادکامی را به زندگیمان دعوت کنیم.

در این قسمت یک خاطره جالب در مورد مثبت اندیشی از یکی محصلین افغان بنام شبنم را که در هندوستان بود به رشتہ تحریر میگیرم که خود تجربه کرده.

خاطره جالب شبنم محصل ذکی در مورد مثبت اندیشیدن

چندین سال قبل برای تحصیل در دانشگاه پونه هندوستان، وارد هندوستان شده بودم، سه چهار ماه از شروع سال تحصیلی گذشته بود که یک کار گروهی برای محصلین تعیین شد که در گروههای پنج شش نفری با برنامه زمانی مشخصی باید انجام می شد. دقیقاً یادم است از دختر ترکی که در چوکی نزدیک من نشسته بود و اسمش سوره بود پرسیدم که برای این کار گروهی تصمیمش چیست؟ گفت اول باید برنامه زمانی را ببینه، ظاهراً برنامه پیش یکی از محصلین به اسم احمد بود. پرسیدم احمد را میشناسی؟

سوره گفت بلی، همان پسری که موهای بلند قشنگی داره و در پیش روی میشینه!
گفتم نمی دانم کی را میگی!

گفت همان پسر خوش تیپ که معمولاً پطلون یخن قاق روشن شیک می پوشد!
گفتم نمی دانم منظورت کیست؟

گفت همان پسری که بکس و بوت هایش همیشه خوب و منظم هست باهم!
بازم نفهمیدم منظورش کی بود!

آنجا بود که سوره صدایش را کمی پایین آورد و گفت احمد همان پسر مهربانی که در ویلچر در پیش روی میشینه...

این بار دقیقاً فهمیدم کی را میگوید ولی به طرز غیر قابل باوری رفتم به فکر،
آدم چقدر باید نگاهش به اطراف مثبت باشد که بتواند از ویژگی های منفی و نقص ها چشم پوشی کند...

چقدر مثبت دیدن و مثبت اندیشیدن خوب است...

یک لحظه خود را به جای سوره قرار دادم، اگر از من در مورد احمد میپرسیدن و احمد را میشناختم، چی می‌گفتم؟

حتما زود می‌گفتم همان معلول می‌گوییم!
وقتی نگاه سوره را با دید خودم مقایسه کردم خیلی خجالت کشیدم...
شما چی فکر میکنید؟

چقدر عالی می‌شود اگر ویژه‌گی‌های مثبت افراد را بیشتر ببینیم و بتوانیم از نقص‌های شان چشم پوشی کنیم.

افکار مثبت و منفی

افکار مثبت، افکاری سازنده، انگیزه دهنده و انرژی بخش هستند که بر اثر تلقین، تکرار و تمرین به ذهن راه می‌یابند و باعث می‌شوند ذهن و فکر مثبت شود. در این صورت کنترل فکر در اختیار ماست، در حالی که افکار منفی، افکاری باز دارنده و مخرب هستند و وقتی به ذهن راه یابند، تعمیم یافته و به سرعت تمام ذهن را مصروف می‌کنند. در این حالت ما در اختیار تفکرات منفی خود قرار داریم.

ویژه‌گی‌های افراد مثبت نگر

✓ با وجود تفکر درباره گذشته و آینده، در زمان حال زندگی می‌کنند و از آنچه دارند راضی و خشنود هستند.

✓ از نظرات درست و منطقی دیگران استقبال می‌کنند و برای رد کردن نظرات نادرست حتماً دلیل منطقی دارند.

✓ در گفتارهای خود از کلمات و عبارات مثبت و امید بخش استفاده می‌کنند.

✓ همیشه سعی می‌کنند با تلاش و کوشش به موفقیت برسند و اگر در کاری موفق نشدند، عامل را ابتدا در خود و سپس در شرایط بیرونی جستجو می‌کنند.

✓ همیشه قبل از عمل یا صحبت کردن فکر می‌کنند، به همین دلیل کمتر دچار خطأ و اشتباه یا ضد و نقیض گویی می‌شوند.

✓ چون دارای ذهن مثبت هستند، می‌توانند افکار خود را کنترول کنند.

✓ اگر از آن‌ها خواسته شود درباره موضوعی اظهار نظر کنند، با وجود تفکر در جنبه‌های منفی، موارد مثبت آن را بیان می‌کنند و موضوع را به فال نیک می‌گیرند.

✓ مشکلات را ناچیز شمرده و برای حل آن‌ها از توانایی خود و راهنمایی دیگران استفاده می‌کنند.

- بعضی اوقات بشاش، سرزنه، پرانرژی، توانا و خوش برخورد هستند.
- همه چیز در نظر آن‌ها زیبا و لذت بخش بوده و سعی می‌کنند از زندگی بیشترین استفاده را ببرند.
- در ارتباط‌های اجتماعی خود با دیگران سعی می‌کنند در حد توان به دیگران خدمت و کمک کنند.
- ویژه‌گی‌های افراد منفی نگر**
- همیشه از وضعیت موجود و گذشته خود شکایت دارند و نسبت به آینده بدینه هستند.
 - غالباً با نظرات دیگران بدون دلیل منطقی مخالفت می‌کنند.
 - در گفتارهای خود از کلمات و عبارات منفی زیاد استفاده می‌کنند.
 - در برخورد با کوچکترین مانعی از تلاش دست می‌کشند و دیگران یا شرایط را عامل شکست و بدختی خود می‌دانند.
 - تمکز فکر ندارند و ضد و نقیض صحبت می‌کنند و در رفتارهایشان خطأ و اشتباه زیاد است، به عبارت دیگر «اول عمل می‌کنند بعد فکر!»
 - چون منفی نگر هستند، افکارشان بر آن‌ها تسلط دارد.
 - اگر از آن‌ها خواسته شود درباره موضوعی نظر بدھند فقط به جنبه‌های منفی آن توجه کرده و همان را بیان می‌کنند.
 - از کاه کوه می‌سازند و از درگیر شدن با مشکلات گریزانند.
 - غالباً افسرده، بد خلق، بدخواب، کم اشتتها، عصبی و ناتوان هستند.
 - همه چیز در نظر آن‌ها غمنگیر و ناامید کننده است و از آتجه دارند، هیچ لذتی نمی‌برند.
 - در ارتباط‌های اجتماعی خود به همه کس و همه چیز شک و سوءظن دارند و فکر می‌کنند که همه علیه آن‌ها توطئه می‌کنند.
- مثبت فکر کنید**
- وقتی شخصی به یک موضوع منفی فکر می‌کند و سعی می‌کند آن را از ذهنش پاک کند، در واقع به آن موضوع به صورت مثبت- منفی فکر می‌کند. در یک آزمایش به افراد گفته شد: راجع به خرس سفید فکر نکنید! درست است به محض طرح این مسئله، فوراً یک خرس سفید پیش چشم ما ظاهر می‌شود و تمام خصوصیات خرس در ذهن ما خطرور می‌کند. در تحقیقات نشان داده شد که تلاش افراد برای اینکه به خرس سفید فکر نکنند منجر به این شد که در طی ۵ دقیقه، ۶ تا ۱۵ بار به آن فکر کنند. پس اینکه بخواهیم به یک موضوع فکر نکنیم نتیجه اش اینست که بیشتر آن موضوع ذهنمان را مشغول می‌کند.

فکر کردن مانند نفس کشیدن می‌باشد؛ روز و شب ادامه دارد. شما نمی‌توانید آن را متوقف کنید، اما می‌توانید آن را تغییر دهید.

شما می‌توانید آرامتر و عمیق‌تر و یا سطحی‌تر و سریع‌تر نفس بکشید. شما می‌توانید به هر نحوی که می‌خواهید نفس بکشید اما نمی‌توانید آن را متوقف کنید. این مسأله در مورد "افکار" مانیز صادق است. شما می‌توانید افکار منفی و مأیوس کننده داشته باشید. همچنین می‌توانید بجای آن، افکار مثبت و انرژی‌دهنده و الهام بخش داشته باشید، اما به هر حال نمی‌توانید فکر کردن تان را متوقف کنید. وقتی در شرایطی قرار می‌گیرید که از وضعیت ذهنی تان راضی نیستید و کوشش می‌کنید این افکارتان را متوقف کنید و از شر آن‌ها خلاص شوید، بهترین کار اینست که افکارتان را هدایت کنید. بهترین راه برای هدایت افکار اینست که: از خودتان سؤال بپرسید، سؤالی که ذهنتان را در مسیر جدیدی بدون آنکه افکارتان را سرکوب کند، هدایت کند.^(۳)

از خودتان سؤال بپرسید:

مسلمانًا نوع سؤالی که از خود می‌پرسید بسیار مهم و اثر گذار است. اگر از خودتان بپرسید: "چرا این اتفاق بد برای من بیچاره افتاد؟"، جواب هرچه باشد مسلمانًا کمکی به شما نمی‌کند و در همان چرخه منفی گیر افتاده‌اید. عقیده بر اینست که ذهنتان را با پرسیدن سؤال به سمتی هدایت کنید که توجه شما به سمت راهکارهای قابل اجرا و مفید و به سمت موقفيت‌ها، جلب شود.

بعنوان مثال: اگر خودتان را در حالت نگرانی و اضطراب دیدید می‌توانید از خودتان بپرسیدید:

- چه کار می‌توانم بکنم که قوی‌تر باشم و با این مسأله راحت‌تر از عهده اش برایم؟

- آیا کاری می‌توانم بکنم که در این شرایط به من آرامش بیشتری بدهدو مرا به هدفم نزدیک‌تر کند؟

"

- چه برنامه‌ریزی می‌توانم داشته باشم که دفعه بعد دچار مسأله مشابه‌ای نشوم؟"

وقتی شما راجع به موضوعی با دیدی منفی نگاه می‌کنید و جنبه‌های بد و منفی آن را می‌بینید،

- می‌توانید از خود بپرسید: "جنبه مثبت این موضوع کدام است؟"

- چطور می‌توانم از این اوضاع و شرایط به نفع خودم استفاده کنم؟"

- چه تصور و فرضی می‌توانم داشته باشم که من را مقاعد کند؟"

پس سؤال صحیح و مثبت و مناسب از خودتان بپرسید.

وقتی تصمیم می‌گیرید از خودتان سؤالی بپرسید: آن سؤال را بپرسید به سؤال پرسیدن از خودتان ادامه بدهید، درباره اش فکر کنید. بگذارید در ذهنتان جاری شود و در عمق ذهنتان جای بگیرد.

این مسأله جریان فکر شما را عوض می‌کند و آن را به سطح جدیدی ارتقا می‌دهد چون حالا شما به مسائل به صورت مثبت- مثبت فکر می‌کنید.^(۴) (۳۴:

در پایان به تعدادی از راههای داشتن افکار مثبت می‌پردازیم

۱. نسبت به خودمان احساس خوبی داشته باشیم و خود را خوب، توانا و با ارزش بدانیم.
۲. لیستی از صفات مثبت خود تهیه کنیم و راههای تقویت آن‌ها را بیابیم و تجربه کنیم.
۳. لیستی از افکار منفی خود در طی روز تهیه و سعی کنیم برای هر فکر منفی یک فکر مثبت معادل بیابیم تا به کمک آن بتوانیم با افکار منفی مقابله کنیم.
۴. کوشش کنیم در گفتار و برخوردهای روزانه از کلمات و جملات مثبت استفاده کنیم، مثلاً در ملاقات با دیگران بجای استفاده از کلمه «خسته نباشید» که دارای بار منفی و القای حس خستگی است، بگوییم «شاد باشید» و یا «پر انرژی باشید».
۵. افکار خود را متوجه خوبی‌ها و جنبه‌های مثبت زندگی کنیم تا به مرور مثبت‌نگر شویم.
۶. با خوشبینی سعی کنیم، دستوراتی به ذهن خود بدھیم که اندیشه‌های جدید مثبت شکل گیرند.
۷. هر روز صبح که از خواب بر می‌خیزیم با نگاه کردن به منظره‌ی یک تابلوی نقاشی زیبا و یا اسماء‌الله روز خود را با نشاط و خوشبینی آغاز کنیم.
۸. از افراد منفی‌نگر یا موقعیت‌هایی که باعث ایجاد افکار ناخوشایند و منفی می‌شوند دوری و یا سعی کنیم کمتر با آنها برخورد داشته باشیم.
۹. به مشکلات به عنوان محکی برای ارزیابی توانایی‌های خود نگاه کنیم و هرگز نتیجه‌ی بدی را پیش‌بینی نکنیم، زیرا مشکلات فقط به اندازه‌ای مهم هستند که ما آنها را مهم می‌پنداشیم.
۱۰. به لحظات و خاطرات زیبا و دوست داشتنی گذشته‌ی خود فکر کرده و سعی کنیم آنها را تکرار نماییم.

۱۱. از تردید و دودلی دوری کرده و کارها را با جدیت دنبال کنیم.
۱۲. به ندای منفی درونی خود و تلقین‌های مخرب و نگران کننده‌ی دیگران بی‌توجه باشیم و سعی کنیم عکس آنها را انجام دهیم.
۱۳. به قدرت بی‌کران خداوند ایمان داشته باشیم و با خود تکرار کنیم که من لیاقت بهترین‌ها را دارم و با لطف خدای بزرگ به آنها خواهم رسید.

۱۴. از میان اهداف خود هدفی را انتخاب کنیم که امید بیشتری به موفقیت آن داریم و در تلاش برای تحقق آن، به فکر تأیید یا تکذیب دیگران نباشیم.
۱۵. در توصیف احوال و زندگی خود از کلمات مثبت استفاده کنیم.
۱۶. در تعریف از افراد خانواده یا دوستان از کلمات مثبت و روحیه بخش استفاده کنیم (فلانی شخص بسیار شریف و بزرگوار است).
۱۷. از چشم و همچشمی و حسادت که باعث ایجاد افکار منفی می‌شود دوری و سعی کنیم روش زندگی خود را خودمان انتخاب کنیم.
۱۸. هرگز شعار خواستن، توانستن است را فراموش نکنیم و بدانیم که در سایه تلاش و کوشش به آنچه بخواهیم می‌رسیم.
۱۹. قدر لحظات زندگی را بدانیم و از آنها به خوبی استفاده کنیم، زیرا هرگز تکرار نخواهد شد.
۲۰. برای تغییر اوضاع و شرایط نامساعد اقدام کنیم و مطمئن باشیم که می‌توانیم آنها را از بین ببریم.
۲۱. از خود انتظار بیش از حد نداشته باشیم و خود را همه فن حریف ندانیم، به عبارت دیگر از کمال گرایی مطلق که باعث اضطراب و احساس عجز و ناتوانی می‌شود خودداری کنیم.
۲۲. خود را از قید و بندهای آزاردهنده رها ساخته و ساده زندگی کنیم تا فکر و خیال آسوده‌ای داشته باشیم.
۲۳. از انزوا و گوشہ‌گیری که باعث ایجاد افکار منفی می‌شود دوری کرده و اوقات خود را در جمع خانواده، فامیل و دوستان سپری کنیم.
۲۴. هر وقت احساس کردیم که افکار منفی سراغمان آمده است، وضعیت خود را تغییر دهیم و به کاری سرگرم شویم.
۲۵. ممکن است هنگام خواب در جای خواب افکار منفی به سراغمان بیاید، تا خسته نشده‌ایم به جای خواب نرویم.
۲۶. هرگز به هیچ وجه خود را بدیخت، ناتوان و درمانده احساس نکنیم.
۲۷. اعتماد به نفس خود را در هر شرایطی حفظ کنیم و هرگز به دیگران اجازه ندهیم که آن را متزلزل کنند. باید متوجه باشیم که اعتماد به نفس کلید خلق تفکر مثبت است.

۲۸. خنديدين را فراموش نکنيم. خنديدين باعث مى شود تا افكار ناراحت كننده و منفي جاي خود را به افكار مثبت و شاد بدهند.

منابع:

۱. قرآن کرييم.
۲. سليگمن، مارتین و همكاران، **کودک خوش بین**، ترجمه فروزنده داورپناه، تهران: رشد، چاپ اول ۱۳۸۳، ش.
۳. نجاتي، محمد عثمان، **قرآن و روان‌شناسی**، ترجمه عباس عرب، ناشر بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوي، ۱۳۶۷، ش.
۴. الود همپتن، فهيمه نظری، **نگرش مثبت**، ترجمه: مؤسسه ايز ايران، ۱۳۸۱، ش، ص ۱۱.

اهمیت علم سکه شناسی از نظر باستانشناسی

محقق علی احمد جعفری

یکی از قدیم ترین احتیاجات انسان رفع نیازمندی در تأمین معیشت و روابط بود که بدان نیاز مبرم محسوس میگردید. این نیاز همانا بدست آوردن امتعه مادی بود، که در طول حیات و زندگی خویش جهت دستیابی به آن در تلاش بودند. انسانهای ماقبل التاریخ بعد از گذشت سالیان متمادی برای بدست آوردن امتعه و تأمین معیشت به صورت تدریجی به اکتشافات ذهنی آماده شدند و در پی بدست آوردن نیازهای اولیه به اندیشه و شیوه های انتخاب و نوع اشیا برآمدند. ابداعات و نوع آوری هایی را بعد از ختم دوره نوستنگی و آغاز عصر فلزات بویژه دوره مس و مفرغ آموختند و در کشف طلا و نقره ذوب و قالب گیری آنها در بوجود آوردن زیورات مانند: حمیل گردن، کره های دست، ضرب اشکال حیوانات و پرنده گان و غیره پیشی گرفتند. چون شرایط ناگوار اقلیمی و جغرافیایی نامناسب باعث رفت و آمدنا و مهاجرتهای آنان از یک منطقه به منطقه دیگر گردید، لابد تماس و برخورد آنان با عشاير، قبایل و طایفه های متعدد، ضرورت اتخاذ نیازمندی و رفع خواسته های آنان با اولین تبادله و معدل ساختن اشیا یک با دیگر میسر شد. یعنی رفع نیازمندی و تأمین معیشت انسانی از طریق تبادله اشیا خود نوعی از عرف و عادات قرار گرفت و برای نخستین بار زمینه اخذ برخورد شی و جنس بصورت غیر ارادی در میان انسانها معمول گردید. این نوع برخورد بر تبادله اشیا مورد نیاز سرآغاز سعی و تلاش فراوان بشریت به صورت فوری صورت نگرفته، بلکه بصورت تدریجی و در طول سده ها بهم انطباق پیدا نمود. از سوی دیگر سالیان و صدها سال یا هزاران سال گذشت تا انسانها نه تنها به ارزش اشیای مادی پی بردن، بلکه در زمینه تبادله اشیای مادی بحیث یک جریان پذیرفته شده و فرهنگ معیشت انسانی مبدل گردید. (۳۱۲: ۱)

در حوالی ۳۰۰۰ قبل از میلاد در دوره بروز (مفرغ) انسانهای قبل از تاریخ بگونه بعد از تبادله جنس به جنس در صورت تناقض و تفاوت ابعاد مادی آن موفق به نوع ارزش ثابت شدند، که ابعاد

مادی و حجم اشیا را در برابر ارزش آن ترجیح بدھند. بدین اساس تبادله اشیا به صورت تصادفی و نخست از فلز آغاز نشد، بلکه با نوعیت اجناس و اشیای غیرفلزی ادامه داشت. هرگاه یک زیور نقره یی یا طلایی را می خواستند تبادله نمایند، می بايست ارزش آنرا از لحاظ نوعیت کاربرد هنری و زمان وقف شده بالای آن با وزنی که داشت، در نظر می گرفتند. بعد از مرحله تبادله اشیای همجنس در اواسط دوره برونز و آغاز دوره آهن مورد عملیه قرار گرفت؛ ولی قبل از آن یا در همین پروسه اشیا در برابر یکدیگر به عین ارزش مورد تبادله و تعویض قرار می گرفتند؛ مثلاً ۵ راس شتر در برابر یک دیگ فلزی یا مسی یا نقره یی و یا یک برده در برابر ۲۰ راس گاو و یا یک پارچه قیمتی از منسوجات معادل ۱۰ جوال گندم و به همین منوال شی از نظر ارزش با شی دیگر موازنی و تبادله می گردید، حتی در دوران باستان بوسیله تجار مال التجاره که از یک نقطه به نقطه دیگر آورده می شد، در عوض جهت رفع نیازمندی ها تعویض می گردید. بطور مثال: در برابر ۱۰ سیر گندم شاید ۵ و زیادتر از آن ظروف منقوش و مزین رومن و یا کدام شیء دیگر تبادله می گردید. در هر حالت این شیوه برای انسانها مشکلات و سختی هایی را بوجود آورده بود.

در جریان تشکیل طبقات و حاکمیت های مستقل و تقسیم کار در جوامع بشری و انکشافات ذهنی، فکری و تولیدی بشر توأم با تأمین روابط این معضله بر وفق موازنی اشیای فلزی و یا غیر فلزی تأمین گردید، که میتوان در زمینه از مثال های مختصر ذیل استفاده کرد. در حجاری های قدیم صحنه های وجود دارد و حکایتگر آنست، که داد و ستود بوسیله معاوضه صورت می گرفت. چنانچه دهقان، شکارچی، چوبان و مالدار در مقابل سامان آلات زینتی و ظروف ساخته شده مشغول تعویض دیده می شوند. به همین منوال در مناطق ساحلی مدیترانه دریانوردن، تجار و کسبه کاران که بساط تجاری را برپا می کردند، متاع خود را عرضه میداشتند و اجناس متنوع را به تعویض برده ها و اشیای قیمتی مبادله می کردند. مثلاً طوریکه ملاحظه شده یک سه پایی برونزی معادل ۱۲ راس گاو ارزش داشت و یک کنیز با ۲۰ گاو تبادله و معاوضه می گردید، حتی جرمیمه های افراد و انسانها به تعویض چهارپایان وابسته بود و قوانین جرمیمه ها در قوانین ملل قدیم و مذاهب دیده شده است. (۳)

در اوستا در مورد مزد کارگران یا گرفتن جرمیمه ذکری بعمل آمده است. طوریکه در فصل هفتم وندیداد در بسیاری از قسمت های آن از حق الرنجه طبیب یاد شده که برای کسانیکه از شهر محافظت مینمودند یک اسپ و برای شاهان یک گادی چهار اسپه و برای زنان یک ماده الاغ یا یک ماده گاو و یک ماده شتر را می پرداختند. به همین منوال در عصر حاکمیت هخامنشی ها دستمزد

معماران و کارگران فقط اجناس و اشیا بوده مانند گوسفند یا کوزه شراب که میتوان این مطلب را در الواح گلی که از تخت جمشید بدست آمده، ارائه نمود. در بعضی اوقات از انواع صدف، مهره های دریایی، عقیق در خاور، افریقا در جزایر اوقیانوسیه و کشور ها و مناطق آسیایی به هدف تبادله و تجارت بکار گرفته میشد، چنانچه که مبلغین، سیاحان و تجاران مقداری از آنها را جهت رفع احتیاجات و تأمین معیشت باخود به منظور تبادله در برابر اشیا یا غذا با خود حمل میکردند. (۱۴: ۳) به صورت، صورت بندی تبادله اشیا به اشیا با درنظرداشت شرایط و تکامل جوامع تغییر مییابد؛ مثلاً: در سال ۱۸۸۹ میلادی دیمورگان فرانسوی از ارمنستان حلقه هایی را کشف نمود، که با حلقه ایکه از مصر از شهر اوتن بدست آمده بود، مشابه بوده و مؤید این امر میباشد و این حلقه ها با میله های مسی که در کاوش های موهنجودارو دیده شده و به ۳۰۰۰ قبل از میلاد ارتباط دارد، نخستین اختراع و ابداع نوع سکه را نماینده گی میکند. به همین منوال در حفريات شوش (Susa) نوع حلقه های بدست آمد که در واقع اهمیت و نماینده گی از سکه را مینماید. براساس تحقیقات که صورت گرفته است کاربرد سکه فلزی در آثار و مدارک باستانی مردم لیدیه و صیدا بمشاهده رسیده است. مردم لیدیه پارچه های الکتروم را که مخلوطی از طلا و نقره میبود تولید و مورد استفاده قرار میدادند. پلوکوس مورخ و تاریخ نویس امپراتوری کرمود میگوید، ممکن است شاه ارگوس که فیدون نام داشت، نخستین کسی باشد که سکه های ایژین را با طرح سنگپشت دریایی به روی آن ضرب زده باشد. فیلکور که از اهل آتن بود در قرن سوم ق.م. عقیده داشت که مخترع سکه یکی از قهرمانان افسانوی آنzman بوده است. هیرودت تذکر میدهد که مردم لیدی اولین ضرابان سکه طلا و نقره بوده اند که این سکه ها از جانب حکما و شاهان لیدی به معابد اهدا میشد، چنانچه در عقب یکی از این سکه ها نقش حیوان روباه بوده و این حیوان نزد آنها مظهر رفتار و کردار یکی از ارباب الانواع مورد پرستش آنها بود.

در بعضی شهر های لیدیه و سکه های مربوط به آن نقش حیوانات مانند شیر، گاو، گوزن، خوک دریایی و غیره مشاهده شده زیرا این حیوانات خود علامت معین شهر یا مظاهر ایکه تبلوردهنده خدایان است بشمار میروند. در سال ۶۷۰ ق.م. در جزیره ایژین سکه های نقره یی به ضرب رسید که نقش سنگپشت را دارا بود بناءً سکه که دارای وزن بود در این دوره مدار اعتبار و داد و ستد قرار گرفت. گویند پادشاه فیدون اولین کسی بود که طبقه بندی اوزان را ایجاد نمود که بنام اوزان ایژنی معروف است. ارسسطو فیلسوف مشهور قرن چهارم ق.م. مینویسد که در معبد هیرا Hera در روی

دیوارها سکه های مختلف الشکل فلزی نصب شده است، که فیدون پادشاه ارگون Argon آنرا وقف معبد نموده است. چنانچه بعد از کاوش های معبد هیرا این قطعات فلزی نیز بمالحظه رسیده است.

(۴)

بعدها در عصر کیزوس Kexus سکه های بسیار مهم و معروف بضرب رسید که میتوان آنرا اولین سکه های حقیقی دانست، زیرا هم دارای روش هنری ضرابی بوده و نیز با شرایط سکه های مضروب قرن بعدی مانند داشتن وزن معین، ارزش خرید و علامات مشخص در دو روی سکه را داشته و مورد پذیرش در عین مبادله اشیا با سکه قرار میگرفت. در سکه های لیدیه قدیم فرو رفتگی های فراوان بمشاهده رسیده که در عین زمان در میان این فرو رفتگی ها نقش حیوان بگونه روباه ملاحظه میشود. در لیدیه روباه خود مظهر رفتار نیکو و کردار ارباب الانواع بوده و مورد احترام و اطاعت قرار میگرفت. روباه نماینده گی از بکوس رب النوع شراب و مستی مینماید. بناءً از سکه های ایژین و لیدیه مربوط بحیره مدیترانه و افیس قدیم یا ترکیه که لیدیه هم از مربوطات مهم آن بشمار میرفت. تا جاییکه تحقیقات علمی صورت پذیرفته نخستین سکه از مس و یا بعضًا مفرغ در چین احتمالاً در دوره هان یا مینگ بضرب رسیده باشد. این سکه ها در اوزان معیاری وجود داشته با بیشتر علامات و نشانه ها مورد اعتبار بوده و این سکه ها عموماً دارای سوراخ چهار کنج و بعضًا دایروی بوده که بعدها از حالت دایروی بمروزه به انقسام احتنائی محیط دایره مبدل گشته و این تغییر در شکل و فورم سکه واپسیه به نوع زعامت در امپراتوری چین باستان بوده است.

بدین اساس در ایژین اولین سکه بنام کریسید Creside بوجود آمد ولی دانشمندان به این نظر اند که قبل از سکه های کریسید سکه های شهر ایونی بضرب رسیده بود که قدمات آن بیشتر است. در سکه های لیدیه و افیس علاوه از روباه نقش بسیار حیوانات دیگر مانند شیر، گاو، خوک، گوزن و کبوتر هم که مظهر رب النوع های متعددی بوده اند، دیده شده است. در هند قدیم سکه های کهن بصورت قطعات فلزی بوده بشکل غیر منظم و بعضًا مستطیل شکل که در محتويات این قطعات فلزی عمدتاً شکل حیوان، درخت، کیهان یا ستاره و مهتاب که بدون علامت بوده و ارتباط به قرن شش و چهار ق.م میگیرد. بدون شک وقتی که مبادلات تجاری از مراحل بدوى آن بگونه اکشاف یافته تحول یافت در واقعیت عامل اساسی آن تبادله مال التجاره بوسیله تجار از یک سرزمین به سرزمین دیگر، راه سهلت و موافقت بازار تجاری و زعامتها میباشد. همان طوری که فورم (شکل) معادلت جنس یا سکه در تبادله صورت میگرفت بعداً علاوه از مشخصات در روی سکه ها و قطعات فلزی که

مورد شناخت و قابل قبول قرار میگرفت وزن آن به معیارهای معینی در میان تجاران نیز پذیرفته شد. بنابرای تو زین و بکار بردن وزن‌ها شدند که این هم برای داد و ستد مشکل بود مثلاً در محتوای پوشش سکه که بشکل زنگ بود و در حفاری سال (۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ میلادی) در شوش بوسیله دانشمندی بنام دمکنوم بدست آمد و متعلق به ۲۵۰۰ ق.م. میباشد، از نوع گل پخته سفید گونه بود و به نظر دانشمندی بنام «کولینل بلوي» در مقایسه با وزن‌های شبیه به بین‌النهرین این هر دو خود معیار وزن یا اوزان قبل از انکشاف سکه بوده میتواند. وزن‌های مربوط فوق دارای ۲.۳۳ گرام و دیگری ۱.۴ کرت که وزن مصری است باهم مطابقت دارند. وزن‌های مانند شکل حشره که نیز از شوش بدست آمده عین وزن و شکل از حفاری موهنجودارو و سند نیز کشف گردیده است. (۵)

(۲۱)

دانشمندان را عقیده براینست که اوزان که در هند وجود داشت اساساً از طریق عیلام به مصر برده شده است. در حفاری سال‌های (۱۹۰۸-۱۹۱۰ م) که توسط «میشل سپینزووا» مورد مطالعه قرار گرفت وزنهای دیگری هم کشف گردید که به شکل بیضوی بوده و ۲۸ عدد آن دارای علامات یا نوشته‌ها است که مقدار وزن را معلوم مینماید. این اوزان از سنگ مرمر میباشد و ترتیب وزن آن معادلت با کلده یا (مین) و کوچکترین آن ۵ مین است. در وزنهای مرغابی سنگی شکل علامات دو سایکل (واحد مقیاس مین) که مساوی به ۱۷ گرام است بنظر رسیده است. همچنان وزنه از سنگ چونه که دارای ۲۰ علامت و دارای وزن (۱۷۶.۵۰ گرام) میباشد. وزنهای برونزی بشکل شیر بدست آمده که (۱۲.۱۵۴ گرام) میباشد که این اوزان در یونان مروج بود. وزنهای که در حفاری تخت جمشید ملاحظه گردید روی آن علامات سه زبان یعنی (ایلامی، بابلی و فارسی) که کلاً به خط میخی میباشد، بالای این وزنهای بشکل کتیبه داخل چوکات خطوط نقر گردیده بود. این وزنه فعلاً در موزیم ایران وجود دارد دارای وزن ۱۲۰ کارشا است. (کارشا واحد مقیاس در وزن ایرانی ها میباشد).

دمکنوم در سال ۱۹۲۸ م که در قبور عیلام و شوش به کاوشهای تحقیقاتی خویش ادامه میداد، علاوه از آنکه وزنهای سنگی مختلف وزن و مختلف الشکل را دریافت، دو لبه ترازو را که از مس ساخته شده بود نیز بدست آورد. در تصاویری که از مصر کشف گردید در یکی از این تصاویر وزنهای ترازو یکجا بوده یعنی شی و وزنه نیز وجود داشته و حالت وزن کردن را نشان میدهد، حتی ترازو بمثابه نمادی از وزن کردن اعمال شخص مورد قضاؤت خدا ایزوروس (Osiris)، (Isiris) مصری

در حضور خدایان دیگر که هریک برای هر گناه معین قضاوت میکنند بمالحظه میرسد. دریکی از لوحة های مسی دیگری که از مصر بدست آمده ملاحظه میشود، که در آن نقش تعداد شمش ها یکی بالای دیگری در دو طرف ترازو قرار دارد. قرار نظریات دانشمندان در ترتیب اوزان در مشرق زمین اینها عموماً از کلده و آثور اقتباس گردیده که تناسب فلزات را با یکدیگر توام با ارزش هر کدام را مشخص مینماید. چنانچه سکه هایی که برای نخستین بار در یونان به ضرب رسید از مقیاس اوزانی که در کلده و آثور معمول بود، استفاده برده اند. تناسب فلزات به تالان یا اصل وزن مین ستاتر (دو درهم) اوبول یا ۱/۶ درهم میباشد.

سکه های که ارزش تبادله را در برابر اشیا دارد، در واقعیت امر وسیله تعویض دو جنس است، که به میزان تفاوت حجم و شکل باهم پیوند کامل دارند و از سوی دیگر سکه خود در برابر متاع پرداخته میشود و از جانب هم سکه چون در بین مرزها، کشورها و مناطق در دوران قرار میگیرد ناگزیر نه تنها از نظر وزن قابل قبول باشد، بلکه محتويات ارزنده و شناخته شده در بین سرزمین ها و مناطق قرار گیرد و نیز از نظر شکل و هنر قابل قبول بوده و از نظر ساخت و ضرب و نقش آن ذیلاً ویژه گی هائی را دارا میباشد.

۱- سکه دارای وزن متحدد و معین میباشد.

۲- سکه دارای حجم و اشکال میباشد.

۳- در عقب و روی سکه علامات و بعضی سمبل های رسمی، دولتی و منطقی نقش میگردد.

۴- در قیمت گذاری سکه توان خرید چگونگی دوران مدنظر میباشد.

۵- سکه از نظر هنری زیبا و به اندازه های نامعین میباشد.

۶- سکه از مواد متنوع مانند مفرغ، مس، نقره و طلا ضرب زده میشود.

۷- در سکه ها ارباب الانواع، تعمیرات، تاریخ و یا سنه وجود میداشته باشد.

۸- رسم الخط به انواع گوناگون بادرنظرداشت چگونگی دولتها و ملل مدنظر گرفته میشود.

۹- در سکه ها نام و القاب شاهان که به نامش سکه ضرب میشود، وجود دارد.

۱۰- سکه ها بادرنظرداشت کیفیت و مواد به اسم های مختلف یاد میشود مانند امیانی، درهم، دینار، مونس، شاهی، تنگه، اشرفی، درانه و غیره.

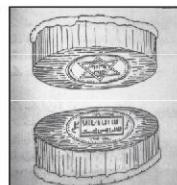
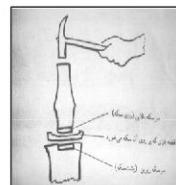
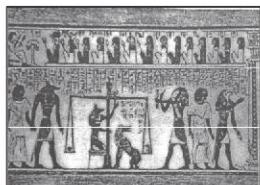
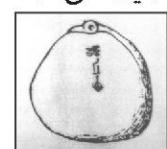
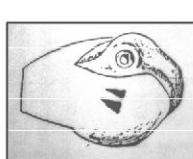
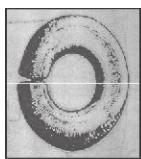
۱۱- سکه ها بعضًا دارای لعب بوده و این سکه ها مبدل به مدارالها میشود.

۱۲- در سکه های قدیم علامات فارقه میان شهر، قریه، رب النوع، قهرمانان و کسی که سکه بنامش ضرب میرسد، فرق پیدا نمینماید.

سکه وقتی عمومیت را بخود اتخاذ نمود که در تعویض اشیاء نقش مهم را ایفا نمود که این وسیله تعویض در چوکات حجم و وسعت کوچک فلزی با معیارهای معین بوجود آمد. در ابتدا ضرابان در ضرابخانه ها برای کسب سکه ها نخست فلز را در کوره های مخصوص ذوب مینمودند و بعداً به طور فلز قطع شده به شکل مستطیل و یا مربع آماده مینمودند بعداً قطعات زمانیکه به صورت نسبی سرد میشد برای ضرب مسکوکات آماده میگردید وزن این قطعات از لحاظ ضخامت، طول و عرض مساوی بوده بعد از آن سکه هارا بوسیله دستگاه مخصوص که توسط یک و یا دو نفر ضراب انجام می پذیرفت سازمان داده میشد. سکه ها معمولاً مدوربوده و یا گاهی بگونه چهارکنج یا بیضوی ساخته میشد. در آتن و شهر های یونان مخصوصاً در اسپارت و مقدونیه برای بوجود آوردن مسکوکات طریقه دیگری را بکار برندند و آنهم سکه ها بوسیله قالب گیری بعد از ذوب فلز بود. قالب دو سطح داشت که با مواد خاص احتمالاً مواد براده شده کاربونیک و خاکستر در آن تعییه میشد و بعداً به خانه ها و مقطعات تقسیم بندی میگردید و مواد مذاب در داخل آن ریختانده میشد، بعد از سرد شدن سر جعبه هارا باز نموده و سکه ها که درین حالت هم وزن و همگون بوده در قالب ضرابی که از فلز سخت آماده شده بود بشیوه خاص مورد ضرب قرار میگرفت. در سکه ها معمولاً نقش وقتی بصورت واضح معلوم میشود که ضراب بوسیله چکش بالای سکه قابل ضرب را (سرسکه) قویاً وارد مینمود. درین زمان احتمالاً به عین وسط سکه فشار یا قوه ایکه وارد میشد. بعضاً لغزش های ایجاد مینمود که محراق مرکزی خود را گاهی پوره نمیکرد یعنی احتمالاً در حواشی نقش میخورد و بعضاً شگاف وارد مینمود یا از همان حلقه محدود شده بیرون میشد، که اصطلاحاً این سکه را بنام سکه های فشاری یاد مینمایند. باستانشناسان سکه هارا یکی از موارد مهم در مورد وضع سیاسی، نظامی، اجتماعی و فرهنگی دوره ها و حاکمیت ها میدانند، تحولات که در پروسه تغییرات شاهان و حکمرانیان ایجاد میگردد، نحوه برخورد با سیستم که بوجود میاید و یا تحولات که رونما میشود در ورای سکه ها بخوبی ملاحظه میگردد ازینرو سکه ها اهمیت خودرا در تغییر و تمایز دوره ها و اعصار بیشتر ثابت میسازد. مثلاً موجودیت وافر طلا و نقره وضع پیشرفت اقتصادی جامعه را نماینده گی میکند و یا تصاویر و اشکال خدایان نماینده گی از عقاید و دینداری جامعه را میکند و یا تصاویر و شکل آبدات نمایشگر معماری پیشرفته است.

سکه شناسی بخشی مهمی از علم باستانشناسی میباشد که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا نمایانگر حوادث مبهم و تاریک دوران گذشته است. با مطالعه دقیق سکه‌ها، تاریخ غبارآلود و فراموش شده قرون گذشته آشکار و هویدا گردیده در معرض دید محققان و دانشمندان قرار میگیرد. سکه پیام آور گذشته هاست و از زمان‌های بسیار کهن سخن میگوید، نه بر پایه شک و تردید و پندار بلکه سکه سند و مدرکی است که از آغاز پیدایش تغییر و تصرفی در آن راه یافته نمیتواند. هر وقتیکه باستانشناسان محلات دوران گذشته را مورد کاوش قرار میدهند، این امکان میروود که با بدست آوردن یک سکه بخش فراموش شده ای از تاریخ یا حلقه گستاخه یک سلسله یا حکومتی تکمیل گردد، یا افسانه ای به حقیقت مبدل گردیده یا نظریه ای که مورد قبول در طول تاریخ بوده، باطل گردد. (۶: ۹)

سکه شناسی مانند سایر علوم معاونه باستان شناسی منحصر به شناسایی رشتہ مشخص نیست، بلکه سکه هر دوره نمایانگر عادات، آداب، خط، زبان، هنر، تمدن، ارتقا و انحطاط اوضاع اجتماعی، ارتباطات تجاری ملت و مملکتی است و در حقیقت منبع اطلاعات دقیق از مردمان گذشته و قدیم یعنی از عصری که سکه ایجاد گردیده تا حال میباشد. دانشمندان باستان شناسی با کوشش و زحمات فراوان توانسته اند آثار هنری، ساختهای، معابد و مقابر ویران قدیم را از روی حدس و گمان با تصویری از آنچه از بنا بجا مانده تعمیر و تا حدی به صورت اصلی در آورند و با حقیقت زمان تطبیق دهند. درین راستا سکه حلal مشکل شده و کمک شایانی را به باستانشناسی و تاریخ هنر دنیاقدیم کرده است. و بالاخره گفته میتوانیم که سکه شناسی جایگاه ویژه و نقش برجسته ایرا جهت آگاهی از تاریخ، فرهنگ، زبان و دیگر ابعاد علمی و فرهنگی مردمان دنیاقدیم داشته و در این زمینه کمک شایانی را به علم باستان شناسی که یگانه هدف مهم آن شناخت و معرفی فرهنگها و مدنیت‌های گذشته است، مینماید.

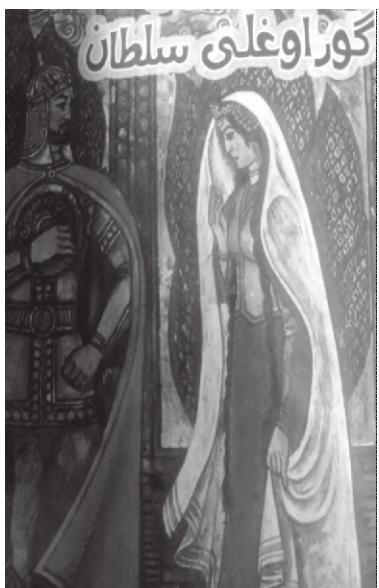

منابع:

- ۱- شارل ساماران و همکاران. روش های پژوهش در تاریخ، جلد دوم، مترجمان، ابوالقاسم بیگناه- دکتر غلام رضا ذات علیان و دکتر اقدس یغمائی، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد: ۱۳۷۵ هـ.
- ۲- ملکه بیانی. تاریخ سکه، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هفتم، ایران: ۱۳۸۵ هـ.
- ۳- همان مأخذ، ص ۱۴.
- ۴- علی اکبر سرافراز و فریدون آورزمانی، سکه های ایران از آغاز تا دوران زندیه، انتشارات سازمان و چاپ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران: ۱۳۸۷ هـ.
- ۵- ملکه بیانی. تاریخ سکه، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ هفتم، ایران: ۱۳۸۵ هـ.
- ۶- همان مأخذ، ص ۹.

داستان حماسی گوراوغلى سلطان

معاون سرمؤلف اتوب الله قویاش

طوریکه معلوم است، ادبیات گفتاری و شفاهی گذشته از اینکه برای شگوفایی و باروری ادبیات نوشتاری و کتبی ملت ها و اقوام نقش بسیار ارزنده و بزرگ و تعیین کننده دارد از شمار سر چشممه های پایان ناپذیر ادبیات ایشان محسوب می گردد و نه تنها از نظر هنری و روح تازه می بخشد و بگونه الگو و نمونه و رهنما نیز قرار میگیرد.

همه میدانیم که، انسانها آفریننده شعر، داستان، قصه و حکایه، ضرب المثل، کنایه و اصطلاح و دیگر انواع ابداعی گفتاری و نوشتاری اند و برای بیان آرزوها و آرمانها، خواسته و نیاز های زنده گی خویش آنها را آفریده اند.

وجود اشکال گوناگون و رنگارنگ داستانها و قصه ها و حکایه ها همانند دیگر مردمان جهان در میان ترکان به ویژه اوزبیکان دلیل خوب این گفته های ماست. یکی از انواع ابداعی گفتاری که در میان ترکان بخصوص اوزبیکان بسیار رایج است. موضوع قصه سازی و داستان پردازی است وجود داستانهای مثل الپامیش، گوراوغلى، طاهر و زهره، عاشق غریب و شاه صنم، صنوبر و گل پریزاد و مهر انگیز، یوسف و احمد، یازی و زیبا، حسن و دل، یوسف و زلیخا، لیلی و مجنون، وامق و عذراء، رعناء و سخن گل، فرهاد و شیرین، محمود و ایاز و امثالهم گویای روشن این امر است. این قصه ها و حکایه ها و داستانها که از نظر سوژه و ساختار خویش با هم بسیار نزدیک اند و در بین عموم ترکان به گونه

گسترده معمول و مروج است و پیشینه آنها به درازی عمر انسان‌ها در قعر تاریخ می‌پیوندد و در طول زمانه‌ها از سوی بخشی‌ها، سقی‌ها، آقین‌ها، عاشق‌ها، جیراو‌ها بصورت عموم از طرف داستان سرایان به خوانش گرفته شده‌اند و می‌شوند. حال داستان حماسی گوراوغلى یکی از همین گونه داستانهای مردمی است و بنابر گفته یکی از پژوهشگران "در آسیا به ویژه شرق جایی که نام و آوازه گوراوغلى به آنجا نرسیده باشد وجود ندارد شما این داستان را حتی در صربستان و مالداوی هم می‌توانید بشنوید. شهرت آسیایی وی در بزرگی همسان شهرت گومیر در گرجستان می‌باشد به همین مناسبت داستان گوراوغلى را می‌توان غنای خاص فرهنگی هر یکی از این مردمان دانست".

داستان گوراوغلى نظر به خواست‌ها و آرزو‌های ملی و محلی هر یکی از این مردمان اشکال و نامهای مختلف و متنوع گرفته است. ترکان ترکیه و آذرها آنرا گوراوغلى یا کورغلو می‌نامند، اوزبیکان به آن گوراوغلى می‌گویند، تاجیکان آنرا گورغلی یا گیر غلی سلطان می‌خوانند. این موضوع را ما در شیوه نام‌گذاری، سوژه، کرکترها و سیماها و چهره‌ها و نحوه ساختار، چگونه گی بخش‌های جداگانه و جایهای که واقعات و حوادث داستان در آنها رخداده است بگونه روشن و آشکارا بمالحظه می‌گیریم، بگونه مثال در ادبیات اوزبیک اگر خانم گوراوغلى، آغه یونس پری و مثالی پری باشند در ادبیات آذرها خانم وی نگار نام دارد. چنانچه گوراوغلى خوان بدخشنانی نیز خودش اشاره می‌کند" اصل گوراوغلى ترکیسته، ما گرداندم تاجیکی نه" اصلاً گوراوغلى ترکی است-من آنرا به تاجیکی دری برگرداندم. و در زبان تاجیکی که آمیخته با زبان ترکی می‌باشد به چنان زیبایی و آهنگی می‌آید که بگویندگان ترک و تاجیک بدخشنان عین کیفیت اعجازی و تأثیرات عالی وارد می‌کند. همین‌گونه در ادبیات آذرها گوراوغلى دارای هفده داستان است اما در ادبیات اوزبیکان شمار این داستانها به بیشتر از چهل داستان میرسد در میان اوزبیکان و تاجیکان بدخشنان این داستان‌ها به پنجاه و پنج شاخ یا داستان میرسد. اما به اشاره یکی از گوراوغلى خوان تخاری همتعلی سخی یا بخشی به ویژه داستان گوراوغلى سلطان را تا آخرهای عمرش همراه با دوتار می‌سراید که نگارنده این مقاله در سال ۱۳۹۱ به ایشان مصاحبه داشتم او جریان صحبت‌های خود در قسمت داستان گوراوغلى سلطان اشاره کرده گفت: گوراوغلى سلطان چهل تن یعنی چهل شخص را از چهل کشور در گرد اطراف خود جمع کرده بود از جمله یکی آنها بلبلخان می‌باشد او دو تار نواز بود برایش وظیفه داده شد که سفرهای سلطان را بخش بندی، تعریف و توصیف نموده داستان بسازد سرانجام او در محالف بسراید. معلوم است که این داستان‌ها تا روز قیامت در بین مردم باقی مانده و نامش در جهان پایدار می‌ماند. به همین ترتیب،

همتعلی سخی افزود داستان گوراوغلى سلطان ۳۲ بخش بوده همه شاخه های آنرا ما گفته نمیتوانیم به جز از بلبلخان که داستان سرای گوراوغلى سلطان بود. (ماهnamه وطنداران، شماره ۱۰، ص-۶۲). همین گونه، در ایران این داستانها به عنوان "گوراوغلى و کچل حمزه" در چند کتاب تحریر یافته است. و در تاجیکستان به نامهای عوض خان (به اصطلاح هوش خان) و گوراوغلى نوشته ها صورت گرفته است. همین سان در ادبیات آذر ها یگانه ذریبات وی گوراوغلو تصور شده است در حالیکه در ادبیات اوزبیکی در زمینه پسران و احفاد وی داستانهای علیحده آفریده شده است. داستان گوراوغلى یا حمامه گوراوغلى یک داستان حمامی مردمی است که علیه زور مندان وقت سلطانها، بایها، فیودالها شیخها و دیگر طاغوتان زمانه از جانب مردم زحمتکش آفریده شده و نفرت و بیزاری آنان را نسبت به ایشان به روشنگری گرفته و در مقابل از آرزوها و آرمانها و خواسته های انسانی و اسلامی شان نسبت به زنده گی نماینده گی مینماید. چون این داستان حمامی مردمی در درجه بسیار بلند تر هنری و بدیعی قرار دارد از این جهت در میان بسیاری از مردمان سرزمین ها به شهرت و بلند آوازه گی زیاد رسیده و علاقمندان خوبیش با خود جلب نموده است. نظر به ادعای یکی از پژوهشگران روس "این حمامه در مغز-مغز زحمتکشان، کسبه کاران و چوپانان و دهقانان راه یافته و طرف میل و علاقه زیاد ایشان قرار گرفته و بیانگر اهداف و مرام و آرزو و آرمانهای ایشان می پاشد". داستانها و قصه ها و حکایه های مثل گوراوغلى زحمتکشان جامعه را در مبارزه علیه ظلم، استبداد بی عدالتی در یک صف واحد قرار داده برای آزادی، استقلال، رفاه و آسوده حالی و فدایکاری ایثار باز میخواند و نسلها را به همین روحیه به پروش می گیرد. اهمیت دیگر داستان گوراوغلى در این است که در آغاز بمیان آمدن دین مبین اسلام سروده شده است، و کلمات کافر و مسلمان هم چنان ریان عرب "ريحان عرب" و غیره آمده و بعضی ولایت ها و مناطق ترکستان نیز در آن تذکر یافته است. داستان های گوراوغلى عموماً در شب ها و مخصوصاً در وقت های فارغ از کشت و زراعت و در شب های زمستان در قوشخانه ها با نواختن دنبوره خوانده میشود، همچنان در محافل ختنه سوری، عروسی، شیرینی خوری گوراوغلى خوان دعوت شده چندین شب میخوانند و دنبال کنندگان و علاقمندان برای اینکه توانسته باشند تمام داستانها را بشنوند ناگزیر اند چند شب را پی هم سحر سازند، بدین معنی که داستانهای که در تحت عنوان گوراوغلى می آید مثل سریال های جالب خیلی ها مطول و دنباله دار میباشد. بدان سبب بایست هر شب پی هم داستانها تشریح و دنبال شوند. شخص گوراوغلى گوی از طرف روز خود را از خواب سیر ساخته و رفع خستگی مینمایند، در حین

گفتار بمجردیکه گوراوغلى گوی میداند که داستان به مرحله حساس و هیجان انگیز رسیده و شنوندگان در آرزوی آن اند که هر چه تیز تر موضوع را بدانند، در آن حال داستان سرا دنبوره خود را بزمین گذاشته موضوع خواندن را توقف میدهد، که در آن صورت شنوندگان و یا سامعین ناگزیر یک مقدار پول و یا دیگر چیزها را جهت شروع مکرر طور بخشش به وی تقدیم نموده و از او خواهش میکنند تا موضوع را بار دیگر آغاز نماید. بعداز دقیقه چند نقطه حساس داستان را به ایشان ذکر مینماید و از هر طرف کلمات "واه-واه"، "خیر بینی" و یا "نوش جان" شنیده میشود، به همینطور به شاخ دیگری آغاز مینماید و در آخر بعداز ختم تمام داستانها یعنی چندین شب، از طرف شنونده گان، گندم، جو، چین، لنگی، پول و یا غیره چیزها برای داستان سرا داده با بدرقه خاص با او خدا حافظی میکنند.

در داستان گوراوغلى تا اندازه وزن و قافیه در نظر گرفته شده، اما خواننده بعضًا صداهای مخصوص وزن و سیلاب را بجا می‌آورد و عموماً به سبک نثر مسجع گفته میشود. در زیر یک شاخ از داستان گوراوغلى را طور نمونه میخوانید:

ازدواج عوضخان به حزم پوش پری

قصه بگیرم ای ای کوته-عوض گفت قتیت ای شرط دارم-ای سست ای حشام دیوه-مادرم راهی میکنه ای هفت پرده قاف-حالی ای مادرت پریسته-حالی بگی ای شک دارم شمانه-بشرط که قتیت میرم-تور ای ای هر ده ای دیدم-شرطش همو و شکل همیسته-بشرطیکه ده نکات مه ره پرتای-قتیت ای میروم ای همره-نباشه سوگندسته-ای کلمه نه-بگیر حشام میتمت-ارمان بانه ای ای ل اغه یونسه-ارمان بانه ای دل ایالتنه-تا قیامت پدرت نبینه روتھ ای ای...-اینه بانم ای ایجانه-سر بگیرم عوض خانه-حالی قتی ای بی بی جان-حالی ده اختیلاتسته-سر بگیرم ای گوراغلى-ساقی ره حالی ای گفته-ای ساقی بلبل کشمیری-بگیریم حالی لشکره-بره ایم حالی ای میگه-لشکر به مه بکار نیسته-پس میروم حالی خدم-به همره ای اسپ قیر-اگه خدا ای داداوشه-حالی موقع بدست آمد-گیر میکنه معشوقة-اگه حالی گیر نکنه-پسان میابم هر دمان جای جنگ و جوش نیسته ای ای...-

سر بگیرم ای ساقی بلبل- به بالای ای قیر سوارسته-آمد حالی ای جای اغه یونسن-هه ای اغه یونس ای نازیان-خور داده ای ماره-هفتہ بوت شده ای نور دیده-چه علاج کنم چه فتوام ای ای میته-اگه بدستش ای نیامداوشه-مجبورستم نمی یایه عوض خان سودا شده حالی بچه دان ای ای

ای حالی بین ای وقه کده-داد سلام ای گورغلی ن-اگه جازه ای باشه- ده دقیقه ای ای مهلت دارم- یگره بیایه ای ای ارگمنه- اجازه بگیرم از پیشش- برم حالی ای کار پریسته- کار آدم ای ای خاکی نیسته- نبادا ای ای بچم ای- به طلسم به پیچه- ای باعثه عوض ای- به گورغلی سرخم کدم ای استدام میگه- پری ره چه به آدم خاکی میگه ای ای...- حالی بین ای سلطان حالی- ای بالای تخت ای آمد پیشش- بخشش اجازه ای میایه- اندک حالی ای اغه یونس حالی ای- امر نداره- به اجازه اغه یونس- به حرام سرايش سلطان نمیانه رفته ای ای ای...- آمد حالی دست پیش برسته- بی بی خیرت است ماره خاسته- بچه ته درک نداری- خوب خردی حالی دولت ترکمنه- بچت حالی ای ای گومسته- مدت ده شوانه روز ای خاونیست دیدم نه- گفت چه کنم ای ای بی بی جان- درک دارم ای ای اجازه بتی- برم به س ای ای فرزندم- جای شما نیسته ای گورغلی- پیچیده ای طلسم جزم پوش نه- او معشوق بود حالی ده فرصت- کوه قاف پیش ما آمدن او دختر- چند دفعه ای خدمه گفته- عوض ای او سرش خور نداشته- عذر کدم بیا بتمت زن- ده مقام قاف قبول نکد- شوکی شدآود رفتن قی شما رفتاود- شوکی بود بالای بچم نه ای ای ای...- جگی اکه جان- اوکه جان- سینه نوشور خردیسته- دلنے گفتن آمده- حالی اکه- گفتادم حالی شاخه بگیرم شاخ میده- حالی گفتی ای ای سلطان- اجازه میطلبم ای- از شما اجازه باشه- حالی مه زیر دستیتم- نبادا ای ای برم- به مه بدنام گی دارد- هزار کیفست ای میگه- اجازه بتی ماره- برم حالی ای میگه- بهمی پریستم شوریده- نبادا کدام خساره برسه عوضه ای ای ای...-

ده مقام قاف ای- سوگند خردآود- غیر همی شوهر نمیکنم دوباره- او بنی پریست ای گورغلی- حالی ای میکنه گپ خده- حالی اجازه دادی ای بی بی جان- اخذان حالی ای شده ایله- گرفت لباسهای کفتری ره- ساقی بیا پرواز کدم- بیاغ ای حالی سیل گشت ای ای- جزم پوش پری بیایه که او جا میرم میگه ای ای ای- یکه یکه شد روان- حالی ای کوک خرامان- کرته بین پوست مار- لتسی پوست چنار- چشمت نبینه بیننده- حالی حرکت کده- پرواز کد روی سمانه- کفتر سفید سته- حالی بین ای ای اکه- قصه ای ساقی ره- اینم کشمیری بچه- چو کد حالی حیوانه- او جانب حالی ای- شهر زیر دریانه- حالی بین ای جزم پوش- سر بگیرم ای رفیق- بالای چوکی طلانه- پای دراز نشسته- قتی حالی ای عوض خان- اختلاتا گرمسته- حالی بگیرم بی بی ره- نظر کد روی هواره- ای عوض ای خدا پرده مانه کنه- ای هفتم پرده کوه قاف مادرم نیایه ای ای ای...- حالی بین ای بینا داشته- حالی لباسها ره بگیره ای دست عوض ای پرواز کنه- صدای اغه یونس بر آمد ای جزم پوس پری- به مقام قاف ای

شوقی بودی فرزندمنه-حالی بی ای رسیدی مقصودتنه قربسته-اگه چه حالی ای لیاقت نداری صورت فرزند مره ای- رسیدی مقصودتنه خدم خدا نگهوانسته ای ای-از مادر ته کده یکی نامه بلند خوانه میگه-طلسم مادر ته پیش مه هیچه نیست-خواص نیشی ای بله جان-ته میسر شه بفرزنده- قبول کدم به دل و جان ای ای-ده قسمت ای عوض خان-ده عیالسته ای جزم پوس- یکته گرفته از آدم خاک-سوگند خردآدم یکته میتم از پری زاد-حالی دعات بدرگاه خدا قبول شد-حالی خمبیده پیش ای حالی ای هر دشنه-ایله شده دروازه شهر- دستی حالی ای جزم پوس- دستی ای ای اغه یونسه-بر آمدن لو دریانه ای ای- یک راحت تحمل ای ای کدن-نظر کدن ای ای ساقی آمد-بگی حالی ای ای عوض-بته لباسهای کفتری اینه-به طلسما ما ته ای شیم ای ای-ته بیا قی ساقی میگه ای ای ای...-حالی بین ای ای اغه یونسه-پرواز حالی کد ای قی لباسهای کفتری جزم پوس- آمد خمبیدن بانگ ای طلسمنه- خمبیدن حالی قلعه اغه یونسنه-خور داد حالی ای گورغلی نه- مهمان داری کن اهل و ارکان نه-فرزنندت میایه ای ای-بیندیت ایلکا ای جزم پوسه- بتی دست حالی ای عوضنه-بی غم کنم فرزنده-خدش میدانه و خدا شما ای ای...-عوض خان حالی سه شو سه روز-به اسپ منزل زد دشت چمبلنه-دک دک رفته گو دختر اشقرنه- مژه ره جنباند ای بیخاوینه-مشت مشت آو دیده ای می ریزه-ای عوض خان رزمه میگه چه بدی دیداودی کدی ای کاره-ای پری گفتاؤدی-مغروف بودی سندی جوانیته- گفتی از مه بهتر و خوبتر-نخواهد عوض خان ای بیاوه-بیاکه از ته ای بالا اموست-او حالی ای مخصوصست به ته-نیکی حالی قسمت ازلست بی بی-ده قسمت ازل تن بته تقديرسته-چیزی رضای خداست می بینی زیر چشمتنه ای ای ای توی پیا کد ای گورغلی خان-عهد کده داده جزم پوسه فرزندشته- ای بدر حالی ای بشنو گفت-ماره دیگه ترک قول ای دیگه زن توبه باشه-امی مال ای ای امی شد-حالی بگیرم ای ای رفیق-تخت و بخت گورغلی زد بر قرار شد-دیگه ای تمام شد بگردیم داستان دیگه نه ای ای...-

منابع:

- شهرانی، دکتور عنایت الله، داستان گوراوغلى سلطان، سال چاپ ۱۳۹۵، ناشر: کانون فرهنگی قیزیل چوپان، کابل.
- وطنداران، ماهنامه اوزبیکی، دوره دوم، سال اول، شماره دهم، جدی ۱۳۹۵ هـ.ق، مطبعه آزادی.
- ایماق، داکتر فیض الله <http://ari.rozblog.com/post/216>
- جمع آوری مواد توسط ایزار مصاحبہ از گوراوغلى گو.

تاریخچه مختصر هشتم مارچ روز جهانی زن

سرمألف سامعه واعظ

یکی از روز هایی که مردمان مترقی جهان، جشن می گیرند واز آن به عنوان روز خوب و فرخنده یاد می کنند، روز هشتم مارچ است.

این روز در سراسر جهان روز معنی دار بوده که بی مناسبت نخواهد بود اگر سطري چند در مورد مزایای روز هشتم مارچ یا روز جهانی زن خدمت شما دوستان و عزیزان تحریر نماییم؛ تا باشد که درباره روز زن معلومات و آگاهی کسب کرده باشیم که چه حوادث و واقعات در ادوار مختلف تاریخ و در کدام کشورها رخ داده تا این روز را به نام روز زن ثبت صفحه تاریخ نموده اند. این روز در ابتداء به عنوان یک رویداد سیاسی سوسیالیستی آغاز شد؛ اما بعدها در فرهنگ بسیاری از کشورها نمایان گشت.

روز هشتم مارچ ۱۸۷۵ زنان کارگر کارخانجات نساجی در شهر نیویورک برای بهبود شرایط کارشان و در اعتراض به پایین بودن سطح دست مزد شان ، دست به تظاهرات زدند. این حرکت به درگیری قهر آمیز با پولیس امریکا انجامید و پولیس بطوط بی رحمانه به تظاهرات حمله کرد و آنرا سرکوب نمود. عده ای از زنان تظاهر کننده زخمی و دستگیر شدند. این مساله باعث شد که زنان کارگر دیگر هم کم کم به حقوق انسانی خود آگاهی پیدا کنند . و سعی کنند که راه آنها را ادامه بدنهند . حرکت اعتراضی هر سال به حالت آشکار و یا مخفی در کارخانه های مختلف ادامه پیدا کرد. در روز هشتم مارچ ۱۹۰۷ مجدداً زنان نساجیهای امریکا با خواست ۱۰ ساعت کار روزانه دست به تظاهرات زدند که این بار هم تظاهرات آنها با سرکوب پولیس روبرو گردید و به دستگیری بسیاری از زنان منجر شد در این تظاهرات عده‌ی زیادی از مردان کارگر و زنان طبقات دیگر جامعه نیز شرکت کردند. در سال ۱۹۰۸ حزب سوسیالیست امریکا به تشکیل کمیته ملی زنان برای کمپاین حق رأی زنان در انتخابات اقدام کردند و در مارچ همان سال کارگران زن بافته سوزنی با خواست

ممنوع کردن کار برای کودکان و کسب حق رأی زنان در نیویورک تظاهرات کردند رویدادهای هشتم مارچ همان سال سبب گردید که در سال بعد؛ یعنی سال ۱۹۰۹ این روز عنوان نخستین روز ملی زنان در امریکا تثبیت گردد.

این روز کم کم به روز مخالفت زنان کارگر با دولت و کارفرمایان سرمایه دار، برای بهبود شرایط کار و کسب حقوق اجتماعی برای تمام زنان در سراسر دنیای صنعتی، تبدیل گردید.

در کنگره‌ی بین‌المللی سوسیالیستها که در سال ۱۹۱۰ در کپنه‌اگن دنمارک برگزار گردید، (کلا را زتکین) زن سوسیالیست از حزب سوسیال دموکرات آلمان هشتم مارچ را به عنوان روز جهانی مبارزه زنان پیشنهاد کرد. کنگره‌ی این پیشنهاد را تصویب کرد. یک میلیون زن سوسیالیست و کارگر و دیگر اقشار اجتماعی همراه با مردان خواهان حقوق سیاسی - اجتماعی برای همه زنان و مردان شدند. آنها در هشتم مارچ سال ۱۹۱۱ در کشورهای آلمان، دنمارک، سویس و آسترالیا تظاهراتی بر پا کردند. و با جشن و سخنرانی، خواهان حق رأی، حق کار و آموزش حرفة‌ای برای زنان شدند. در همین سال در روسیه و چین هم تظاهراتی به مناسبت هشتم مارچ برگزار شد در مدتی کمتر از یک هفته از هشتم مارچ در آتش سوزی (تریانکل) در شهر نیویورک به خاطر نبود دستگاه‌های امنیتی و بدی شرایط کار، زن کارگر جان باختنده. همین موضوع باعث شد که تظاهرات هشتم مارچ سال بعد به طور وسیعی در سراسر جهان متمند برگزار شود و بدی شرایط کار، مورد اعتراض قرار گیرد و محکوم گردد.

با شروع جنگ جهانی اول، میلیونها مرد به جبهات جنگ گسیل شدند. زنان سوسیالیست در این سالها تظاهرات هشتم مارچ را بر علیه جنگ و کشتار برگزار کردند.

در هشتم مارچ ۱۹۱۷ در روسیه، زنان علیه افزایش قیمت‌ها، تعطیلی کارخانجات و اخراج کارگران دست به تظاهرات زدند. این تظاهرات در رویداد انقلاب فبروری همان سال در روسیه تأثیر زیادی داشت.

در سالهای بعد از جنگ جهانی دوم تا اوایل دهه شصت، روز جهانی زن جلوه چندانی نداشت؛ چون زنان توانسته بودند به مقدار زیادی از خواسته‌های خود دست یابند. با رشد جنبش زنان در دهه شصت این روز هم بار دیگر اهمیت یافت. سال ۱۹۷۵ از طرف سازمان ملل متحد، سال بین‌المللی زنان اعلام شد و دو سال بعد تر؛ یعنی سال ۱۹۷۷ یونسکو هشتم مارچ را به عنوان روز

جهانی زن، به رسمیت شناخت. از آن روز به بعد، در چنین روزی مردان به زنان گل یا هدیه تقدیم می‌کنند و بدين وسیله از مبارزات انسانی زنان قدردانی می‌نمایند.

اکنون در مجلس سویدن ۱۶۵ نفر از نمایندگان؛ یعنی بیش از ۴۷ درصد آنها، زنان هستند.

در سالهای اخیر با توجه به شرایط نابسامانی که برای زنان در سراسر جهان و به ویژه برای زنان کارگر در کشورهای اسلامی ایجاد شده است، روز جهانی زن می‌رود تا همان جایگاه اولیه خود را، که دفاع از شرایط بهتر کاری و حقوق اجتماعی زنان می‌باشد بدست آورد.

زنان ایران در تظاهرات و گردهمایی‌هایی که در هشتم مارچ ۲۰۰۳ در تهران و سایر شهرهای ایران برگزار کردند، ضمن مطرح کردن دیگر خواستهای انسانی و اجتماعی خود، خواستار

گنجانیدن روزهشتم مارچ در تقویم رسمی جمهوری اسلامی ایران، بعنوان روز جهانی زن شدند.

در سال ۱۹۱۷ تظاهرات زنان کارگر در پتروگراد علیه گرسنگی و جنگ و تزاریسم، بانگ آغازین انقلاب روسیه بود. کارگران شهر در پشتیبانی از این تظاهرات، اعلام اعتضاب عمومی کردند. هشتم

مارچ ۱۹۱۷ به یک روز فراموش نا شدنی در تاریخ انقلاب روسیه تبدیل شد.

سال ۱۹۲۱، "کنفرانس زنان انترناسیونال سوم کمونیستی" در مسکو برگزار شد. در آن کنفرانس، روز هشتم مارچ به عنوان (روز جهانی زن) بتصویب رسید. کنفرانس، زنان سراسر دنیا را به گسترش مبارزه علیه نظم موجود و برای تحقق خواسته‌هایشان فرا خواندند.

از اواسط دهه ۱۹۳۰، جهان یک بار دیگر بسوی جنگ جهانی دیگر روان شد. برگزاری تظاهرات (روز جهانی زن) در کشورهایی که تحت سلطه فاشیسم بودند، غیر قانونی اعلام شد؛ علی الرغم این ممنوعیت، در هشتم مارچ ۱۹۳۶، زنان در برلین تظاهرات کردند. در همان روز، اسپانیایی‌فاشیست شاهد تظاهرات هشتم مارچ در مادرید بودند. ۳۰ هزار زن کمونیست و جمهوری خواه، شعار (آزادی و صلح) سر دادند.

در پی جنگ جهانی دوم، انقلابات و جنبشهای رهایی‌بخش در کشورهای متعددی در گرفت. چین با شمار عظیم زنان و مردانش در زمانی کوتاه گام‌های بزرگی در جهت رهایی زنان به پیش برداشت. از آن سال‌ها، به بعد عمدتاً دولتها و تشکیلات مترقبی و انقلابی در بر پایی (روز جهانی زن) می‌کوشیدند.

در دهه ۱۹۶۰، در کشورهای آسیا و افريقا و امريکا لاتین جنبش‌های رهایی بخش پیا خاسته بودند. در کشورهای سرمایه‌داری پیشرفت نیز جنبشها و مبارزات انقلابی و ترقی خواهانه بالا رفته بود و جنبش رهایی بخش زنان نیز اوج و گسترشی چشمگیر یافت.

در ریالات متحده امریکا و اروپا، زنان علیه سنن، قیودات و قوانین مردسالارانه و احکام اسارت بار کلیسا‌ای بپا خواستند. در جنبش زنان موضوعاتی نظیر حق طلاق، حق سقط جنین، تامین شغلی، منع آزار جنسی، ضدیت با هرزه نگاری، کاهش ساعات کار روزانه و غیره مطرح شد. این جنبش موفق شد در برخی از این زمینه‌ها پیشروی کند. در تظاهرات هشتم مارچ ۱۹۶۹ زنان در دانشگاه برکلی در امریکا گرد آمدند و علیه جنگ در ویتنام تظاهرات کردند.

بالاخره در سال ۱۹۷۷ سازمان ملل در قطعنامه خود هشتم مارچ را با عنوان (روز حقوق زنان و صلح بین‌المللی) وارد تقویم رسمی خود کرد.

اما در کشور عزیز ما افغانستان در حالیکه مردم ما در ساحه اقتصادی و اجتماعی نه تنها کوچکترین ترقی و پیشرفت نکرده اند بلکه هنوز هم خشونت علیه زنان و دختران وجود دارد که ما نمونه‌های بسیاری از خشونت هارا به چشم سر مشاهده می‌کنیم؛ از قبیل خود سوزی زنان و دختران، سنگ سار نمودن زنان و اعدام و تور زنان و بالاخره محروم ساختن دختران و زنان از رفتن به مکتب و پوهنتون که در حقیقت امر محروم سازی زنان و دختران از آموختن علم و دانش است که روز به روز این بیشتر می‌گردد.

اگر بخواهیم جامعه‌ی سعادتمند داشته باشیم، با نگاهی به تاریخ و سرگذشت ملت‌ها؛ به یقین می‌توان دریافت؛ که در درخشنان ترین قسمت آن اثر انگشتان ظریف بانوان را می‌توان یافت اگر پیشرفت در جهان غرب را می‌بینیم؛ بی‌گمان نقش پر رنگ زنان زمینه ساز در رفاه اجتماعی و پیشرفت در آن جوامع بوده است.

زن؛ همواره در تاریخ گذشته‌ی کشور ما از آزادی و برابری حقوق برخوردار بوده اند؛ چنان، که در کتاب باستانی آریائی‌ها (ریگویدا) آمده است (چون زنان از زمانه‌های قدیم تا حال در تقدیم قریانی ها و نشر قوانین دینی تلاش فراوان نموده اند؛ از این جهت نگهدارنده و پرورش دهنده‌ی قانون مذهبی نیز آنان هستند) با نگاهی به سایر کتاب‌های آریائی‌ها می‌بینیم که آریائی‌های قدیم زنان را به دیده‌ی احترام و قدر می‌نگریستند و برای آنان مقام خاصی قابل بودند و زن در تمامی حقوق با مرد شریک و مساوی دانسته می‌شد که نظیر آن را در دیگر اقوام نمی‌توان مشاهده کرد.

زن و مرد مددگار یکدیگر و در راه رفع مشکلات زندگی و تنظیم امور خانه شریک، همکار و موافق با مرد بود و مرد هیچگاه زن را به دیده‌ی حقارت و مستخدم نمی‌دید؛ بلکه او را همدم و مونش می‌پندشت.

در اوستا نیز دیده‌می شود که پیوسته زن با مرد همسر و در حقوق و آزادی همراز است و هیچ فرقی و امتیاز خاصی در میان آنان نیست. مردان و زنان پرهیزگار را غالباً یکجا نام می‌برند و به این باور بودند که زنان بامردان هم در این جهان و در جهان باز پسین دوست و شریک همدیگر اند.

در کشور عزیز ما افغانستان که بیش از سه دهه درد و رنج و ویرانی را بخود دیده است بانوان کشور محبوب ما شاهد آزارها، اذیت‌ها، گوش و بینی بریدن‌ها، قتل‌های ناموسی، بد رفتاری‌ها، ازدواج‌های اجباری و درد و رنج از دست دادن عزیزان شان بار سنگین و طاقت‌فرسای مشکلات را به تنها بیهی به دوش کشیده و ستم‌های بی‌شماری را متحمل شده‌اند. در خانواده و جامعه‌ی که خشونت در مقابل زنان ادامه دارد، هیچگاهی نمیتوانند به خوشبختی دست یابند در کانون چنین خانواده‌ی نمیتواند فرزندان سالم رشد و نمو کند؛ بلکه انسانهای بیماری که فراهم آرنده مشکلات فراوان برای جامعه خواهد بود وارد جامعه می‌شوند و می‌طلبند که در افغانستان نگاه به خانم‌ها تغییر کند؛ چنان، که عدم سهم دادن به خانم‌ها؛ مانند: این است که یک بازوی انسان قطع شود که واضح است با یک دست نمیتوان کاری را پیش برد و زندگی آبرومندی را به وجود آورد.

اگر بخواهیم جامعه‌ی سعادتمندی داشته باشیم، نگاهی به تاریخ و سرگذشت ملت‌ها نماییم به یقین میتوان دریافت که در درخشنان ترین بعده آن اثر انگشتان ظریف بانوان را می‌توان یافت؛ اگر پیشرفت در جهان غرب را می‌بینیم؛ بی‌گمان نقش پر رنگ زنان زمینه ساز در رفاه اجتماعی و پیشرفت آن جوامع بوده است.

حال، که از (زن) می‌گوییم و می‌نگاریم، زن باید زندگی کند زن باید آزاد و ارجمند باشد زن باید ستایش شود و موقف خاص خودش را در لباس یک مادر و در قالب یک همسر و یا خواهر، بر جسته نگهدارد، بدون تردید موجودیت (مرد) قابل بحث می‌شود، مردی که با القاب (پسر یا شوهر و یا برادر) تبارز می‌کند و موجودیتش در پهلوی (زن) نیازاست و مسلم می‌گردد.

این دو جزء جدا ناپذیر میتوانند در کنار هم کامگار باشند، میتوانند فضای یک زندگی با سعادت را ایجاد کنند و در روشنی آن نسل امروز و آینده را پرورش دهند، نسل ستوده‌ای که وطن این

پرورشگاه بزرگ و مقدس که همه چیز مان از آن اوست به وجود آنان به فهم، قابلیت، ابتکار و فدای کاری آنان چشم به راه است.

زن و مرد می توانند سازنده ۹ خوب و ارزشمند یک واحد با شخصیت باشند و نقش خود را در طریق انجام نیاز های مشترک شان بدروستی ایفا کنند، در صورتی که خود پرورش و تربیت سالم ببینند. مصادف شدن با روز زن؛ ترسیم کننده جهانی نبوغ و استعداد، صفاتی قلب، و روح عالی است که در تاریخ ملت ها نام گذاری شده است؛ این صفات نیکو که با جان و روح بانوان آمیخته شده است، که با تا سف در کشور ما در فرصت های محدودی قادر به تجلی بوده و سیر عظیم تبعیض و تعصب در امداد و قرنها و زمانها حاصل بین روح و لیاقت زنان شده است اما بسی دیده شده است؛ که بانوان در کشور ما همین فرصت های محدود و نا پیوسته و از پس پرده های خود خواهی و تنگ نظری نور افشارند و فروع تابنده ای از ادب، علم، هنر و سیاست را به جامعه تقدیم کرده است. به امید اینکه زنان وطن ما از حقوق مسلم خویش برخوردار گردند.

روز جهانی زن چرا و چطور به وجود آمد؟

مسمنی شدن یک روز سال بنام (روز بین المللی زن) در روند کشمکش های بی رحمانه طبقاتی در بین کارگران و سرمایه داران و مبارزات جنسیتی بین زنان و مردان به وجود آمده است. این مساله ارتباط مستقیم به مسایل دینی و ملی ندارد. مؤخرین به این نظر اند که مفکر و تعریف یک روز مخصوص در سال بنام زنان برای بار نخست از جانب حزب سوسیالیست امریکای شمالی برخاسته است؛ زیرا که در امریکای شمالی و اروپا فراماسیون اقتصادی اجتماعی بورژوازی مقدم تر از سایر بخش های دنیا به میان آمده و رشد سریع نموده است. طبیعی است که بیشترین نظریات بدیع، ابتكارات، اكتشافات و اختراعات در کشورهای مترقی و پیشرفته صورت می گیرد، نه در کشورهای عقب مانده. مفکر و تدویر یک روز در سال بنام زن در پیشرفت ترین کشورهای جهان به وجود آمده، به زودی از جانب کشورهای ترقی یافته اروپایی ضرورت آن درک شده و بعداً به سایر نقاط جهان نشأت نموده است؛ چنان، که در حال حاضر نیز زیادترین اختراقات تازه در امریکای شمالی، اروپا و چاپان به وجود می آید و بعداً در سایر کشورهای جهان مروج می گردد.

در سال ۱۹۰۸ در امریکای شمالی کمیته ملی زنان تشکیل شد و تصویب نمود؛ تا یک روز مخصوص بخاطر تشدید مبارزه ملی برای تأمین حق انتخابات زنان در امریکا پذیرفته شود. آنها ۲۸ فبروری را در سال ۱۹۰۹ برای چنین کار پذیرفتند. در این روز حزب سوسیالیست را سایر نهادهای عدالت

پسند و دموکرات در مظاهرات و میتنگ ها بخاطر تأمین حق رای برای زنان همراهی وسیع نمودند. در سالهای بعد نیز در همان روز مظاهرات و میتنگ های همه عدالت خواهان برای حق اشتراک زنان در انتخابات، در امریکای شمالی تکرار گردید.

با وجودی که ابتکار نظریه روز بین المللی زن از طرف زنان و حزب سوسیالیست امریکا صورت گرفته بود؛ ولی زنان آلمان هم توانستند که در (انترناسیونال دوم زنان سوسیالیست) در شهر کوپنهایگن پذیرش یک روز در سال را بنام روز بین المللی زن پیشنهاد کردند؛ اما از کدام روز و ماه مشخص نام نه بُردنده..

در این کنفرانس تصویب به عمل آمد که در توافق با سازمانهایی که مبارزه طبقاتی پرولتاریا را در کشور های خود آگاهانه به پیش میبرند؛ زنان هر کشور یک روز مشخص را همه ساله بخاطر حقوق زنان تعیین و تجلیل نموده و مبارزه بخاطر حق اشتراک زنان در انتخابات را مقدم تر از همه مطالبات دیگر تبلیغ و تشریح نمایند؛ افزودن بر این روز باید کرکتر بین المللی را بخود اخذ نموده و از آن تجلیل به عمل آید.

اولین مراسم روز زن در تاریخ ۲۸ فبروری سال ۱۹۰۹ در شهر نیویورک برگزار شد. در سال ۱۹۱۱ برای اولین بار در کشورهای پیشرفته مانند: آلمان، دنمارک، اتریش، هنگری و سویس ۱۹ مارچ به حیث روز بین المللی زنان تجلیل گردید. مقصد از تجلیل این روز عمدتاً مطالبه حق اشتراک زنان در انتخابات آزاد، سری و مساوی با مردان بود، که در عصر ما به طور تقریبی در همه کشورهای جهان که در آن انتخابات صورت می گیرد، امری طبیعی به شمار می آید. انتخاب روز ۹ مارچ به حیث روز بین المللی زنان در ارتباط با سنن و فعالیت های انقلابی و دست آوردهای جنبش زنان در سالهای سده قبیل از آن، اعم از انقلاب لیبرال د موکرات آلمان در (مارچ ۱۸۴۸) (۱۸۴۹) اعتصابات سراسری زنان کارگر فابریکه نساجی در نیویارک به هشتم مارچ در سال ۱۸۵۷ و کمون پاریس که به ۱۸ مارچ در سال ۱۸۷۱ آغاز یافت، بوده است. بار دیگر در سال ۱۹۰۸ زنان فابریکات نساجی نیویارک بخاطر یادبود روز اعتصاب ۱۸۵۷ در هشتم مارچ به مظاهره پرداختند که بازهم به خشونت حاکمان وقت رو برو گردید. در هشتم مارچ سال ۱۹۱۷ کارگرزنان، زنان دهقان و زنان عساکر در شهر پترزبورگ روسیه به اعتصاب دست زدند و سبب اولین جرقه انقلاب فبروری گردیدند که منتج به سقوط رژیم تزاری روس شد.

بالاخره ملل متحد سال ۱۹۷۵ را به نام سال زنان مسمی کرد و در سال ۱۹۷۷ جلسه عمومی ملل متحد طی اعلامیه ای از همه کشورهای جهان خواست؛ تا در سال یک روز را به نام (روز حقوق زن و صلح جهانی) تجلیل نمایند که اکنون همه ساله هشت مارچ بمتابه روز بین المللی زن در تمام جهان به طور مشترک تجلیل میگردند.

با در نظرداشت این حوادث انقلابی تاریخی، هشتم مارچ روز پر افتخار و دست آورد.

مشترک زنان و مردان عدالت پسند جهان است که همه ساله از آن تجلیل به عمل می آید. در هشتم می ۱۹۶۵ شورای عالی ریاست اتحاد جماهیر شوروی وقت، روز بین المللی زن را برای اولین بار روز تعطیلی رسمی اعلام کرد. اکنون در اضافه تراز ۲۰ کشور جهان به روز هشتم مارچ زنان یا کل روز و یا هم نیم روز کاری تعطیل میگردند. در کشورهای زیر: هشتم مارچ به حیث روز رخصتی قانونی محسوب میگردد. انگولا، ارمنستان، آذربایجان، اریتریا، گرجستان، گینی بیساو، قزاقستان، کمبودیا، قرغزستان، لاوس، مدغاسکر، ملداویا، منگولیا، نیپال، فدراتیف روسیه، زمбیا، صربستان، بور کینا فاسو، تاجیکستان، ترکمنستان، یوگاندا، اکرائین، ازبکستان، ویتنام و روسیه سفید.

در چین و بعضی کشورهای دیگر به روز هشتم مارچ زنان برای نیم روز مخصوص میباشدند.

هشتم مارچ در کشور عزیز ما افغانستان نیز از نیم قرن به این طرف به اشکال مختلف تجلیل میگردد و این روز در فرهنگ کشور ما نیز جای گرفته است.

چون مشکلات زنان در کشور مابیشور از زنان سایر کشورهای جهان است و زنان افغان در شرایط بدتر، عنعنات ناپسند، فشارهای بیشتر فamilی و اجتماعی، محدودیت‌های رفت و آمد و عدم خود کفایی اقتصادی زندگی مینمایند؛ بنیاز است؛ تا به زندگی آنان بطور خاص توجه مبذول گردد و یک روز در سطح ملی نیز برای همبستگی با زنان افغانستان وجود داشته باشد؛ چنان‌که بعضی از نهادهای مبارز حقوق زن بر این نظر اند که روز ۱۹ مارچ، روز زجرکشی فرخنده مناسب ترین روز به حیث روز همبستگی ملی زنان افغانستان میباشد.

بعضی‌ها به این نظر اند که چون روز هشتم مارچ، روز بین المللی زنان وجود دارد، ضرورت به روز همبستگی ملی زنان افغانستان وجود ندارد؛ اما به علتی که در روز بین المللی زن همه مردم جهان، اعم از مردان و زنان مصروف تجلیل این روز در کشورهای خود میباشند، موقع توجه خاص به زنان افغانستان در داخل و خارج از کشور مهیا نمی‌گردد؛ حینیکه مردم افغانستان یک روز خاص برای همبستگی ملی با زنان افغانستان را تجلیل نمایند، موقع تحقیق، بررسی و توضیح مشکلات و چالش

های خاص زنان افغانستان مساعد میگردد و برای حل آن طرق عملی و ممکنه به حمایت و توانمندی ملی و بین المللی جست وجو و عملی خواهد گردید تا نیم پیکر جامعه ما بتوانند در راه خدمت به وطن و انعام و ظایف ملی و اجتماعی آزاد عمل کنند؛ اما اکنون کاری که باید انجام شود این است که برای مردم و نسل جدید فهمانده شود که دیگر در آینده زنان محروم نباشند. زنان باید در پیکر دولت دوش آدوس مردان همکار خوب باشند وجهت داده شود برای زنان که نیازمندی به آگاهی دارند و آگاهی داده شود این آگاهی ها از طریق تبلیغات، رسانه ها، اعلانات و مجله ها داده شود تا زنان همه حقوق خود را بدانند.

در اخیر هشتم مارچ روز جهانی زن را به تمام زنان زحمتکش و ظلم دیده افغانستان و جهان از صمیم قلب تبریک و تهنیت گفته و آرزو مندم روزی زنان نیز بدون تبعیض جنسیتی، دست به دست و در کنار برادران خود برای آبادی و یک پارچه گی وطن عزیزما افغانستان و همچنان جهان روان باشند. این روز فرخنده به تمام بانوان کشور عزیز ما وهمه زنان جهان مبارک با د.

منابع:

- 1-www.farsis.se/gy-boken/1-3-kvnnodagn.htm
- 2-<http://www.afghnpaper.com/nbody.php?id=67932>
- 3-www.esalat.org/images/tarikhchchaenokhtasar8march.htm
- 4-asso.amou.free.fr/joutfemme/htm1
- 5-<https://www.nadia-andia-angoman.ru>